

Matica

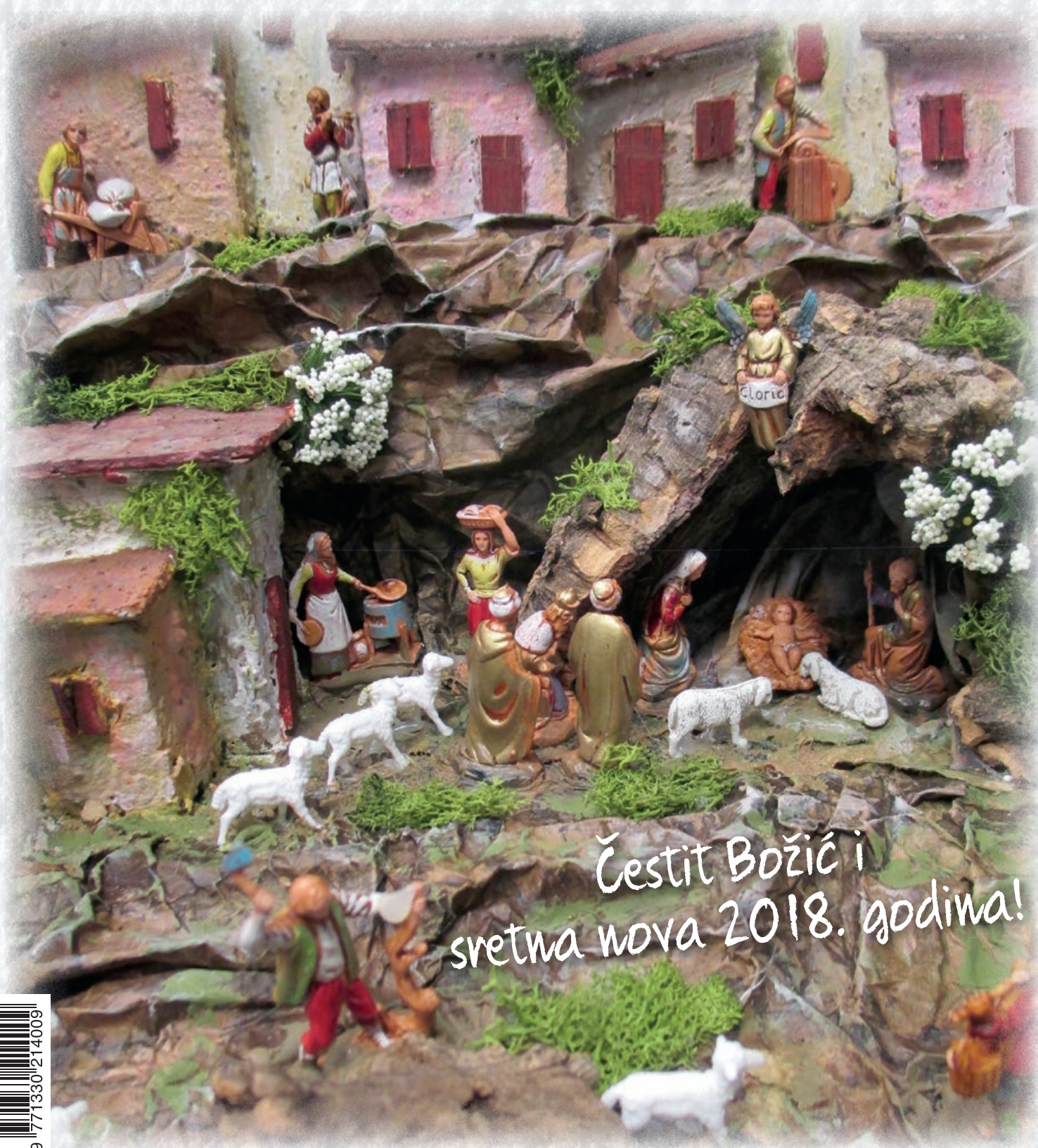
broj
no.

12

prosinac
december

2017.

MJESEČNA REVIIJA HRVATSKE MATICE ISELJENIKA MONTHLY MAGAZINE OF THE CROATIAN HERITAGE FOUNDATION

Čestit Božić i
sretna nova 2018. godina!

9 771330 214009

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA

Trg Stjepana Radića 3, pp 241
10002 Zagreb, Hrvatska / Croatia
Telefon: +385 (0)1 6115-116
Telefax: +385 (0)1 6110-933
E-mail: matica@matiss.hr

Naslovnica:
Božićne jaslice moliške Hrvatice
Paole Palumbo

Dragi Hrvati izvan Hrvatske,

gotovo do jučer božićno doba je bilo vrijeme prepunih poštanskih sandučića. Poznati i oni manje poznati, dragi i oni za koje se pitate zašto vam uopće čestitaju, svi su osjećali želju, dužnost ili potrebu za čestitanjem blagdana na šarenom komadu kartona. Danas, osim kakvoga kataloga trgovačkoga lanca, čestitki je malo, ako uopće i koja dođe.

Ako su vam poštanski sandučići i prazni, neka vam je srce zato puno. Neka vam je puno ljubavi i topline za vaše najbliže, ali i za zemlju i ljude iz koje potječete, vučete podrijetlo ili s njima dijelite veliki dio onoga po čemu se prepoznajete kao osobe. Hrvatska matica iseljenika bila je organizacija ljudi punih srca za ljude puna srca za svoju domovinu, za svoj identitet. Takva namjerava ostati i u sljedećoj godini.

U poštanskom sandučiću možda neće biti čestitki, ali će sigurno biti vaša "Matica" kao i toliko desetljeća do sada. Ona nije samo izvor informacija, nego i podsjetnik kako u domovini netko misli na vas, brine se o vama. S mislima na vas i vaše najbliže, u ime djelatnika i suradnika Hrvatske matice iseljenika želim vam sretan i ljubavljivi ispunjen Božić i Novu godinu.

Ravnatelj Hrvatske matice iseljenika

Mijo Marić

Kolumne

- 11**
Globalna Hrvatska
(Vesna Kukavica)
- 41**
(S)kretanja
(Šimun Šito Ćorić)
- 42**
Klikni – Idem doma
(Dražen Klinčić)
- 44**
Naši gradovi
(Zvonko Ranogajec)
- 46**
Povijesne obljetnice
(Željko Holjevac)
- 57**
Govorimo hrvatski
(Sanja Vulić)
- 60**
Priče iz knjige 'Pod starim hrastom'
(Ivan – Ivek Milčec)
- 62**
Ljepote Hrvatske okom fotografa
(HTZ)

- 4** Dani sjećanja na žrtvu Vukovara i Škabrnje
- 6** Presuda bosansko-hercegovačkoj šestorici
- 8** HMI: Forum hrvatskih manjina
- 12** Ravnatelj HMI-ja u Australiji i Novom Zelandu
- 14** Zagreb: Konferencija 'Meeting G2'
- 17** Prijam Hrvatskoga gospodarskog saveza u Njemačkoj
- 18** Izložba 'Nikola Tesla – Mind from the Future'
- 20** Izaslanstvo HMI-ja u Mađarskoj
- 22** Izložba slika Kristiana Krekovića u Malmöu
- 24** Knjige o stradanjima Širokobriježana
- 25** Obljetnica kolonizacije Hrvata u Vojvodinu
- 26** Inovativna Hrvatska (2)
- 29** In memoriam: Jere Jareb
- 30** Njemačka: Smotra crkvenih zborova HKM-a
- 32** Argentinski Hrvat Nicolas Jose Ivandić
- 34** Božićne jasllice moliške Hrvatice Paole Palumbo
- 37** Knjiga Marca Gjidare 'Pogled iz Francuske na Jugoslaviju'
- 38** 'Hrvatska noć' u Frankfurtu
- 49** 'Kroatološki ogledi' Tihomila Maštrovića
- 51** Hrvati u zapadnome Sibiru
- 54** Tomislav Krolo: Hrvatski politički emigrant
- 55** Matičin vremeplov
- 59** Izložba o konavoskim božićnim običajima

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA

Trg Stjepana Radića 3, pp 241
10002 Zagreb, Hrvatska / Croatia
Telefon: +385 (0)1 6115-116
Telefax: +385 (0)1 6110-933
E-mail: matica@matiz.hr Web: www.matis.hr

GODIŠNJA PRETPLATA / ANNUAL SUBSCRIPTION

Običnom poštom / regular mail:
Hrvatska / Croatia 100 kn
ostale europske države /
other European countries 25 EUR
Zračnom poštom / airmail:
SAD / USA 65 USD
Kanada / Canada 65 CAD
Australija / Australia 70 AUD
ostale prekomorske države /
other overseas countries 70 USD

DEVIZNI RAČUN BROJ /

FOREIGN CURRENCY ACCOUNT:

IBAN: HR06 2340 0091 5102 96717
SWIFT CODE: PBZGHR2X
Privredna banka Zagreb, Radnička cesta 50

ŽIRO RAČUN ZA UPLATU U KUNAMA / DOMESTIC CURRENCY ACCOUNT (IN KUNA):

IBAN: HR80 2390 0011 1000 21305
Hrvatska poštanska banka

Naručite i vi svoju Maticu jer Matica je most hrvatskoga zajedništva

Želite li primati MATICU kao dar koji će stizati na Vašu kućnu adresu? Jedino što trebate učiniti jest poslati nam popunjenu narudžbenicu i uplatiti na naš račun odgovarajući novčani iznos koji pokriva troškove slanja. MATICA će potom svaki mjesec stizati u Vaš dom. Naručite, čitajte i preporučite MATICU Vašoj rodbini i prijateljima, kako biste aktivno sudjelovali u ostvarivanju MATIČINE misije: biti čvrsti most između Hrvatske i Hrvata diljem svijeta.

Ime i prezime / Name and surname

Adresa / Address

Grad / City

Država / State

Pošt. broj / Zip Code

Tel.

Fax.

E-mail

Datum / Date

Rijeka sjećanja

“Osim što smo dužni izraziti pijetet, dužni smo prije svega osigurati budućnost Vukovarcima, da Vukovar ostane ovdje i da ljudi ostanu u Vukovaru”, rekla je predsjednica Kolinda Grabar-Kitarović

Tekst/foto: Hina

Ulicama Vukovara u Koloni sjećanja kojom je 18. studenoga obilježena 26. obljetnica stradanja toga grada u Domovinske ratu prošlo je oko 64.000 domoljuba iz svih krajeva Hrvatske. Obilježavanje je počelo komemorativnim okupljanjem u dvorištu vukovarske bolnice odakle su se sudionici u Koloni sjećanja uputili prema Memorijalnom groblju žrtava iz Domovinskoga rata na kojem su državnica i druga izaslanstva položila vijence i zapalila svijeće. U koloni su se nalazili i predsjednica Republike Hrvatske Kolinda Grabar-Kitarović, predsjednik Hrvatskoga sabora Gordan Jandroković i Vlade Andrej Plenković.

VUKOVARSKA ŽRTVA OBVEZUJE

Misu zadušnicu predvodio je požeški biskup Antun Škvorčević. Vukovarci su se na večer prisjetili ubijenih i nestalih

hrvatskih branitelja puštanjem u Dunav upaljenih lampiona u sklopu projekta Svjetlosna rijeka sjećanja.

Prema podacima Opće bolnice Vukovar, do sloma obrane grada poginule su 1.624 osobe, a ranjeno više od 2.500. U srpske koncentracijske logore

U srpske koncentracijske logore iz Vukovara je odvedeno oko 7.000 zarobljenih branitelja i civila, a iz grada prognano oko 22.000 Hrvata i ostalih nesrba.

odvedeno je oko 7.000 zarobljenih branitelja i civila, a iz grada prognano oko 22.000 Hrvata i ostalih nesrba. Prema podacima Ministarstva hrvatskih branitelja, još se traga za 480 nestalih osoba i posmrtnim ostacima poginulih osoba na području Vukovarsko-srijemske županije, od kojih 308 čine osobe nestale u samome Vukovaru i prilikom pokušaja proboja nakon sloma obrane grada.

Vukovaru je nužno osigurati budućnost, istaknula je u izjavi novinarima predsjednica RH Kolinda Grabar-Kitarović. Osim što smo dužni izraziti pijetet, dužni smo prije svega osigurati budućnost Vukovarcima, da Vukovar ostane ovdje i da ljudi ostanu u Vukovaru, rekla je Grabar-Kitarović uoči početka prigodnoga komemorativnog programa ispred vukovarske bolnice. Na primjedbu novinara kako je u Vukovar došla odjevena u vukovarske žute Borovske čizme, takozvane “zenge” koje su 1991. nosili hrvatski branitelji Vukovara, rekla je da time želi poručiti kako su Vukovaru potrebna radna mjesta za bolju budućnost.

Danas obilježavamo jedan od najtežih dana u hrvatskoj povijesti koji je, međutim, i dan kada smo se dodatno povezali i ojačali, izjavio je predsjednik Hrvatskoga sabora Gordan Jandroković. Vukovar je simbol hrvatskog stradanja, ali izajedništva i jedinstva hrvatskog naroda, istaknuo je Jandroković. Dodao je kako

Državni vrh i uzvanici na komemorativnom programu ispred vukovarske bolnice

taj dan spomena na vukovarsku žrtvu sve u Hrvatskoj obvezuje da budemo bolji jedni prema drugima i da sve učinimo kako bi Hrvatska napredovala.

ZAKON O RAZVOJU VUKOVARA

Premijer Andrej Plenković rekao je da je od prošle godine, kada je održana sjednica Vlade u Vukovaru, puno toga ostvareno - od činjenice da se sprema novi zakon o razvoju Vukovara do toga da je donesena odluka da se za 50 posto poveća fond za razvoj Vukovara. Dodao je da je doneseno niz odluka vezano uz nove objekte te da su otvoreni bazeni u Vukovaru, a slijedi otvaranje Arhiva. Nastoje također pomoći svim mjerama Ministarstva regionalnoga razvoja i drugih ministarstava u poticanju gos-

podarstva. "Vladi je Vukovar iznimno važan, moja komunikacija s gradonačelnikom Penavom je praktički stalna, čujemo se svaka dva do tri tjedna, koordiniramo aktivnosti i vjerujem da će taj niz mjera koje ćemo donositi u mandatu ove Vlade omogućiti i ostanak ljudi u Vukovaru, ali i vraćanje određenog broja ljudi u grad", rekao je.

Danas obilježavamo jedan od najtežih dana u hrvatskoj povijesti koji je, međutim, i dan kada smo se dodatno povezali i ojačali, izjavio je predsjednik Hrvatskoga sabora Gordan Jandroković.

Na vukovarskome Memorijalnom groblju žrtava iz Domovinskoga rata održana je misa za poginule i nestale branitelje i civile Vukovara na kojoj je požeški biskup Antun Škvorčević pred okupljenim mnoštvom izrazio nadu da će Katolička crkva u Hrvatskoj i Srpska pravoslavna crkva naći načina zajednički se zauzimati oko toga da Isus Krist u nama razori zlo i podjele.

"Zamka okrutnoga počinjenog zla u Vukovaru na različite načine vreba i danas, to zlo nam želi stisnuti dušu, sapeti pamet, zarobiti nas u svoje okove, usmjeriti da živimo po njegovu diktatu, uvjeravajući nas kako je smisleno ono najbesmislenije, mrziti kao odgovor na počinjeno zlo i nanесenu nepravdu", rekao je Škvorčević u propovijedi na misi na kojoj su uz čelnike države bili predstavnici Hrvatske vojske i policije te udruga proizašlih iz Domovinskoga rata. ■

Škabrnja: U Koloni sjećanja više od 15.000 ljudi

Kolonom sjećanja "Korak po korak", u kojoj se ove godine okupilo više od 15.000 ljudi iz svih krajeva Hrvatske, obilježava se 26. godišnjica masakra u Škabrnji u kojemu je 18. studenoga 1991. poginulo 86 civila i branitelja.

Vojni ordinarij mons. Jure Bogdan u propovijedi na misi za stradale u Domovinskome ratu u crkvi Uznesenja Blažene Djevice Marije u Škabrnji naglasio je kako su pravi odgovor na zlo uvijek samo ljudska blizina, ljubav i pažnja, a ne osveta i mržnja jer mržnja donosi mrak iz kojeg se nikad ne vidi cjelovita istina.

Pokraj spomen-obilježja vijence su položili državno izaslanstvo u kojemu su bili potpredsjednik Vlade i ministar obrane Damir Krstičević, potpredsjednik Hrvatskoga sabora Milijan Brkić, ministar turizma Gari Cappelli i ministar prometa, pomorstva i infrastrukture Oleg Butković, te izaslanstva Zadarske županije i mnogobrojnih braniteljskih i civilnih udruga. Dan sjećanja na žrtve u Škabrnji završio je komemorativnim skupom na Trgu Franje Tuđmana i polaganjem vijenaca i paljenjem svijeća ispod središnjega križa na groblju sv. Luke.

ENG Some 64 thousand patriots from across the country were joined by the entire national leadership for a memorial parade in the streets of Vukovar to mark the 26th anniversary of the city's destruction during Croatia's struggle for independence in the Homeland War.

Čin koji najviše govori o dubokoj nepravdi

Hrvatska nije sudjelovala u udruženome zločinačkom pothvatu, nego je u pune četiri godine sudjelovala u obrani Bosne i Hercegovine, istaknula je predsjednica Kolinda Grabar-Kitarović

Izricanje presude bosansko-hercegovačkoj šestorici u Haagu

Tekst: Uredništvo (izvor Hina) Foto: Hina

Bivši načelnik Glavnoga stožera HVO-a general Slobodan Praljak umro je u Haagu nakon što je u haškoj sudnici popio otrov pošto mu je Međunarodni kazneni sud za bivšu Jugoslaviju (ICTY) potvrdio kaznu od 20 godina zatvora za ratne zločine. Žalbena vijeća ICTY-ja izricalo je 29. studenoga u Haagu žalbenu presudu u predmetu bosansko-hercegovačkoj šestorici. Nakon što je žalbeno vijeće potvrdilo Praljkovu prvostupanjsku kaznu od 20 godina zatvora, on im je rekao: "General Praljak nije ratni zločinac i s prijezirom odbacujem vašu presudu" te popio otrovnu tekućinu iz bočice.

U sjeni samoubojstva generala Slobodana Praljka pred Međunarodnim ka-

znenim sudom za bivšu Jugoslaviju dovršeno je izricanje pravomoćne presude u predmetu "Prlić i ostali", a žalbeno vijeće potvrdilo je nepravomoćne presude bivšem načelniku Glavnoga stožera HVO-a Milivoju Petkoviću od 20 godina zatvora, bivšem zapovjedniku vojne policije Valentinu Čoriću 16 godina zatvora i načelniku Ureda za razmjenu zarobljenika Berislavu Pušiću 10 godina zatvo-

Nakon što je žalbeno vijeće potvrdilo Praljkovu prvostupanjsku kaznu, on im je rekao: "General Praljak nije ratni zločinac i s prijezirom odbacujem vašu presudu" te popio otrovnu tekućinu iz bočice.

ra. Prije prekida ročišta zbog toga što je general Praljak popio otrov u haškoj sudnici nakon što mu je potvrđena kazna od 20 godina zatvora, bivšem predsjedniku Vlade Herceg-Bosne Jadranku Prliću potvrđeno je 25 godina zatvora i bivšemu ministru obrane Bruni Stojiću 20 godina zatvora.

RUŠENJE MOSTA OPRAVDANO

Vijeće je objavilo da je prihvatilo dio žalbenih osnova obrane i tužiteljstva, no istodobno je poručilo da su civilni i vojni čelnici bosanskohercegovačkih Hrvata, unatoč prihvaćanju nekih žalbenih osnova obrane, "i dalje krivi za brojne i teške zločine u BiH". Žalbena vijeća zaključilo je da je udruženi zločinački pothvat postojao, da je postojao međunarodni oružani sukob uz umiješanost Hrvatske, kao i stanje okupacije, odbacujući žalbe obrane te da je ruše-

nje staroga mosta u Mostaru bilo vojno opravdano prihvaćajući žalbe obrane.

Premijer Andrej Plenković poručio je da je presuda Haškoga suda šestorici bosanskohercegovačkih Hrvata nepravdna i da na pogrešan način aludira na ulogu hrvatskoga državnog vrha u ratnim događajima u BiH 1990-ih te je najavio da će razmotriti sve raspoložive pravne i političke mehanizme kako bi se ti navodi osporili, odnosno u političkome smislu podići pitanje presude na razinu Vijeća sigurnosti UN-a, koje je osnivač suda.

'NE PRIHVAĆAMO'

"U tjedan dana vidjeti jedno vijeće istoga suda da na ovaj način, kao što je bilo u presudi (Ratku) Mladiću, ne vidi, ne prepoznaje, ne konstatira povezanost s tadašnjim državnim vrhom Srbije, go-

Slobodan Praljak, rođen 1945. godine u Čapljini, prije rata završio je tri fakulteta, bio je jedan od osnivača HDZ-a, 1991. kao dragovoljac uključuje se u obranu Sunje, a 1993. imenovan je zapovjednikom HVO-a. U studenome 1993. predao je dužnost zapovjednika HVO-a i vraća se u HV, gdje kasnije obavlja razne dužnosti, pa i onu pročelnika vojnoga kabineta predsjednika RH dr. Franje Tuđmana. Praljak je prvostupajskom presudom Haškoga suda osuđen na 20 godina zatvora, a teretilo ga se za zločine počinjene 1993. godine u BiH. Suđenje je počelo 2006., nakon što su se svi optuženici (Jadranko Prlić, Bruno Stojić, Slobodan Praljak, Milivoj Petković, Valentin Ćorić i Berislav Pušić) sami predali sudu u Haagu.

Predsjednica se susrela s Hrvatima iz BiH

Hrvatska nije sudjelovala u udruženome zločinačkom pothvatu, nego je u pune četiri godine sudjelovala u obrani Bosne i Hercegovine, istaknula je 2. prosinca predsjednica Kolinda Grabar-Kitarović tijekom prijma na Pantovčaku za Hrvate iz te države. Predsjednica je primila Hrvate iz BiH u sklopu Dana otvorenih vrata na kojima tradicionalno ugošćuje predstavnike raznih dijelova hrvatskog društva. Na susretu, dogovorenom prije haške presude šestorici bivših političkih i vojnih čelnika Herceg-Bosne, sudjelovalo je 240 predstavnika Hrvata iz BiH. "Na žalost, na ovaj naš susret pala je sjena tragičnih događaja u haškoj sudnici prije tri dana, u kojima smo u punoj mjeri vidjeli koliko su krhka očekivanja od ljudske pravde, proživjevši moralnu dramu šestorice naših sunarodnjaka i životnu dramu generala Slobodana Praljka", poručila je na početku svečanosti Grabar-Kitarović. "Kao hrvatska predsjednica želim još jednom posve jasno reći: povijesna je istina da je hrvatski narod u BiH bio prva žrtva velikosrpske agresije u susjednoj državi i prvi joj se odupro. Povijesna je istina da je Hrvatska tijekom rata u BiH zbrinula stotine tisuća bošnjačkih i hrvatskih prognanika i izbjeglica te omogućila humanitarnu pomoć i naoružavanje svih obrambenih snaga, pruživši, sukladno međunarodnom pravu, i svu drugu pomoć radi obrane teritorijalnog integriteta i opstojnosti te države", naglasila je predsjednica.

vorim o Slobodanu Miloševiću, a danas istodobno aludirati na vezu između tadašnjeg vodstva RH, niti je istinito niti je pravedno niti je dobro niti je prirodno. I zato u političkom smislu takve kvalifikacije i takvu razliku ne prihvaćamo", rekao je Plenković na konferenciji za novinare nakon objave presude tijekom koje je u Haškome sudu Slobodan Praljak, kojem je potvrđena prvostupajnska kazna od 20 godina zatvora, izvršio samoubojstvo.

Premijer je izrazio nezadovoljstvo i žaljenje presudom te je u osobno ime i u ime Vlade izrazio najdublju sućut obitelji generala Praljka. "Njegov čin za vrijeme izricanja presude Žalbenog vijeća, kada si je oduzeo život, najviše govori o dubokoj moralnoj nepravdi prema šestorici Hrvata iz BiH i hrvatskome narodu", poručio je premijer. Na Haškom

Premijer je izrazio nezadovoljstvo i žaljenje presudom te je u osobno ime i u ime Vlade izrazio najdublju sućut obitelji generala Praljka.

sudu je, rekao je, da utvrdi kako je došlo do toga, a sam Praljkov čin doživio je izrazito emotivno, kao i ostali članovi Vlade. "Iznimno nam je žao, to pokazuje, po meni, toliki stupanj uvjerenosti u Praljka da je sve ono što je radio, radio s ciljem da radi dobro za hrvatski narod", rekao je Plenković. ■

ENG In the shadow of the suicide of general Slobodan Praljak the Hague tribunal completed the reading of its final verdict in the case against Prlić et al., with the appeals chamber confirming the convictions previously handed down by the trial chamber.

Predsjednica Republike podržala rad Foruma

Na Forumu s temom “Tradicijska kultura u hrvatskim manjinskim zajednicama – prošlost, sadašnjost, budućnost” sudjelovali su predstavnici Hrvata iz Crne Gore, Srbije, Slovačke, Slovenije, Italije i Rumunjske

Ravnatelj HMI-a Mijo Marić, predsjednica RH Kolinda Grabar-Kitarović i predsjednik Upravnog odbora HMI-a Milan Kovač

Tekst: Naida Šehović

Foto: Hina; Snježana Radoš

Dvadeset i treći po redu Forum hrvatskih manjina - stručni skup predstavnika hrvatskih manjinskih zajednica iz zemalja Srednje i Jugoistočne Europe, u organizaciji Hrvatske matice iseljenika, svečano je otvoren 24. studenoga u Zagrebu. Matičinu pozivu na Forum odazvali su se predstavnici Hrvata iz Crne Gore, Srbije (Vojvodine), Slovačke, Slovenije, Italije (Molisea) i Rumunjske.

Tema ovogodišnjega Foruma bila je “Tradicijska kultura u hrvatskim ma-

Predsjednica je pozvala hrvatsku diplomaciju da pojača napore kako bi hrvatska nacionalna manjina dobila u državama u kojima još nema status priznate nacionalne manjine takav status.

njinskim zajednicama – prošlost, sadašnjost, budućnost”, a okupljenima u Velikoj dvorani HMI-a najprije se obratio rukovoditelj Matičina Odjela za hrvatske manjine Marin Knezović u svojstvu

moderatora skupa i zatim ravnatelj Matice Mijo Marić osvrnuvši se na sintagmu kako su manjine bogatstvo te da treba pronaći način kako unaprijediti položaj manjina i odnose između većine i manjine.

OBVEZA ŠTITITI IDENTITET

Predsjednica Republike Kolinda Grabar-Kitarović nazočila je otvorenju Foruma i, uz prigodni govor, pozdravila sve sudionike skupa. Hrvatska treba štiti identitet i interese pripadnika hrvatskoga naroda izvan državnih granica jer je to njezina obveza, ali i залог napretka i opstojnosti hrvatskoga naroda, rekla je Grabar-Kitarović. Posebno je naglasila važnost očuvanja tradicijske kulture Hrvata u pojedinim zemljama, napominjući da je ta baština vrijedna ne samo zbog svoje raznolikosti i identitetske važnosti, nego i stoga što tradicijski običaji kućnoga i društvenoga života, kako vjerski, tako i svjetovni, često čuvaju vrlo stare jezične i materijalne sadržaje, pa i neke koje više ne nalazimo u Hrvatskoj ni u BiH. Istaknula je i značaj hrvatskog iseljeništva u jačanju gospodarske, kulturne i političke suradnje između domicilnih država i Hrvatske. Pozvala je i hrvatsku diplomaciju da pojača napore kako bi hrvatska nacionalna manjina u državama u kojima još nema status priznate nacionalne manjine dobila takav status na visini dobrih europskih standarda, a ako je moguće i više, tj. na razini koju nacionalne manjine uživaju u Hrvatskoj.

Prisutnima su se obratili državni tajnik Središnjega ureda za Hrvate izvan RH Zvonko Milas i, naknadno, državna tajnica Ministarstva vanjskih i europskih

Zvonimir Deković, predsjednik Hrvatskoga nacionalnog vijeća Crne Gore za govornicom

Predsjednica RH: Važna i neizostavna uloga Matice

Hrvatska predsjednica Kolinda Grabar-Kitarović rekla je u svom obraćanju da je odnos između domovinske i iseljene Hrvatske u žarištu njene politike. "Držim naime da je to jedno od područja državne politike za koje moramo imati izoštren senzibilitet i u kojemu trebamo pokazati maksimalno jedinstvo. Stoga želim dati potporu i poticaj svima koji izravno rade na tom području, u čemu Hrvatska matica iseljenika ima važnu i neizostavnu ulogu. Znamo da se Matica od svojega osnutka 1951. godine, unatoč tada nepovoljnim državno-političkim prilikama, dalekovidnom zauzetošću Većeslava Holjevca i drugih hrvatskih domoljuba, među kojima je bio i prvi predsjednik dr. Franjo Tuđman, razvijala kao stožerna ustanova za promicanje odnosa između domovinske i iseljene Hrvatske. Nakon demokratskih promjena 1990. Matica je dobila mnogo veću slobodu djelovanja, a samim time i veću odgovornost u svom iznimno važnom radu. Danas, nakon osnutka Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, ta uloga nije umanjena nego je, naprotiv uzajamno veća jer traži suradnju i usklađivanje međusobnih aktivnosti, a na korist hrvatskoga iseljeničtva i njegovih veza s Domovinom", naglasila je predsjednica.

poslova Zdravka Bušić. Moderator Knežević naglasio je kako je cilj ovogodišnjega Forumu pokrenuti raspravu o problemima tradicijske kulture kao osnove identiteta hrvatskih manjinskih zajednica u uvjetima ubrzane urbanizacije i kolijevke tradicijske kulture.

SMANJENA ULOGA SELA

U prvoj sesiji Forumu sudjelovali su: Antonio Sammartino iz Zaklade "Ago-stina Piccoli"; Zvonimir Deković, predsjednik Hrvatskoga nacionalnog vijeća Crne Gore; Petar Gere, dopredsjednik Zajedništva Hrvata u Rumunjskoj; Anita Đipanj Marjanović, predstavnica Hrvatskoga nacionalnog vijeća Srbije i Mijo Stanko, predstavnik Saveza hr-

U raspravi se govorilo o opstanku tradicijske kulture hrvatskih manjina izvan okruženja u kojem je nastala i u kojem se razvijala te kako se ona ponaša u novome, urbanom okruženju.

vatskih društava Slovenije. Na stručnome skupu nazočili su i predstavnici državnih tijela i institucija RH: Ministarstva vanjskih i europskih poslova, Ministarstva znanosti i obrazovanja, Središnjega državnog ureda za Hrvate izvan RH, Instituta za migracije i narodnosti,

Forum je održan u velikoj dvorani HMI-a

kao i predstavnici diplomatskih predstavništava Češke, Slovenije, Slovačke i Srbije u RH. Također, prisutni su bili i predstavnici Hrvatske bratovštine "Bokeljska mornarica 809" odjeveni u odoru Bokeljske mornarice.

U drugoj sesiji Foruma uslijedila su izlaganja Jasminke Dulić iz NIU 'Hrvatska riječ' (Srbija), Antonelle D'Antuono, predsjednice Udruga "Jedna Musica" iz Molisea i predstavnice moliških Hrva-

Mijo Stanko, predstavnik Saveza hrvatskih društava Slovenije

Petar Gere, dopredsjednik Zajedništva Hrvata u Rumunjskoj

Zaključci Foruma

Poštujući tradiciju Foruma predstavnici šest hrvatskih zajednica izvan RH donijeli su i ovaj put zaključke:

U skladu s temom 23. Foruma hrvatskih manjina razmatralo se stanje tradicijske kulture u hrvatskim manjinskim zajednicama, njezin sadašnji položaj i perspektive kao bitnog, ako ne i ključnog elementa identiteta hrvatskih manjinskih zajednica. Posebno se to odnosilo na njezin odnos s ruralnim ambijentom koji postupno iščezava i mogućnošću opstanka tradicijske kulture u urbanom okruženju. Zato posebnu pozornost traže mi-jene kojima je ona podvrgnuta u novim okolnostima i njezin suživot s često agresivnim elementima urbane kulture. Na kraju, postoje li kulturni oblici koji bi zamijenili ili nadopunili ona identitetska obilježja koja sa sobom nosi tradicionalna kultura.

Stoga:

1. Smatramo bitnim njegovanje elemenata tradicijske kulture u obrazovnome procesu od samih početaka odgoja i obrazovanja djece i mladih. U tom slučaju oni će uspjeti opstati kao dio identiteta hrvatskih manjinskih zajednica i u bitno promijenjenim kulturnim i društvenim okolnostima.
2. Oni dijelovi tradicijske kulture koje je teško ili nemoguće uklopiti u tokove suvremenog društva trebaju se sačuvati kao dio sjećanja budućih naraštaja uz pomoć muzeja i arhiva. U tu svrhu treba poticati i razvijati zbirke koje sadrže građu vezanu uz hrvatsku tradicijsku kulturu. U tom nastojanju traži se potpora država i lokalnih zajednica u kojima žive hrvatske manjine, kao i institucija Republike Hrvatske.
3. Slabljenje i nestajanje društava i udruga koje gaje tradicijsku kulturu hrvatskih manjinskih zajednica u ruralnim sredinama treba nastojati nadomjestiti organiziranjem i jačanjem takvih društava u gradskome miljeu.
4. Opreka između "modernog" i "tradicionalnog", posebno izražena u mlađim naraštaja, treba se nastojati premostiti poticanjem kulturnih oblika koji povezuju i prepleću elemente tradicijske i moderne kulture. U tu svrhu treba organizirati predstavljanje glazbenih sastava koji njeguju takav oblik glazbenog stvaralaštva.
5. Hrvatske manjinske kulture dio su kulture zemalja u kojima one žive. Unatoč tome, oštro se protivimo nastojanjima da se njihov hrvatski karakter umani ili čak u potpunosti zaniječe. U tim nastojanjima očekujemo potporu država u kojima žive hrvatske manjine, Republike Hrvatske, kao i međunarodnih institucija. To se posebno odnosi na status Bokeljske mornarice u Republici Crnoj Gori i žetvenih svečanosti "Dužijanci" u Republici Srbiji.

"Nakon osnutka Središnjeg državnoga ureda za Hrvate izvan RH, uloga HMI-ja nije umanjena nego je, naprotiv uzajamno veća jer traži suradnju i usklađivanje međusobnih aktivnosti."

ta u Savjetu Vlade RH za Hrvate izvan Hrvatske, Radoslava Jankovića iz Hrvatskoga kulturnog saveza u Slovačkoj, u ime Vladimira Marvučića iz HKD "Sveti Jeronim" (Crna Gora) novinarka Radio Duxa Valentina Andrić, zatim izlaganja Svjetlane Zeković iz Zajednice Hrvata i prijatelja (Crna Gora), Tomislava Brguljana iz Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore, Mate Matarića iz HKD 'Vladimir Nazor' (Sombor).

TRADICIJSKE I URBANE KULTURE

U raspravi manjinskih predstavnika govorilo se o opstanku tradicijske kulture hrvatskih manjinskih zajednica izvan okruženja u kojem je nastala i u kojem se razvijala te kako se ona ponaša u novom, urbanom okruženju. Govorilo se o suživotu tradicijske kulture hrvatskih manjinskih zajednica i urbane kulture te o novim kulturnim oblicima kao osnovi identiteta hrvatskih manjinskih zajednica.

Moderator Knezović na kraju je dodao kako će biti tiskana publikacija koja će sadržavati izlaganja svih sudionika s 23. Foruma. ■

ENG Croatian President Kolinda Grabar-Kitarović joined the work of the 23rd Croatian Minorities Forum, a symposium gathering representatives of the indigenous Croatian minority communities in Central and Southeast Europe hosted by the CHF in Zagreb on the 24th of November.

Dijete svjetla, dijete nade

Božićna kampanja *Školarinske zaklade* Hrvatske bratske zajednice Amerike, suprotno adventskom konzumerizmu globalnoga potrošačkog društva, ulaže milijunske iznose u obrazovanje i zdravlje djece

Tekuća božićna kampanja za *Školarinsku zakladu* Hrvatske bratske zajednice Amerike počela je prije mjesec dana oko američkog *Dana zahvalnosti* i to objavom oglasa u *Zajedničaru* (Pittsburgh, 15. XI. 2017.) u kojem je glavni predsjednik HBZ-a Edward W. Pazo zamolio članstvo da se prigodnim blagdanskim porukama u službenome glasilu te naše najstarije iseljeničke organizacije i svojim donacijama pridruže kampanji za stipendiranje učenika i studenata, čiji završetak uobičajeno pada na kraj kalendarske godine. Obrazovanje mladih jedan je od ciljeva Hrvatske bratske zajednice SAD-a i Kanade, koja punih 59 godina s uspjehom stipendira učenike i studente, čime izravno povećava socijalnu pokretljivost američkih Hrvata na društvenoj ljestvici najrazvijenije zemlje svijeta i to uz *Školarinsku zakladu HBZ / CFU Scholarship Foundation*. Imovina *Zaklade* iz *Općeg fonda* i 93 fonda njezinih specijalnih zaklada stalno je rasla, omogućujući u prosjeku dodjelu 200 stipendija godišnje. Procjenjuje se kako je mladima isplaćeno u bespovratnim sredstvima oko četiri milijuna dolara dok je zahvaljujući učinkovitom upravljanju glavnica *Zaklade* s druge strane rasla, dosegnuvši fantastičnih 6.591.686,64 dolara prema službenom izvješću od 30. IX. 2017.

Ovoga došašća predsjednik HBZ-a Pazo posebno je pohvalio dobročinstvo Jordanovih iz Kalifornije čiji *Richard & Katherine Jordan Family Fund* podupire darovite studente medicine među američkim Hrvatima. Supružnici Jordan taj su fond pri *Zakladi* HBZ-a pokrenuli početkom 21. stoljeća sa svotom od 350.000 da bi ga od 2004. do danas povećali vlastitim novčanim ulozima na impresivnih 529.245 dolara. Nedavno preminuli gospodin Jordan za života je bio među čelnicima svoga odsjeka 677 HBZ-a u gradiću Arcadiji, smještenome uz Los Angeles - gdje su Jordanovi ugledniji članovi toga megapolisa i tamošnje hrvatske župe sv. Ante. Sa suprugom Katherinom, koja nastavlja njegova filantropska djela, dao je - uz osobnu karijeru - značajan prinos razvitku hrvatskoga kulturnog identiteta na američkome tlu, spoznavši vrijednosti fraternalizma za našu dijasporu još od rodne im Pennsylvanije gdje supružnici započinju sustavno pomagati sunarodnjacima u njihovim kulturnim i društvenim te sportskim aktivnostima od sredine 20. stoljeća do naših dana. Riječju, božićna kampanja *Školarinske zaklade* HBZ-a, suprotno adventskom konzumerizmu globalnoga potrošačkog društva, ulaže u obrazovanje i zdravlje djece stipendirajući doktore medicine iz fonda Jordanovih. Filantropski je to čin ljubavi i uspomene na pretke koji su se stoljeće i pol ranije doselili u SAD, našavši ondje i kruh i slobodu.

Božić, najradosniji blagdan u kršćanskome svijetu, duboko je prožeo vjersku i kulturnu povijest čovječanstva. Hrvatski na-

Piše: Vesna Kukavica

rod otajstvo Božića - dijete *Svjetla* i *Nade* - izrazio je u mnogobrojnim božićnim običajima, kulturnom stvaralaštvu i istinskome vjerničkom ponašanju koje se u domovini i dijaspori prenosi s koljena na koljeno, kao u Jordanovih. Iseljeno mnoštvo ovih dana hrli našim svećenicima u mnogobrojnim hrvatskim župama i misijama diljem sjevernoameričkoga kontinenta, slušajući polnočku daleko od staroga kraja.

Odsjeci HBZ-a, podsjećamo, uz ove akcije za Božić, godišnje daruju gotovo dvije stotine tisuća sati volonterskoga rada i oko milijun dolara ljudima u potrebi. Odbor *Školarinske zaklade* HBZ-a ima u svome sastavu, uz predsjednika Edwarda W. Pazu, rizničarku Bernadett Luketich-Sikaras i članove Franju Bertović, dr. Mariona Vujevicha, Roberta Luketića, Paula Lucasa, Michaela Riccija i Dereka Hohna.

Ocjenjujući božićnu kampanju uspješnom, predsjednik Edward W. Pazo zaključio je kako je na vremenskoj okomici od šest desetljeća ovaj obrazovni program HBZ-a umrežio više od 10.000 studenata. Očito je da se Zajednica drži vlastite časne tradicije budući da u sklopu svojih mogućnosti pomaže mladima koji se školuju na sveučilištima diljem Amerike. Zajednica je na vrijeme spoznala značaj ulaganja u ljudske potencijale. Podjednako su zainteresirani za one učenike slabijega socijalnog stanja, kao i za one čija darovitost jamči izvrsnost u elitnoj akademskoj zajednici SAD-a i Kanade. Zajednica im pruža potporu u životnoj fazi kad im je pomoć najpotrebnija. Jačanjem suvremene mobilnosti i blagostanja sustiže nas novi paradoks - ne samo da je školovanje na pojedinim sveučilištima svake godine sve skuplje, nego je u isto vrijeme za mnoge obitelji i sve nedostupnije! Zajednica osjeća kakvi su to izazovi i za djecu i za njihove roditelje. Studentski krediti koji su nekoć iznosili 20 do 30 dolara mjesečno, ističe predsjednik Pazo, danas su na veleučilištima prešli i 600 dolara. Privatna američka sveučilišta, dodao je, godišnje koštaju čak 50 do 60 tisuća dolara. Zainteresirani koji bi željeli darovati znatniju svotu u *Školarinsku zakladu* HBZ-a mogu očekivati porezne olakšice prema novousvojenome američkom zakonu o fraternalističkim društvima. U tjednima došašća u božićnoj rubrici u *Zajedničaru* objavljuju se imena svih donatora *Školarinske zaklade*. Veseli nas da ovi mladi iz Amerike za iduće ljetne praznike stižu u Zagreb, gdje će u organizaciji HMI-ja prikazati svoj 52. Tamburaški festival KFM HBZ - čime se zajednički pridružujemo obilježavanju *Europske godine baštine* 2018. ■

ENG The CFU scholarship fund Christmas drive, in contrast to the rising tide of advent consumerism, is investing significant funds into education and healthcare for children and youth. The CFU juniors will be in Zagreb next year to take part in their 52nd festival, joining the celebrations of the European Year of Cultural Heritage in 2018.

Jačanje suradnje HMI-ja s Hrvatima u Australiji i Novome Zelandu

“Tu se čuvaju uspomene na zavičaj. Tu kolači još uvijek isto mirišu kao u doba djetinjstva, a sjećanja na livade, proplanke i potoke oživljavaju i međusobnim dopunjavanjima stvaraju domovinu onakvom kakva je bila ili bi trebala biti”

Ravnatelj na prijemu u Government House, Wellington

Susret s hrvatskom zajednicom u Hrvatskom domu Sydney

Tekst: **Naida Šehović**

Ravnatelj Hrvatske matice iseljenika Mijo Marić boravio je krajem listopada i početkom studenoga u Australiji i Novome Zelandu u sklopu delegacije koju je predvodio dr. Dragan Čović, predsjednik Predsjedništva BiH. Tijekom dvotjednog posjeta susreo se s hrvatskim zajednicama, udrugama i istaknutim iseljenicima koji žive i rade u Australiji i N. Zelandu. Tom prigodom upoznao se s njihovim radom i djelovanjem te su mu u razgovoru otkrili što ih sve “tišti” i čemu teže. Upriličeni su bili i državnički susreti s dužnosnicima N. Zelandu i Australije. Povod odlasku u Australiju i N. Zeland je u ideji povezivanja i okupljanja Hrvata izvan RH, a to je upravo jedna od misija HMI-ja. Tijekom posjeta istaknutim australskim i

novozelandskim Hrvatima te mnogobrojnim udrugama ravnatelj susret s iseljeničkom zajednicom otvorio je prostor za kulturnu, gospodarsku i poslovnu suradnju. Unatoč velikoj udaljenosti, nova tehnološka dostignuća omogućila su i omogućuju bolju povezanost između hrvatskih zajednica izvan RH i matične domovine.

MLADI ŽELE STUDIRATI U HRVATSKOJ

U razgovoru s iseljenim Hrvatima proizašla je ideja o uzajamnom čvršćem povezivanju hrvatskih zajednica koje djeluju na prostoru N. Zelandu i Australije te zajedničkom dolasku i nastupu u RH po uzoru na Hrvate iz Amerike koji pod okriljem Hrvatske bratske zajednice održavaju godišnje kulturne turneje po Americi i Kanadi, kao i Tamburaški festival Omladinske kulturne federacije HBZ-a u Americi (OKF HBZ) koji se

održava svakih nekoliko godina u Zagrebu uz potporu HMI-ja. S druge strane, domaćini izražavaju želju da što više mladih dolazi studirati, da im se širom otvore vrata, kako za studiranje tako i za zapošljavanje, prostor za adaptaciju i stvaranje osnove za kontakte i za poslovne veze.

Najudaljenije hrvatske iseljeničke zajednice djeluju na razini samoodrživosti, sve one imaju neku vrstu vlastite infrastrukture, ali zato imaju jako blisku suradnju kad je nešto zajedničko.

U razgovoru s iseljenim Hrvatima proizašla je ideja o zajedničkome dolasku u RH po uzoru na festivale Hrvatske bratske zajednice koji se održavaju svakih nekoliko godina u Zagrebu uz potporu HMI-ja.

Međusobno su zajednice dobro povezane i organizirane.

Tijekom boravka na N. Zelandu ravnatelj je posjetio imanje istaknutoga hrvatskog iseljenika Šimunovića. Susret je održan uz nazočnost predstavnika novozelandske vlasti te predstavnika hrvatskih zajednica. Isti dan susreo se i s Hrvatskim kulturnim društvom u Aucklandu. Sljedećeg dana u Wellingtonu održan je ceremonijalni dočeka kod generalne guvernerke N. Zeland, Patsy Reddy i tom prigodom razgovarali su o iseljenicima hrvatskog podrijetla koji žive na N. Zelandu.

NA ŠIMUNOVIĆEVU IMANJU

Za vrijeme posjeta Australiji ravnatelj je održao sastanak s predstavnicima hrvatske zajednice *Croatian Club Deakin*, a razgovarali su o mogućnosti dolaska članova zajednice u posjet Hrvatskoj i HMI-ju. Zatim je posjetio Hrvatski katolički centar i starački dom "Kardinal Stepinac" (*St Johns Park*). Istoga dana održan je i prijam u rezidenciji guvernera Novoga Južnog Walesa, Davida Hurleya. Zaključci održanih sastanaka u Australiji objavljeni su na radiju hrvatske zajednice. U Hrvatskome domu Sydney održana je gala večera na kojoj je bilo prisutno oko pet stotina uzvanika, među njima je bio i veleposlanik RH u Australiji Damir Kušen.

U Melbourneu je ravnatelj Marić bio prisutan na svetoj misi u crkvi sv. Leopolda Mandića, a poslije mise iskoristio je priliku da se upozna s djelovanjem Hrvatskoga katoličkog centra u sklopu kojega se nalazi crkva. Zatim je uslijedio sastanak s predstavnicima *Croatian*

Susret s hrvatskim iseljenikom Petrom Šimunovićem

U Hrvatskome domu Sydney održana je gala večera na kojoj je bilo prisutno oko pet stotina uzvanika, među njima je bio i veleposlanik RH u Australiji Damir Kušen.

business councila i posjet vili i tvornici hrvatskog iseljenika Nikole Babića koji živi u Australiji više od pedeset godina.

Susret s hrvatskim umjetnikom u Australiji Charlesom Billichem održao se u Galeriji Billich. Charles Billich je prije više od 60 godina, rođen kao Karlo Bilich, emigrirao u Australiju i tamo ostvario veliku profesionalnu i umjetničku karijeru. Pred sam kraj boravka u Australiji susreo se u rezidenciji s guvernerkom savezne države Viktorije, Lindom Dessau.

PREZENTACIJA MATIČINIH PROGRAMA

Ravnatelj Matice istaknuo je kako je cijelo putovanje proteklo u ozračju sastanaka i susreta s hrvatskim društvima i zajednicama, a domaćini su prezentirali način na koji djeluju, rade i otvoreno govorili o problemima s kojima se susreću. "Domaćinima sam prezentirao način djelovanja i rada HMI-ja, posebice ljetnih programa. Pozvao sam na sudjelovanje u programima kako

bi se produbila suradnja s iseljenicima na australskom i novozelandskom tlu."

Govoreći s iseljenim Hrvatima primjećuje kako su njihovi poslovni potezi obojeni jakim emotivnim nabojem. Boravak u Hrvatskome katoličkom centru i staračkome domu "Kardinal Stepinac" na njega su ostavili nezaboravni dojam: "Tu se čuvaju uspomene na zavičaj. Tu kolači još uvijek isto mirišu kao u doba djetinjstva, a sjećanja na livade, proplanke i potoke oživljavaju i međusobnim dopunjavanjima stvaraju domovinu onakvom kakva je bila ili bi trebala biti." ■

Obilazak tvornice hrvatskog iseljenika Nikole Babića u Melbourneu

Veleposlanik RH u Canberri Damir Kušen i ravnatelj HMI

ENG CHF Director Mijo Marić joined a delegation from Bosnia-Herzegovina led by the Chairman of the Presidency of Bosnia-Herzegovina Dragan Čović on an official visit to Australia and New Zealand in late October and early November.

Zajednički poslovni interesi povratnika i domovine

Glavni cilj konferencije bilo je povezivanje Hrvata iz svijeta s Hrvatima iz domovine te informiranje o poslovnim mogućnostima koje se mogu razviti u Hrvatskoj

Sudionici Treće konferencije Meeting G2

Tekst: Ivica Žuljević

Treća konferencija *Meeting G2* - Poslovno povezivanje domovinske i iseljene Hrvatske, održana od 6. do 8. studenoga u Zagrebu, okupila je iseljenike iz 20 zemalja i mnogobrojne povratnike koji su najbolji primjer da se u Hrvatskoj može uspješno poslovati.

DEMOGRAFSKA REVITALIZACIJA

Ovogodišnja konferencija koju su organizirali povratnici iz Venezuele Mara i Josip Hrgetić, povratnik iz Australije Don Markušić, uz potporu domaćeg tima u kojem su bili Antun Krešimir Buterin,

Aco Momčilović i Sanja Mikulić, pod visokim pokroviteljstvom predsjednice Republike Hrvatske Kolinde Grabar-Kitarović, okupila je 60 uspješnih Hrvata iz čak 20 različitih zemalja svijeta. Uz sudionike iz društvenoga, javnoga, sportskoga i političkoga života Hrvatske ukupan broj sudionika popeo se na više od 250 ljudi.

Organizacijom su uspješno rukovodili Mara i Josip Hrgetić, povratnici iz Venezuele, koji su najbolji primjer uspješnog doseljavanja iz inozemstva i ulaganja u Hrvatsku.

Glavni cilj konferencije bilo je povezivanje Hrvata iz svijeta s Hrvatima iz domovine te informiranje o poslovnim mogućnostima koje se mogu razviti u Hrvatskoj, kao i predstavljanje ljudi iz domovine koji svojim uspješno vođenim tvrtkama konkuriraju ne samo u Hrvatskoj, već i na inozemnom tržištu.

Organizacijom su uspješno rukovodili Mara i Josip Hrgetić, povratnici iz Venezuele, koji su najbolji primjer uspješnog doseljavanja iz inozemstva i ulaganja u Hrvatsku. Nakon što je sudionike pozdravio voditelj programa konferencije, Tonči Buterin, prvi dan skupa predavanjem je otvorio demograf doc. dr. sc. Stjepan Šterc na temu "Hrvatsko iseljništvo – strateška populacija ukupne i

demografske revitalizacije Hrvatske”.

U svom izlaganju Šterc se osvrnuo na sedam velikih valova iseljavanja te upozorio na drastično iseljavanje posljednjih godina i negativne parametre. U programu “Who’s who in G2” razmjernom posjetnica i uz predstavljanje sudionika svima se omogućilo lakše prepoznavanje zajedničkih poslovnih interesa. U sesiji “Starting up with CRONnect.me!” Ante Lučić prezentirao je deset uspješ-

nih hrvatskih startupova novoosnovanih kompanija i prikazao bogatstvo poslovnih ideja te razne mogućnosti ulaganja u domovinu. Na kraju službenoga dijela programa prvoga dana konferencije u svome pozdravnom govoru državni tajnik Zvonko Milas istaknuo je kako Državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske već treću godinu s posebnim zadovoljstvom podržava konferenciju Meeting G2 te izrazio želju za suradnjom i u godinama koje slijede.

ZNAČAJ ISELJENIŠTVA

Drugi dan konferencije započeo je pozdravnim govorom direktora konferencije, Josipa Hrgetića. U ime Ministarstva vanjskih i europskih poslova sudionike

Zajednički zaključak sudionika ove uspješne konferencije je: “Vidimo se sljedeće godine na četvrtoj G2. konferenciji!”

konferencije pozdravila je državna tajnica Zdravka Bušić koja je u svome govoru naglasila da povratak iseljenika mora biti nacionalni cilj Republike Hrvatske. Predsjednica Kolinda Grabar-Kitarović pozdravila je sudionike, naglasila značaj iseljeničtva za ukupan razvoj Republike Hrvatske te službeno otvorila konferenciju. Među mnogobrojnim uzvanicima bili su uz ostale Zed Šešelja, senator za Australian Capital Territory, ujedno i glavni govornik drugog dana i veleposlanica Australije Elizabeth Petrovic.

IZLET U OSIJEK

Uslijedile su panel-diskusije: 1. *Kako privući investitore iz hrvatskog iseljeničtva i zastupati njihove interese;* 2. *Kako promovirati hrvatske proizvode iz cijeloga svijeta u cijelom svijetu;* 3. *Lopta i kravata – savršena poslovna kombinacija (ili kako vrhunski sportaši planetarne slave mogu pomoći razvoju hrvatskoga gospodarstva);* 4. *Zeleno kao novo zlato (ili kako se Hrvatska može ponositi i čistom nezagađenom zemljom, ekološkom proizvodnjom i zdravim proizvodima);* 5. *Krv, suze i znoj – u industriji je spas (ili koje je trenutno stanje domaće industrije, što se proizvodi, na čemu se temelji hrvatska industrija i koji su novi poslovni modeli).*

U ‘otvorenom satu’ na temu *Vlada i iseljeničtvo* sudionicima su na pitanja odgovarali djelatnici Ministarstva vanjskih i europskih poslova i Središnjega državnog ureda. Nakon što je organizator iznio zaključke konferencije, kraj službenoga programa zaokružio je prof. dr. sc. Božo Skoko zanimljivom prezentacijom o imidžu, hrvatskom identitetu i neiskorištenim potencijalima.

Trećeg dana konferencije slijedio je poslovni izlet u Osijek i Osječko-baranjsku županiju koji je organizirao veleposlanik RH u Australiji Hrvoje Petrušić. Uz gradonačelnika Ivana Vrkića, riječi dobrodošlice uputili su predsjednik Hrvatske gospodarske komore Osijek Zoran

Kovačević i pomoćnik ministrice gospodarstva Damir Juzbašić. Damir Lajoš prezentirao je Osječko-baranjsku županiju, dok je grad Osijek predstavila Kornelija Mlinarević. U predstavljanjima županije i grada Osijeka mnogi sudionici prepoznali su veliki potencijal u gradu koji slovi kao *Software City*, što je u svome izlaganju uz ostalo predstavio Andrej Mlinarević iz osječke tvrtke *Mono*. Na-

Josip Hrgetić, povratnik iz Venezuele

kon obilaska grada, degustacije osječkog piva u muzeju, izlet je završio u baranjskoj vinariji Belje. Uz degustaciju vina u neformalnom druženju i poznatu gostoljubivost Slavonaca, posjetitelji su ponijeli prekrasne dojmove iz ove predivne županije.

Zajednički zaključak sudionika ove uspješne konferencije vezano uz budućnost iščitava se iz mnogobrojnih razgovora i pozdrava koje smo imali priliku bezbroj puta čuti: “Vidimo se sljedeće godine na četvrtoj G2. konferenciji!” ■

ENG The third annual Meeting G2, a conference event that aims to create business ties between emigrant and homeland Croatia, was staged in Zagreb from the 6th to 8th of November, pooling emigrants from twenty countries and many returnees.

Putujuća izložba hrvatskih umjetnika iz Rima

ZAGREB - Putujuća izložba petero hrvatskih umjetnika koji žive i stvaraju u Italiji otvorena je 24. studenoga u ozračju otvorenja 23. Foruma hrvatskih manjina u Hrvatskoj matiči iseljenika. Izložbu *CROAZIA ART ATTACK* koja predstavlja djela rimskih umjetnika hrvatskog podrijetla Andre Grdinića, Sanje Knez, Antuna Sbutege, Mirjane Sare Sophie (Banić) i Ruže Gagulić otvorio je zamjenik ravnatelja HMI-ja Ivan Tepeš, prof.

Moderatorica izložbe Nives Antoljak nazočnima je iznijela autobiografske podatke autora i ponudila mogućnost da ova izložba gostuje i u drugim manjinskim hrvatskim sredinama. Prisutnima se zatim u ime Udruge Hrvatsko-talijanski mozaik Rim obratila rimska Zagrepčanka Sanja Knez, čiji su radovi također izloženi u Matiči, te zamjenica državnoga tajnika Središnjega državnog ureda za Hrvate izvan RH Ivana Perkušić.

Konceptcija o identitetu poveznica je postava izložbe koja je ove godine već bila postavljena u Rimu 11. veljače, Zadru 3. kolovoza i Moliseu 14. listopada. Ovaj put ovaj umjetnički rimski kolaž predstavio se u Zagrebu ljubiteljima umjetnosti i sudionicima Matičina Foruma manjina.

Zasluge za organizaciju i hrvatsko-talijansku prezentaciju izložbe dijele Udruga Hrvatsko-talijanski mozaik Rim pod pokroviteljstvom Središnjega državnog ureda za Hrvate izvan RH, Veleposlanstva RH u Italiji, Biblioteka Grada Rima, Udruga *Jedna musika iz Molisea, Isola Croata del Molise* i *Naš život* iz Molisea. I naravno, domaćin – Hrvatska matiča iseljenika. (Diana Šimurina-Šoufek)

Južnoamerička turneja zbora 'Club Croata de Punta Arenas'

ČILE - Članovi zbora *Club Croata de Punta Arenas*, pod ravnanjem maestra Jorgea Sharpa Galetovica, ostvarili su uspješnu turneju po Južnoj Americi. Nastupili su u gradovima Valparaisu i Santiagu de Chile, Santa Cruzu de la Sierra u Boliviji i Limi u Peruu. Turneja je trajala od 26. listopada do 5. studenoga, a realizirana je zahvaljujući financijskoj potpori Središnjega državnog ureda za Hrvate izvan RH u sklopu programa 'Očuvanje tradicije Hrvata iz Patagonije'.

U Valparaisu zbor se predstavio u Palači Baburica, zdanju s početka 19. stoljeća koje je otkupio i uredio Paško Baburica. Baburica je iz Koločepa došao u Čile 1892. godine i bavio se proizvodnjom salitre. Skupio je i vrijednu zbirku slika, a njegova palača danas je gradski muzej. Koncertu su nazočili Hrvati s tog područja, kao i gradonačelnik Valparaisa.

Zbor je zatim nastupio na svečanoj večeri trećeg *Susreta Hrvata Južne Amerike*, koji je održan u klubu Estadio

Croata u Santiagu de Chile. Zbor je otpjevao himne, a nastupio je i na misi koju je održao generalni vikar za Južnu Ameriku mons. Drago Balvanović. U glavnome gradu Čilea zbor je bio gost mageljanskoga glazbenika Victora Alarcona Diaza, a nastupio je i u koncertnoj dvorani *Pablo Cassals* u katalonskome centru u Santiagu.

Zbor je zatim otputovao u Santa Cruz de la Sierra u Boliviji, gdje su nastupili u crkvi svetoga Roka pred okupljenim Hrvatima, a dobrodošlicu im je zaželio i Robert Jakubek, počasni konzul RH. Turneja je završila u Limi u Peruu, gdje su nastupili u Hrvatskom društvu Dubrovnik. Ondje ih je primio predsjednik Zdenko Teply, a publiku su oduševili izvedbama pjesama *Tamo daleko* i *U boj, u boj*. Ponovno su imali priliku nastupiti na misi don Drage Balvanovića, ali ovaj put u njegovoj župi San Leopoldo u Limi.

Pred polazak na turneju održali su koncert u rodnome Punta Arenasu u *Clubu Croata*. (Branka Bezić Filipović)

Tekst: Jelena Miličević

Ovogodišnji prijam Hrvatskoga gospodarskog saveza u Njemačkoj bio je pod osobitom "zvijezdom". Više od 150 gostiju iz diplomacije, politike i gospodarstva okupili su se 22. studenoga 2017. u razvojnoj agenciji za rajnsku-majnsku regiju *FRM United*.

Uvodna riječ ovogodišnjega prijma pripala je predsjedniku Hrvatskoga gospodarskog saveza (HGS) Mariju Šušku i Anne Fleischhauer iz razvojne agencije *FRM United*, dogradonačelniku grada Frankfurta Uwe Beckeru te ministru financija pokrajine Hessen, dr. Thomasu Schäferu.

U samome uvodu bila je riječ o ekonomskoj suradnji između Hrvatske i Njemačke koja je uz određene angažmane Hrvatskoga gospodarskog saveza i njegovih suradnika sada već na poželjnoj, ali i zavidnoj razini. Godišnji prijam označava važan dan za hrvatsko gospodarstvo u SR Njemačkoj, stoga su se odazvale i mnogobrojne njemačke institucije i komore, ali i gospodarstvenici i investitori. Nakon uvodnih riječi prezentaciju "Predstavljanje investicijskog potencijala Republike Hrvatske" održao je Mario Prlić iz Agencije za investicije i konkurentnost.

"Našim izgrađenim i etabliranim strukturama, našom širokom i funkcionalnom mrežom, za mnoga smo poduzeća postali pouzdan izvor informacija, pokretač i ponekad 'otvarač vrata' za nove poslovne odnose na njemač-

Hrvatsko-njemački gospodarski mostovi

"Našim izgrađenim strukturama, našom širokom mrežom, za mnoga smo poduzeća postali pouzdan izvor informacija, pokretač i ponekad 'otvarač vrata' za nove poslovne odnose na njemačko-hrvatskome gospodarskom prostoru"

Više od 150 gostiju okupili se na prijemu Hrvatskoga gospodarskog saveza

ko-hrvatskome gospodarskom prostoru. No, za sve vrijedi sljedeće: to sve je bilo moguće samo uz Vašu potporu, uz pomoć članova Hrvatskoga gospodarskog saveza koji predstavljaju temelj svih poslova našega Gospodarskog saveza", rekao je Mario Šušak.

Uwe Becker, dogradonačelnik Frankfurta na Majni, rekao je kako Hrvati spadaju u skupinu migranata koja se vrlo dobro integrirala u Frankfurtu, ali i u Njemačkoj općenito. Također je naglasio da na području Gospodarske komore Frankfurt (IHK) radi oko 900 poduzeća hrvatskog podrijetla. "Hrvatska zajednica ima posebno mjesto u Frankfurtu. Gotovo 16.000 ljudi s hrvatskim korijenima živi ovdje, a broj i dalje raste", naglašava dogradonačelnik Uwe Becker.

Slijedila je dodjela nagrada "Most" kojom Hrvatski gospodarski savez u Njemačkoj želi odati priznanje za angažman u njemačko-hrvatskim odnosima. Priznanje je zlatnik iskovan u Hrvatskoj koji predstavlja most kao simbol surad-

nje i angažmana u njemačko-hrvatskim gospodarskim odnosima.

Priznanje se dodjeljuje već šesti put. Biral se kao i uvijek između mnogih poduzeća iz Njemačke i Hrvatske. Ovo-godišnje priznanje dodijeljeno je tvrtki *UHP Software GmbH*.

Kratica UHP označava tri osnivačka imena Unzicker, Hartmann i Prodanović.

UHP Software GmbH osnovana je 2014. godine. Iz Hessee su gradili 'most' u Hrvatsku i osnovali dvije podružnice od koje jedna u Osijeku (2015.), a druga u Zagrebu (2017.). Sjedište tvrtke je u Darmstadtu. U Hrvatskoj trenutno imaju 22 zaposlenika. Težište poslovanja tvrtke UHP Software GmbH su industrijske montaže i izgradnja cjevovoda te koordinacijski radovi, kalkulacija i savjetovanje na velikim projektima. ■

Predsjednik Hrvatskoga gospodarskog saveza u Njemačkoj Mario Šušak

ENG This year's reception hosted by the Croatian Business Federation of Germany gathered over 150 guests from the diplomatic corps, political and business sectors. The event was staged at the Rhein-Main region development agency on the 22nd of November.

Teslin otisak na novim medijima

Izložba o Tesli nakon Zagreba gostovat će u gradovima u kojima je on stvarao, a kao kruna projekta 2020. izložba bi trebala otići na EXPO u Dubai, kojemu će u fokusu biti ljudska genijalnost

Tekst: Vesna Kukavica Foto: Hina

Izložbeni projekt *Nikola Tesla – Mind from the Future*, osmišljen kao interaktivna priča o planetarno slavnome znanstveniku koji je svojim izumima osvijetlio čovječanstvo, a čije vizije sustavno nadahnjuju suvremene umjetnike, otvorena je u Domu hrvatskih likovnih umjetnika u Zagrebu 24. studenoga 2017. Snagom svoga genija Nikola Tesla stekao je mjesto među utemeljiteljima suvremene civilizacije i budućega razvoja ljudskoga roda. Rođen u Lici prije 161 godinu, s 28 godina odlazi u Ameriku, gdje je i ostvario sve izume. U svjetskoj povijesti Tesla ima visoko mjesto zahvaljujući izumima iz elektrotehnike. Najvažniji su njegovi patenti: asinkroni generator, električni pri-

Interijer Meštrovićeva paviljona za izložbu u cjelini je preuređen kako bi se uprizorila životna putanja vizionara u multimedijskoj trodimenzionalnoj sferi.

jenos energije, sustav razdiobe električne energije, ispravljač izmjenične struje, električni dinamo stroj, struje visoke frekvencije za proizvodnju ozona i dr. Taj kronološki red s vremenske okomice od gotovo 150 godina ova izložba ne poznaje, ona se rastvara u fascinantnoj trodimenzionalnoj Teslinoj prisutnosti u našem svijetu novih medija.

U nazočnosti mnogobrojne publike pokroviteljica izložbe, predsjednica Republike Kolinda Grabar-Kitarović, pohvalila je ideju i proglasila izložbu jedinstvenim projektom kojim se ne predstavlja samo život i rad, nego i vrline jednog od najgenijalnijih znanstvenika koji je u mnogočemu bio ispred svoga doba. "Nekadašnje Tesline vizije danas jednostavno podrazumijevamo, ne razmišljajući o njihovu tvorcu, koji je u mukotrpnom radu, predanosti i energiji istraživao granice vlastitih potencijala, kao i granice nepreglednog svijeta znanosti", istaknula je.

Zagrebački gradonačelnik Milan Bandić, supokrovitelj izložbe, drži kako tim projektom Grad Zagreb ponovno pokazuje da cijeni i priznaje istinske genije i umjetnike. "Tesla je bio kozmopolit, svjetski čovjek i to ovdje još jednom

potvrđujemo", rekao je Bandić, najavivši da će se iduće godine na Jarunu postaviti najveći toranj Nikole Tesle na svijetu.

POSJETITELJEVA SIMBOLIČNA AKCIJA

Interijer Meštrovićeva paviljona za izložbu u cjelini je preuređen kako bi se uprizorila životna putanja vizionara - bez plošnog nizanja faktografskih podataka, već u multimedijskoj trodimenzionalnoj sferi računalnih igara i svjetlosnih instalacija, holograma - te tako izazvala posjetiteljevu simboličnu akciju. Postav se sastoji od tri dijela, a kružni prostor galerije postao je *Hotel Budućnosti*, po uzoru na nikad realizirani Gaudijev projekt *Hotel Attraction*, u kojem oživljava Teslin um, ali i figure mnogobrojnih mu suvremenika te onih iz našega doba čiji je izričaj nadahnuo taj vizionar. Galerija *Prsten* pretvorena je u mjesto gdje se krosmedijski dokumentarni film *Mehaničke figure - inspirirani Teslom* Helene Bulaje Madunić razvija u prostornu galerijsku instalaciju koja vodi posjetitelje od Teslina rodnog Smiljana, preko Zagreba dalje u Europu i New York. U galeriji *PM* vrti se isto djelo, predstavljeno diljem svijeta u proteklom godinama, prikazano galerijom portreta klasika suvremene umjetnosti kao što je portret Marine Abramović, Lori Anderson i Terryja Gilliamia koji govore o Tesli. Središnji prostor, galerija *Bačva*, pokazuje za izložbu nastala djela suvremenih hrvatskih umjetnika različitih generacija nadahnutih Teslom, među kojima su Ida Blažičko, Vitar Drinković, Nikola Vudrag, Pero Jelisić, Alma Trtovac, Ivana Ožetski, Patricija Purgar, Janko Ivčić, Alana Kajfež, Mile Blažević i Ivan Kujundžić.

Autorica izložbe je nagrađivana Helena Bulaja Madunić, istaknuta su-

Direktor projekta je povratnik iz Njemačke, industrijski dizajner i muzejski savjetnik hvarskih korijena Sascha Machiedo.

vremena umjetnica, redateljica i producentica. Vodeća je naša inovatorica za krosmediju s iskustvom rada na međunarodnim pionirskim projektima nelinearnog pripovijedanja u sklopu svojih producentsko-izdavačkih tvrtki kao što je *Bulaja naklada*.

ŠJAJAN KONCEPT IZLOŽBE

Direktor projekta je povratnik iz Njemačke, industrijski dizajner i muzejski savjetnik hvarskih korijena Sascha Machiedo, s bogatim iskustvom na umjetničkim, kulturnim i poslovnim projektima i izložbama diljem svijeta. U svoj bogat profesionalni životopis upisao je, uz ostalo, operativno i programsko vođenje projekata kao što su Paviljon SAD-a

na Svjetskoj izložbi 2015. u Milanu.

Krešimir Renzo Prosoli iz agencije *Real grupa*, s kojom je HDLU realizirao izložbu, ocijenio je kako dosad niti jedna izložba o Tesli nije bila postavljena u sjajnom konceptu kakav je napravila Helena Bulaja Madunić. Kako je cilj izložbe promovirati i Hrvatsku, Prosoli je najavio da se već radi na organizaciji gostovanja izložbe u gradovima u kojima je Tesla živio i radio: Budimpešti, Pragu, Parizu i New Yorku, a zaključno bi kao kruna projekta 2020. izložba trebala otići na EXPO u Dubai, kojemu će u fokusu biti ljudska genijalnost.

SLOJEVITOST LIKA I DJELA

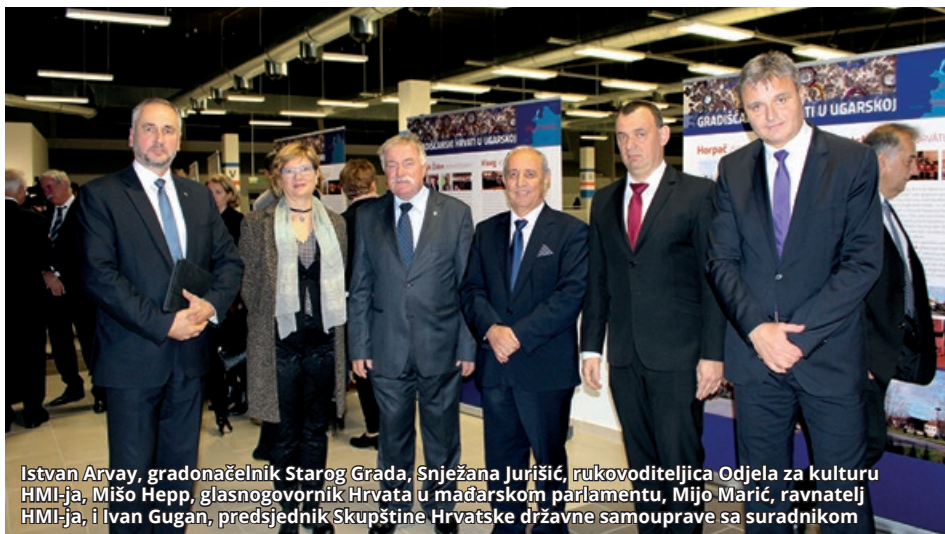
Ravnateljica HDLU-a Ivana Andabaka rekla je kako je, iako je Tesla često bio portretiran kao izvanredan znanstvenik, na ovoj izložbi dana "druga perspektiva, koja otkriva svu slojevitost njegova lika i djela, slaveći genijalnost i kreativnost kao istinske pokretače razvoja i napretka". Kako je izložba postavljena u Meštrovićevu paviljonu, Andabaka je istaknula vezu između dvojice velikih umjetnika koji su bili i prijatelji. "To je i priča o uspjehu dvojice mladića iz ruralnih krajeva koji su ostvarili svjetsku karijeru, što je pouka koja budi nadu i optimizam za sve genijalne umove", zaključila je ravnateljica Andabaka.

Ovom fascinantnom izložbom, koja će biti otvorena do 20. ožujka 2018. godine, Hrvatsko društvo likovnih umjetnika ujedno slavi 150 godina kontinuiranoga djelovanja. ■

ENG *The Nikola Tesla – Mind from the Future exhibition is an interactive story of the global fame won by this altogether unique innovator. The event, hosted by the Croatian Association of Artists at the Meštrović Pavilion, opened on the 24th of November.*

Spremnost HMI-ja za pomoć i suradnju

Ravnatelj Mijo Marić pozdravio je u ime delegacije nazočne, pohvalio njihov višegodišnji trud i napore koje ulažu u očuvanje hrvatskoga etničkog, kulturnog i nacionalnog identiteta

Istvan Arvay, gradonačelnik Starog Grada, Snježana Jurišić, rukovoditeljica Odjela za kulturu HMI-ja, Mišo Hepp, glasnogovornik Hrvata u mađarskom parlamentu, Mijo Marić, ravnatelj HMI-ja, i Ivan Guban, predsjednik Skupštine Hrvatske državne samouprave sa suradnikom

Tekst: **Snježana Jurišić** Foto: **Branka Pavić Blažetin i Snježana Jurišić**

Ravnatelj Hrvatske matice iseljenika Mijo Marić na poziv generalne konzulice RH u Pečuhu Vesne Haluge boravio je u dvodnevnom službenom posjetu Mađarskoj.

U petak, 17. studenoga, ravnatelj HMI-ja posjetio je Hrvate u Pečuhu u sklopu Programa posjeta GK RH Pečuh i hrvatskoj zajednici na konzularnom području. Domaćica susreta bila je generalna konzulica Haluga koja je delegaciju HMI-ja, u kojoj je uz ravnatelja bila i mr. sc. Snježana Jurišić, rukovoditeljica Odjela za kulturu te voditeljica Ureda ravnatelja Lana Šaš, mag. iur., primila u Generalnome konzulatu. Predstavila je ondje djelatnost i aktivnost GK i probleme s kojima se Hrvati kao jedna od

manjina u Mađarskoj najčešće susreću.

POLOŽAJ HRVATSKE MANJINE

Istoga dana održan je službeni prijam i sastanak u Uredu Hrvatske državne samouprave (HDS) u Pečuhu. Doma-

ćin je bio predsjednik Skupštine HDS-a Ivan Guban koji je delegaciju Matice upoznao s djelatnostima i aktivnostima HDS-a s naglaskom na probleme s kojima se susreću i za čije rješavanje traže pomoć Matice i drugih relevantnih hrvatskih institucija. Tema sastanka bio je položaj hrvatske nacionalne manjine u Mađarskoj te suradnja s matičnom domovinom. Sudionici sastanka bili su predstavnici Hrvata, medija i institucija koje djeluju pod okriljem HDS-a, uz predsjednika Saveza Hrvata u Mađarskoj i glasnogovornika Hrvata u mađarskome Parlamentu Mišu Heppa, novinarke hrvatskih programa MTVA – Branku Pavić Blažetin, glavnu urednicu Medijskoga centra *Croatica* i Timeu Šakan Škrlin, urednicu za narodnosne programe, dr. Stjepana Blažetina, ravnatelja Znanstvenoga zavoda Hrvata u Mađarskoj te voditelja ureda HDS-a i predsjednika hrvatske županijske samouprave Somogy Jozu Solgu.

DAN HRVATA U MAĐARSKOJ

Ravnatelj Mijo Marić pozdravio je u ime delegacije nazočne, pohvalio njihov višegodišnji trud i napore koje ulažu u očuvanje hrvatskoga etničkog, kulturnog i nacionalnog identiteta te predstavio Hrvatsku maticu iseljenika i iskazao spremnost za pomoć i suradnju u raznim pitanjima. Rukovoditeljica Odjela za kulturu Matice pozdravila je nazočne te im predložila koje su to dodirne točke i mogućnosti Odjela u jačanju kulturnih veza s domovinom.

Žuža Kecses, pomoćnica ravnatelja Obrazovnog centra 'Miroslav Krleža' u Pečuhu, generalna konzulica RH u Pečuhu Vesna Haluga i ravnatelj HMI-ja Mijo Marić

Nakon sastanka organiziran je posjet Obrazovnome centru 'Miroslav Krleža' gdje je održana i svečanost u povodu 35 godina Hrvatskoga kluba i ženskoga pjevačkog zbora 'August Šenoa', koju je otvorio prigodnim govorom ravnatelj HMI-ja Mijo Marić, prof.

Delegacija je drugoga dana, 18. studenoga, otputovala za Mosonmagyaróvár (Stari Grad) na svečanost proslave Dana Hrvata. Najprije su nazočili svetoj misi na gradišćanskohrvatskome jeziku u crkvi Djevice Marije Kraljice i sv. Gotharda, koju je predvodio mons. dr. Ferenc Benković, biskupski savjetnik. Nakon mise Matičina delegacija bila je

U Obrazovnome centru 'Miroslav Krleža' u Pečuhu održana je svečanost u povodu 35 godina Hrvatskoga kluba i ženskoga pjevačkog zbora 'August Šenoa', koju je otvorio ravnatelj HMI-ja.

na otvorenju izložbe "Vrijednosti gradišćanskih Hrvata u Mađarskoj" u UFM Arena, koju je također prigodnim slovom otvorio ravnatelj HMI-ja.

Tijekom proslave dodijeljena su odličja te prikazan kulturni program "Gizdav sam da sam Hrvat" uz sudjelovanje hrvatskih kulturnih društava, zborova i tamburaških sastava Gradišća. Osim delegacije HMI-ja, manifestaciji je prisustvovala i delegacija Ureda za Hrvata

te izvan RH predvođena zamjenicom državnoga tajnika Ivanom Perkušić te hrvatski veleposlanik u Mađarskoj dr. Mladen Andrić, kao i drugi istaknuti predstavnici političkoga i kulturnoga života Hrvata u Mađarskoj. ■

ENG Croatian Heritage Foundation director Mijo Marić and his aides made a two-day official visit to the Hungarian towns of Pécs and Mosonmagyaróvár at the invitation of Croatian general consul Vesna Haluga.

VIJESTI

Mađarska: Hrvatski kalendar 2018.

MAĐARSKA - Hrvati u Mađarskoj imaju dugi neprekinuti kontinuitet izlazenja godišnjaka koji je izlazio pod imenima, od 1945. godine, *Naš kalendar*, *Narodni kalendar*. Prvi Hrvatski kalendar u Mađarskoj izašao je za godinu 1992. Ovogodišnji Hrvatski kalendar 2018. u nakladi *Croatia Nonprofit Kft.-a*, uredila ga je Branka Pavić Blažetin uz uređivački odbor koji čine Stipan Balatinac, Bernadeta Blažetin, Timea Horvat i Kristina Goher. Godišnjak na 240 stranica u boji donosi niz napisa i mnoštvo fotografija iz života Hrvata u Mađarskoj od Gradišća do Bačke.

U ovogodišnjem Kalendaru čitatelj će naći dosta zanimljivih crtica iz povijesti, kulture, etnografije, poezije i književnosti, politike, priča o ljudskim sudbinama, o svemu onome što je oko nas. Kristina Goher donosi napis "Narodnosti obogaćuju jedni druge i Mađarsku", Ernest Barić piše o prvoj hrvatskoj školi u Pečuhu, Branka Pavić Blažetin o medijima, Stipan Balati-

nac piše o rječniku Živka Mandića *Rječnik govora santovačkih Hrvata*, Stipan Balatinac o odličju "Mađarski zlatni križ za zasluge" ravnatelju mohačkoga muzeja Jakši Ferkovu, Ladislav Heka o Austro-ugarskoj i Hrvatsko-ugarskoj nagodbi, Živko Mandić donosi zanimljiv napis *Pismo iz groba*, Timea Horvat potpisuje napis *Doberdo - stoljetni sijač smrti*, Josip Mihović piše o Antunu Germu (Meszlényi) od sumartonskoga Dola do primaske palače, Stipan Balatinac napis naslova *Više od četiri desetljeća u službi dvojezične i dvonacionalne župne zajednice*, Živko Gorjanac donosi *Portret jedne garsko-dušnočke učiteljice u mirovini*, Kristina Goher donosi portret Mohačanke Ester

Daražac Bakóczy, Timea Horvat donosi portret Andraša Kovača, Silvester Balić piše o *Hrvatskom školstvu i udžbenicima Hrvata u Mađarskoj od 1918. do 1945.* Uz navedeno, tu je još veliki broj zanimljivih napisa uz petstotinjak fotografija s potpisom.

'Ponovna izgradnja razorenoga umjetničkog života'

Jedanaest portreta koji su 20. listopada u kulturnome centru *Europaporten* u Malmöu prvi put izloženi i predstavljeni javnosti potvrdilo je svu svježinu slikareva novog početka nakon niza tragičnih događaja

Portret gđice Schmitz sa zahvalom na švedskom

telji švedskoga poduzetnika Augusta Schmitza, koji je Krekoviću i njegovoj supruzi Sini pomogao u "ponovnoj izgradnji razorenoga umjetničkog života", kako je i naveo na zahvalama pronađenim na dva portreta njegove djece bliznaca: na švedskome jeziku u lijevome uglu na slici djevojčice i njemačkome jeziku u lijevome uglu na slici dječaka!

MOĆNI KREKOVIĆEV POTEZ

Jedanaest portreta koji su 20. listopada 2017. u kulturnome centru *Europaporten* Malmöu prvi put nakon skoro 70 godina od nastanka izloženi i predstavljeni švedskoj (nasljednici, predstavnici diplomatskih predstavništava) i hrvatskoj kulturnoj javnosti ljubaznošću

Ljerka Galic, Elizabeta i Vlatka Glasnović Raguž, Robert Teklić, Diana Vukušić i Anica Djamić

Tekst: Ljerka Galic

Foto: Zaccheroni/Glasnović

Tragom spoznaje (što iz osobne korespondencije, što iz ondašnjega švedskog tiska) hrvatski iseljenički slikar Kristian

Kreković – poslije svoga nesretnog izgnanstva iz FNR Jugoslavije, a prije odlaska u Južnu Ameriku (Peru) - živio je i radio u Švedskoj između 1948. i 1952.

Iznimnom zaslugom Elizabete Glasnović Raguž (članice Upravnog odbora Saveza hrvatskih društava u Švedskoj) stupili smo u vezu s nasljednicima obi-

Ljerka Galic na izložbi u Malmöu

Portret sina g. Schmitza sa
zahvalom na njemačkom

unuke, potvrdilo je svu svježinu slikarstva novog početka nakon niza tragičnih događaja koji su već pratili prvu polovicu njegova života.

Ova ulja na platnu odišu svim žarom moćnoga Krekovićeve poteza: boje su svijetle i prodorne, modeli su odjeveni u prozirne tkanine žućkastih i ružičastih tonova, vedri izraz njihovih lica odiše bezbrižnošću poslijeratnoga uzleta, koji je prešao i na Krekovića! "Oduševio me ovaj slikar zbog zanimljive i bogate biografije koja bi mogla vrlo lako biti scenarij biografskog filma. Osobno smatram kako i na svakog ljubitelja umjetnosti, amatera, također ostavlja

dojam. Kristian Kreković, ime je koje će mi dugo odzvanjati u ušima", izjavila je posjetiteljica Vlatka Glasnović.

Otkriće dvaju krajolika iz spomenute obiteljske zbirke sasvim su nepoznata saznanja u opusu "najvećega europskog portretista 20. stoljeća" te su zauzeli posebno mjesto na izložbi: prikazuju kuću na obiteljskome imanju i put obasjan zrakom jutarnjeg sunca kao pogled u vedriju budućnost koja ga je čekala u svijetu dalekom od neprežaljene domovine: zato je švedskoj djevojčici u ruke tutnuo kiticu od crvenih (ruže), bijelih (đurđice) i plavih (potočnice) cvjetova zavezanih hrvatskom trobojnicom!

'FANTASTIČNO ZANIMLJIVO'

Pripovijest o tužnom životu velikoga hrvatskog slikara Kristiana Krekovića, kojom se Odsjek iseljeničke baštine HMI-ja iz Zagreba u suradnji s partnerskim kulturnim ustanovama bavi već posljednjih sedam godina i koja nam uvijek ponovno budi nova udivljenja prema njegovu

**Pripovijest o tužnome životu
velikoga hrvatskog slikara
Kristiana Krekovića na
najsajjniji način zaokružena je
ovom švedskom epizodom.**

Krajolici

opusu, na najsajjniji način zaokružena je ovome švedskom epizodom u kojoj su zdušno zajednički djelovale vrijedne predstavnice institucija Hrvatske i Švedske, kako je na otvorenju istaknula i veleposlanica RH u Švedskoj Anica Djamić: "Jedan važan projekt na kojem smo zajedno s Hrvatskom maticom iseljenika iz Zagreba i Savezom hrvatskih društava u Švedskoj (predsjednica Diana Vukušić) radili tri godine, upravo je ugledao svjetlo dana. Na to smo posebno ponosni jer je uspješno povezao institucije hrvatske države (Državni ured za Hrvate izvan RH – glavni tajnik Zvonko Milas) u Hrvatskoj i Švedskoj na predstavljanju slikara iznimne osobnosti i životnoga puta – Kristiana Krekovića."

Izložbu su nakon otvorenja sutradan mogli razgledati i mnogobrojni sudionici 37. smotre hrvatske kulture, a u dvorani Veleposlanstva RH u Stockholmu autorica i inicijatorica projekta Ljerkica Galic iz HMI-ja održala je "fantastično zanimljivo predavanje o jednom možda ne toliko poznatom hrvatskom umjetniku - portretistu Kristianu Krekoviću. Ti suću puta hvala! Jedna dobra inicijativa i rijetko zanimljivo predavanje", kako je napisao posjetitelj Z. Živković. ■

ENG Following his unhappy exile from the former Yugoslavia and prior to his departure for Peru Croatian émigré painter Kristian Kreković lived and worked in Sweden. His paintings from this period (1948–1952) were recently exhibited in Malmö.

Krajolici

Doslovno i metaforički otkopana istina o Širokome Brijegu

Ove knjige su plod osmogodišnjega istraživačkog rada na prikupljanju vjerodostojnih informacija o događajima s kraja Drugoga svjetskog rata i poraća u Širokome Brijegu, utemeljenih na autoriziranim iskazima svjedoka

Tekst: Drago Martinović

U organizaciji Povjerenstva za grobišta Drugoga svjetskog rata i poraća Široki Brijeg, Vicepostulature postupka mučeništva 'Fra Leo Petrović i 65 subrača' i Matice hrvatske – Ogranak Široki Brijeg, u kinu "Borak" u Širokome Brijegu 13. studenoga predstavljene su dvije knjige: "Otkopana istina Širokog Brijega" (iz II. svjetskog rata i poraća) i "Od Širokog do Bleiburga i nazad" autora Velimira Mabića. Ove knjige su plod osmogodišnjega istraživačkog rada na prikupljanju vjerodostojnih informacija o događajima s kraja Drugoga svjetskog rata i poraća u Širokome Brijegu, utemeljenih na autoriziranim iskazima svjedoka.

Pero Kožul, glavni urednik knjige "Otkopana istina Širokog Brijega" i predsjednik Povjerenstva za grobišta Drugoga svjetskog rata i poraća Široki Brijeg, postavio je najprije pitanje sebi i svima nazočnima zašto se vraćati na prošla

vremena, dajući odgovor: "Zbog povijesne nepravde i laži i civilizacijskog čina odavanjem ljudskog pijeteta prema nedužnim žrtvama. Komunistička vlast svim je raspoloživim sredstvima 50 dugih i mračnih godina čvrsto držala i kontrolirala naš cjelokupni javni život. Takozvana 'narodna vlast' neograničenim je količinama laži punila kulturni, obrazovni, izdavački i svaki drugi prostor. Veličala je 'navodne' ratne pobje-

Utvrđeno je da je u 161 grobištu na prostoru Širokoga Brijega od 550 do 600 žrtava, a u 12 grobišta ekshumirano je 149 žrtava. Prema podacima Povjerenstva za grobišta Drugoga svjetskog rata i poraća, na prostoru Širokoga Brijega na temelju osam godina istraživanja, 278 uzetih iskaza (svjedočenja) od 225 svjedoka te drugih prikupljenih podataka, s prostora Širokoga Brijega u Drugome svjetskom ratu stradalo je 2.165 žrtava.

de, slavila 'svoje' heroje, klicala nepostojećem bratstvu i jedinstvu. Takva vlast posebno se obrušila na hrvatski narod na prostoru naših krajeva."

"U knjizi-zborniku 'Od Širokog do Bleiburga i nazad', koju večeras ovdje stavljamo pred vas, riječ je o brojnim svjedočenjima pripadnika Oružanih snaga NDH, naših običnih domaćih ljudi koji su imali sreću preživjeti ratne strahote, ali i o jednom broju svjedočenja suvremenika koji su također imali što reći o onim teškim vremenima. Osobno sam ponosan što sam pomogao da životno-ratne priče i ovih ljudi ugledaju svjetlo dana. Nisu se oni trsili pričati niti su svoju priču nametali, oni su mučili svoju muku, 'vidali svoje rane', živjeli i šutjeli", rekao je na početku svog izlaganja Velimir Mabić, autor knjige "Od Širokog do Bleiburga i nazad".

Mons. dr. Mile Bogović, biskup u miru, recenzent knjige "Otkopana istina Širokog Brijega", pohvalio je rad Povjerenstva istaknuvši da ovako nešto cjelovito i detaljno opisano o stradanjima širokobriješkoga puka nema u Republici Hrvatskoj te da ovaj način rada treba prenijeti u Republiku Hrvatsku. "Ova knjiga je doprinos spašavanju hrvatske povijesti", rekao je na kraju svog izlaganja mons. dr. Mile Bogović. ■

ENG Herzegovina's Široki Brijeg was the venue for the promotion of two books. The Unearthed Truth of Široki Brijeg and From Široki to Bleiburg and Back are the fruits of research and data gathering related to the events that unfolded during the Second World War and in the early post-war period.

'Vlak bez voznoga reda'

Kako bi sačuvali nacionalni identitet HKD 'Vladimir Nazor' iz Stanišića obilježava obljetnicu doseljavanja organiziranjem okrugloga stola i susretom predstavnika Splitsko-dalmatinske županije, hrvatske manjine u Srbiji s kolonistima i njihovim potomcima

Tekst: **Snježana Jurišić**

Na poziv HKD 'Vladimir Nazor' iz Stanišića (Vojvodina) zamjenik ravnatelja HMI-ja Ivan Tepeš i suradnica Snježana Jurišić, rukovoditeljica Odjela za kulturu, sudjelovali su na dvodnevnom kulturno-umjetničkim manifestacijama u sklopu obilježavanja obljetnice Savezne kolonizacije Hrvata iz Dalmacije i Bosne i Hercegovine u Vojvodinu. Program je počeo otvaranjem 9. saziva Likovne kolonije Ivan Gundić Čiso – Dalmata koja se održavala u zgradi mađarskoga kulturnog doma budući da hrvatski KUD nema vlastiti prostor. U ime HMI-ja skup je pozdravila Snježana Jurišić, predstavila ulogu HMI-ja i uz prigodni govor o važnosti ove manifestacije i povezivanja hrvatskih kulturno-umjetničkih krugova svečano otvorila Likovnu koloniju.

U 11 sati u službenim prostorima mjesne zajednice započeo je radni skup koji je organiziralo Hrvatsko nacionalno vijeće i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata – redoviti godišnji radni susret predstavnika hrvatskih kulturnih udruga u Srbiji. Praksa je da se susret održava uvijek u nekom drugom sjedištu kako bi se potpomoglo lokalne i regionalne hrvatske udruge. Susretu je prisustvovao i Zvonko Milas, državni tajnik, sa suradnikom Milanom Bošnjakom, savjetnikom s posebnim položajem za pitanja hrvatske nacionalne manjine u inozemstvu, zatim Gordan Bakota, novi veleposlanik RH u Srbiji sa suradnicima, generalni konzul iz Subotice Velimir Pleša i dr. Sastanak je vodio Tomislav Žigmanov, ravnatelj Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, predsjednik DSHV-a i narodni zastupnik.

Milan Bošnjak, Tomislav Žigmanov, Zvonko Milas, Gordan Bakota i Velimir Pleša

Nakon cjelodnevna radnog dijela većina se pridružila kulturno-umjetničkome književno-pjevačkom programu *Ikavica - govor hercegovačkih, dalmatinskih, ličkih, bosanskih, šokačkih i bunjevačkih Hrvata*, koji je organizirao HKD 'Vladimir Nazor'. U programu su sudjelovali gosti iz Sinja, pjesnici koji su se odazvali na natječaj, gosti iz Hercegovine, vokalna solistica Antonija Piuković Dulić uz pratnju dijela Subotičkoga tamburaškog orkestra, "Bodroški bečari" iz Bačkoga Monoštora, KUD Rama iz Pleternice pokraj Đakova i etno-grupa *Sinovi Hercegovine* iz Širokoga Brijega, klapa HKPD "Jelačić" iz Petrovaradina i mnogobrojni drugi gosti. Nakon otvorenja slijedio je nastup gajdaša Augustina Žigmanova iz Subotice i Edija Tajma iz Srijemske Mitrovice.

Drugi dan susreta tradicionalno je svečano obilježena 72. obljetnica Savezne kolonizacije Hrvata iz Hrvatske i BiH u Vojvodinu. Krajem 1945. godine komunistička vlast organizirano je iz sela Dalmatinske zagore, Primorja, Gorskoga

kotara, Like i Hercegovine uputila "Vlakom bez voznoga reda" nekoliko tisuća Hrvata, uglavnom obitelji boraca Antifašističkoga pokreta, i naselila ih u prazne kuće netom protjeranih Nijemaca - podunavskih Švaba u Vojvodini. Kako bi sačuvali nacionalni identitet i sjećanje na stari kraj HKD 'Vladimir Nazor' iz Stanišića obilježava obljetnicu doseljavanja organiziranjem okrugloga stola i susretom predstavnika Splitsko-dalmatinske županije, predstavnika hrvatske manjinske zajednice u Srbiji s kolonistima i njihovim potomcima u Stanišiću. Ivan Tepeš održao je uvodno slovo i dao povijesni okvir za daljnju raspravu, a Ivan Karan ukratko je izložio stručne povijesne činjenice. Na okruglome stolu prezentirana su svjedočanstva osoba koloniziranih u Stanišić i Riđicu. ■

ENG The village of Stanišić (Vojvodina) was the venue for a two-day culture and arts event hosted by the local Vladimir Nazor Croatian Culture Association. The event was part of the marking of the Allied relocation of Croatians from the Dalmatia, Bosnia and Herzegovina regions to Vojvodina.

Inovativna i kreativna Hrvatska (2)

Naše bi državne institucije trebale imati više sluha za one koji imaju ideje, vizije, koji stvaraju novu vrijednost, koje svijet prepoznaje i poštuje. Jedino inovativnost i kreativnost donose profit, otvaranje novih radnih mjesta i izvoz

Tekst: **Božo Skoko**

Zbog iznimno velikog broja hrvatskih znanstvenika koji su ostavili traga u svjetskim centrima znanja i inovacija posljednjih godina, prilično je teško napraviti uži izbor onih koji su svojim djelima i izvrsnošću promovirali Hrvatsku u svijetu. U posljednje vrijeme pozornost privlači Igor Rudan, redoviti profesor i direktor Centra za globalno zdravlje na Sveučilištu u Edinburghu. On je prošle godine postao prvi Hrvat izabran za redovitoga člana ugledne britanske akademije *Royal Society*, nakon Ruđera Boškovića daleke 1761. Nalazi se među najcitiranijim i najutjecajnijim znanstvenicima svijeta, a utjecajni *Thomson Reuters* i američki Institut za znanstvene informacije svrstali su ga među vodeće znanstvene umove svijeta. Kao suradnik UN-a i Svjetske zdravstvene organizacije zaslužan je za smanjenje smrtnosti djece u svijetu te unapređenje globalnog zdravlja.

Igor Štagljar u Torontu došao je do revolucionarnog otkrića tzv. zle molekule raka pluća, čime je dao nadu za izlječenje stotinama tisuća ljudi diljem svijeta koji boluju od te zloćudne bolesti. Marin Soljačić, kojeg su mediji već prozvali mladim Teslom, postao je jedan od triju dobitnika ugledne američke nagrade *Blavatnik*, koja se dodjeljuje najboljim znanstvenicima mlađima od 42 godine. Uostalom, sama činjenica da ga je za tu nagradu nominirao MIT – *Massachusetts Institute of Technology*, jasno govori koliko ga cijeni i kakvim ga adutom smatraju u globalnoj konkurenciji znanja. Podsjetimo, Soljačić se bavi bežičnim prijenosom energije, a svjetsku pozornost privukao je 2007. kad je izveo eksperiment prijenosa energije bez kabela i žica. Njegov koncept *WiTricity* mnogi su proglasili revolucionarnim izumom jer sama pomisao na posljedice takvoga iskoraka u svakidašnjem životu nikoga ne može ostaviti ravnodušnim. Primje-

rice, zahvaljujući kreativnom Soljačiću, mogli bismo se osloboditi kabela nužnih za punjenje mobitela, laptopa i kućanskih aparata.

VRHUNSKA ISTRAŽIVANJA U HRVATSKOJ

Iva Tolić, koja se bavi fenomenom vječne mladosti, uvrštena je svojedobno među četrdeset najboljih svjetskih biologa po izboru znanstvenoga časopisa *Cell*. Provela je punih devet godina "na privremenom radu" u Njemačkoj, a među ostalim vodila je istraživački tim na slavnome institutu *Max Planck*

Igor Štagljar u Torontu došao je do revolucionarnoga otkrića tzv. zle molekule raka pluća, čime je dao nadu za izlječenje stotinama tisuća ljudi diljem svijeta koji boluju od te zloćudne bolesti.

u Dresdenu. Nakon europskoga iskustva odlučila se vratiti u domovinu jer vjeruje da i Hrvatska ima dobre uvjete za znanstvena istraživanja i da je u globaliziranome svijetu važno što se radi, a ne gdje se radi. Iva Tolić identificirala je prvi potencijalno besmrtni organizam, kvasac afričkog piva, koji se pomlađuje prilikom svake diobe stanica. To otkriće moglo bi utjecati na promjenu liječenja niza teških bolesti, poput Alzheimerove ili Parkinsonove bolesti, pa i karcinoma.

ISTINSKI HRVATSKI BREND

Njezina kolegica Vernesa Smolčić s Prirodoslovno-matematičkoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu prva je naša znanstvenica koja je od Europskoga istraživačkog vijeća dobila 1,5 milijuna eura za petogodišnje istraživanje rasta zvjezdane mase i mase supermasivnih crnih rupa u galaksijama tijekom kozmičkog vremena. Inače, Vernesa je (zajedno s timom europskih znanstvenika) koautorica znanstvenoga članka u uglednome časopisu *Astrophysical Journal* u kojem je "rekonstruiran" razvoj galaksija rano ga svemira. Zahvaljujući podacima koje su dobili sa satelita te različitih teleskopa smještenih na Zemlji razotkrili su misterij prošlosti ranih i mrtvih galaksija.

A kad smo kod astronomije, malo je poznato kako su naš astronomski centar i škola u Višnjaju jedan od najpriznatijih takvih centara u svijetu, istinski hrvatski brend, koji je stvorio Korado Korlević, čije je ime zahvaljujući mnogobrojnim otkrićima u svemiru već zapisano na zvjezdanom nebu. Zahvaljujući njegovu znanju, razigranosti i upornosti te znatiželji mladih i potpori iz ugled-

Vrijeme je da nam se svijet prestane diviti isključivo zbog prekrasne zemlje koju smo naslijedili i počne cijeniti ono što sami stvaramo.

nih svjetskih znanstvenih središta, to malo istarsko mjesto sa svojim originalnim programima spoznavanja prirode i astronomskim otkrićima na kojima nam zavide daleko bogatije zvjezdarnice postalo je poznato diljem svijeta. Upravo iz tog središta popularizacije znanosti stasali su mnogi mladi za kojima se danas otimaju najugledniji svjetski instituti.

Djeca i mladi u fokusu su i Društva za komunikaciju i medijsku kulturu kojem je na međunarodnoj konferenciji o medijskoj pismenosti *Media Meets Literacy* u konkurenciji 50 projekata iz 15 zemalja upravo uručena nagrada žirija za projekt *Djeca medija*. Projekt je nastao prije šest godina u Zagrebu, a volonteri DKMK-a dosad su održali više od 600 radionica o medijskoj pismenosti za 12.000 polaznika u 36 hrvatskih gradova.

Hrvati ne zaostaju ni na polju kreativnosti. O tome svjedoče uspjesi naših dizajnera, arhitekata, umjetnika, kulturnjaka... Baš ovog ljeta čuli smo vijest kako je jedna od vodećih globalnih marketinških kompanija *Grey* stekla većinski udio u hrvatskoj kreativnoj agenciji *Bruketa & Žinić*, a zahvaljujući njihovim kreativnim postignućima Zagreb je odmah odabran, uz Stockholm i Düsseldorf, kao jedan od triju europskih kreativnih centara te globalne mreže. Tako

Iva Tolić se bavi fenomenom vječne mladosti

su dizajneri iz Zagreba već počeli surađivati s kolegama u Milanu, Moskvi i New Yorku, a novonazvana agencija *Bruketa & Žinić & Grey* nedavno je proširila svoje usluge regrutiranjem novoga hrvatskoga digitalnog tima kako bi uspješno formirali središnjicu novoga *Digital Shopper Huba*, koji će pomagati brendovima diljem Europe u digitalnim komunikacijskim aktivnostima. Podsjetimo, agenciju *Bruketa & Žinić OM* osnovali su Davor Bruketa i Nikola Žinić 1995. još kao studenti, a od tada je – nakon mukotrpnoga rada – dogurala do titule druge najučinkovitije neovisne reklamne agencije na svijetu te je jedna od najnagrađivanijih reklamnih agencija u jugoistočnoj Europi s više od 450 međunarodnih nagrada.

ANGAŽMANI DOMAĆIH KREATIVACA

Koliko je moćan dizajn i koliki je potencijal domaćih kreativnih snaga svjedoči i informacija kako je najpoznatiji muzej na svijetu, pariški Louvre, prošle godine, mijenjajući svoj vizualni identitet, izabrao novu primarnu tipografiju, čiji su autori mladi hrvatski dizajneri Sandro Dujmenović i Marko Hrastovec. Njihov originalni dizajn slova *Louvre Sans* i *Louvre Serif* pobijedio je na velikome međunarodnom natječaju u konkurenciji najboljih francuskih dizajnerskih studija.

Navikli smo se hvaliti uspjesima pripadnika naše dijasporae na području umjetnosti, kulture i arhitekture. No, u novije vrijeme sve više svjedočimo

Astronomski centar i škola u Višnjaju

angažmanima domaćih kreativaca na sve zahtjevnijim svjetskim projektima. Tako je poznati zagrebački arhitektonski studio *3LHD*, koji je oduševio sjajnom izvedbom hotela Lone u Rovinju, dobio atraktivan posao u Kini. Izgradili su jedan od najluk-suznijih tamošnjih hotela *LN Garden Resort* u južnokineske gradu Nansha, na delti Biserne rijeke. A hrvatski studio *Lotus Architecti*, koji vodi arhitektica Maja Bručić, u partnerstvu sa španjolskom tvrtkom *Barcelona Housing System* i globalnom tvrtkom *WElink* angažirana je na jednom od najvećih arhitektonskih pothvata u Americi – izgradnji novoga dijela Chicaga, na prostoru nekadašnje čeličane U. S. Steel, koji se prostire na dvanaest hektara. U tom projektu vrijednom četriri milijarde dolara hrvatski arhitekti radit će onaj atraktivniji dio – arhitekturu i dizajn. Naši hoteli, hosteli, kuće za odmor i dizajnerski uređene vile i stanovi, djela domaćih dizajnera, sve češće zauzimaju stranice globalnih specijaliziranih magazina i osvajaju nagrade struke.

Treba spomenuti da i hrvatski dizajnerski namještaj sve jače osvaja inozemna tržišta, ali i ugledne strukovne nagrade. Stalnim inovacijama i kreativnošću posebno se ističu proizvođači *Prostoria*, *Dizzconcept* i *ERA grupa*.

USPJESI NAŠIH GLAZBENIKA

Fasciniraju i uspjesi naših glazbenika. Tako je student Muzičke akademije Zagrebačkoga sveučilišta, dvadesetogodišnji pijanist Ivan Krpan, početkom rujna osvojio prvo mjesto na uglednome pijanističkom natjecanju *Ferruccio Busoni* u talijanskome gradu Bolzanu. Naš proslavljeni pijanist Ivo Pogorelić očigledno će imati dostojnih nasljednika. Ugodno je iznenadila i vijest da je svijet prepoznao i jednog od najvećih hrvatskih kreativaca među klasičnim glazbenicima, pijanista i skladatelja Mateja Meštrovića. Najprije je proljetos njegov

Mladi hrvatski dizajneri Marko Hrastovec i Sandro Dujmenović

album *My Face Music Book* utjecajni portal solističke pijanističke glazbe *Solopiano.com* iz SAD-a proglasio najboljim albumom klasične glazbe, a njegov je drugi album u kojem zajedno s Matijom Dedićem i Hakanom Alijem Tokerom svira obrade Vivaldijevih *Četiriju godišnjih doba* upravo nagrađen s čak dvije srebrne medalje ugledne *Global Music Award*. Ponosimo se kad čujemo da nas u pojedinim državama svijeta već prepoznaju po popularnima *2Cellosima*, a na Dalekome istoku i po Maksimu Mrvici. Pratimo i uspjehe naših glumaca po svijetu poput Zrinke Cvitešić i Gorana Višnjića, ali i kazališnih pisaca poput uspješne Tene Štivičić.

JAMSTVO NAPRETKA

Upravo takvi ljudi i njihove ideje, projekti i vizije skreću nam pozornost na pametnu i kreativnu Hrvatsku (to je slogan naše najveće korporativne zaklade – Zaklade Adris, koja među rijetkima prepoznaje i donira najbolje). Svjesni smo da Hrvatska na polju inovativnosti i kreativnosti ima potencijala, koji može biti konkurentan u globalnoj utakmici i na koji možemo biti ponosni. Njihovi nam primjeri pokazuju da se sve može postići upornošću i izvrsnošću te da je hrvatski duh poletan i neslomljiv i u vrijeme krize, koja njima nije bila alibi za nečinjenje, već poticaj da uspiju. Samo im treba dati prostora i poticaja. Oni moraju postati uzori u društvu i modeli ponašanja za mlade naraštaje, a ne dokone starlete i propale zvijezde show-biznisa, koje nam nude masovni mediji.

U vrijeme sveprisutnoga pesimizma

i beznađa, u vremenu kad smo suočeni s mnogobrojnim problemima i izazovima, jedino nam uspješni pojedinci i timovi vraćaju nadu i vjeru u vlastite potencijale, vrijednosti, znanje i kreativnost, kao jedino jamstvo napretka hrvatskoga društva na globaliziranome tržištu. Oni bi trebali biti u žarištu javnosti, a

ne političari, koji su okupirali naše svakidašnjice i uništavaju hrvatski duh i optimizam svojim nečinjenjem, trulim kompromisima, nametanjem jeftinih ideoloških rasprava i bezrazložnim nadmudrivanjima. Političari sigurno neće utjecati na jačanje imidža naše zemlje. To rijetkima uspijeva i u globalnim okvirima. Zato bi naše državne institucije, ako im je stalo do prepoznatljivosti i boljega mjesta Hrvatske u svijetu, trebale imati sluha i smisla za sve one koji imaju ideje, vizije, koji stvaraju novu vrijednost, koje svijet prepoznaje i poštuje, koji su drukčiji i koji nude izvrsnost. Treba im dati prostora i potpore, treba ih zadržati u zemlji i poticati da stvaraju. Jedino inovativnost i kreativnost donose profit, otvaranje novih radnih mjesta i izvoz. A kreativna industrija, osim što nam je nužna u stvaranju boljeg imidža Hrvatske u svijetu, postaje jedan od najvećih izvoznih proizvoda uspješnih država. Uz to jedino uspješna, kreativna i inovativna Hrvatska može privlačiti talentirane i obrazovane ljude. A takvih će nam doseljenika trebati ako želimo sigurniju budućnost.

SVJETSKO I POTPUNO HRVATSKO

Vrijeme je da nam se svijet prestane diviti isključivo zbog prekrasne zemlje koju smo naslijedili i počne cijeniti ono što sami stvaramo, što može biti globalno prepoznatljivo, atraktivno i konkurentno, a što će pritom odražavati duh i identitet našeg naroda. I da parafraziram proslavljenoga i utjecajnoga hrvatskog dizajnera Borisa Ljubičića – vrijeme je da svijetu pokažemo kako je hrvatsko različito, kako je hrvatsko dobro, kako je hrvatsko lijepo te kako je hrvatsko pritom svjetsko i potpuno hrvatsko! ■

Hrvati ne zaostaju ni na polju kreativnosti. O tome svjedoče uspjesi naših dizajnera, arhitekata, umjetnika, kulturnjaka...

Odlazak velikana hrvatske historiografije dalmatinskih korijena

Povjesničar i istaknuti kulturni promicatelj Jere Jareb sudjeluje u vođenju temeljnih kulturno-znanstvenih institucija hrvatskog iseljništva, Hrvatske akademije Amerike i njezinih časopisa

Tekst: **Vesna Kukavica**

Navječni počinak ovih dana u Charlottesvilleu u američkoj državi Virginiji ispraćen je Jere Jareb - velikan hrvatske i američke povijesti te istaknuti hrvatski kulturni promicatelj dalmatinskih korijena, čije je stvaralačko djelovanje duže od šest desetljeća utkano u riznicu hrvatske kulture i povijesti oblikovanu u uvjetima političke emigracije XX. stoljeća na sjevernoameričkome kontinentu. Proživjevši buran život, snage antičke drame, naš Jere otišao je u blagoslovljeno miru u 95. godini - okružen ljubavlju svoje četvero djece i ljubljene unučadi, kao i mnoštva sunarodnjaka iz raznih krajeva Amerike i svijeta. Laka mu bila američka zemlja!

Jedan je od osnivača Hrvatske akademije Amerike, i uz Karla Mirtha, jedan je od urednika najcitiranijega stručnog časopisa naše diaspore na demokratskome Zapadu *Journal of Croatian studies*. Prešućivan u domovini kao disident tijekom komunizma, proslavio se po svojim znanstvenim monografijama iz novije hrvatske političke povijesti, posebno po knjizi *Pola stoljeća hrvatske politike* (Buenos Aires, 1960. i Zagreb, 1995.). Jedan je od najvažnijih suradnika u Mirthovu kulturnome časopisu *Croatia press* u kojem je u nastavcima objavljivao bibliografiju knjiga, članaka iz iseljeničkog novinstva i periodike, od 1957. do 1967. Amerika ga pamti kao fantastičnoga profesora povijesti na St.

Jere Jareb (1922–2017.)

Francis Collegeu u Lorettu u Pennsylvaniji, gdje je istraživao i objavljivao sve do kraja života.

Sažeto, nakon završetka klasične gimnazije u Šibeniku 1941., u Zagrebu je do 1943. studirao pravo. Tada uz studij djeluje u časopisima *Nova Hrvatska* i *Hrvatska mladost* te ostalim ondašnjim listovima, objavljujući političke i povijesne članke. U emigraciji je od svibnja 1945., preživjevši kao sveučilištarac bleiburšku kataklizmu dugu četiri bolne godine s trajnim ožiljcima i zavjetom u širenje istine o dičnome hrvatskome narodu i njegovoj vjekovnoj povijesti i kulturi. Iz apokaliptičnoga Klagenfurta bolestan

mladić, umjesto u bliže majčino krilo na Mediteranu, poput mitskoga feniksa emigrira na slobodni Zapad, gdje mu je u SAD-u godinama pečalbario otac Mirko. U 33. godini života na uglednom *Columbia Universityju* u New Yorku 1955. diplomira povijest, a zatim 1964. doktorira tezom *The Adriatic Question from June 1919 to February 1924*. Od 1963. predavao je na *Rutgers Universityju* u New Brunswicku, New Jersey. Nakon 14 godina rada u NY s obitelji seli se u Pennsylvaniju 1966. gdje na *Saint Francis College* u Lorettu tumači europsku povijest i napreduje u karijeri, postavši američkim studentima kao eruditski poliglota omiljeni mentor. Usto, tijekom 26 godina cijenjeni je predstojnik Odsjeka za povijest i političke znanosti - počevši još od 1970. Nakon umirovljenja 1992. Jareb kao profesor emeritus nastavlja djelovati mladenačkim duhom vodećega američkog historiografa. Zaključno, ugledni je istraživač hrvatske povijesti od 1895. do 1945., baveći se posebno Ustaškim pokretom i NDH te istaknutim osobama toga razdoblja (B. Jelić, M. Budak, E. D. Kvaternik). Potaknut publiciranjem autobiografije V. Mačeka (1957.), u *Hrvatskoj reviji* 1959. napisao je studiju. U njoj je prvi među hrvatskim povjesničarima pristupio ozbiljnoj analizi hrvatske politike u razdoblju II. svjetskoga rata te pridonio temeljitome i kritičkome sagledavanju novije hrvatske povijesti. Među svim Hrvatima raznih političkih pogleda širio je snošljivost i savjetovao plemenite ljudske odnose i znanstvenu objektivnost.

Matičina sućut obitelji Jareb

Jeri i Olgi Jareb obitelj je, uz vjeru u Boga i dvostruku vrhunsku karijeru, bila na prvome mjestu. Četvero njihove djece rođene u SAD-u: Jelica/Helena (1960.), Ante (1962.), Ivan (1963.) i Marko (1967.), svi su završili studije, oženjeni su, zaposleni i imaju djecu. Jelica je postigla doktorat iz psihologije s naglaskom na dječjoj psihologiji, i ima dva sina. Ante je postigao magisterij iz matematike, radi kao analitičar, ima sina i kćer. Ivan je specijalist za kompjutere, ima sina i kćer. Marko je postigao doktorat iz znanosti ljudskih ćelija, predaje biologiju na jednom sveučilištu i ima dva sina. Pamte divne božićne blagdane u kući u Lorretu negujući svi odreda i danas hrvatsku tradiciju i ljubav prema domovini svojih roditelja.

Svi djelatnici Hrvatske matice iseljenika cijeloj obitelji Jareb izražavaju najdublju sućut u povodu smrti njihova poštovanog oca i djeda, koji će ostati trajno zapamćen kao istaknuti znanstvenik i domoljub te nadasve divan čovjek.

God. 1982. objavio je knjigu *Političke uspomene i rad dr. sc. Branimira Jelića*, poprativši Jelićeve autobiografske zapise njegovim životopisom i kronikom djelovanja Hrvatskoga narodnoga odbora u Münchenu 1950. do 1972. Doživjevši samostalnost i neovisnost Hrvatske nakon višestranačkih izbora do 1995. istraživač Jere Jareb istražuje arhivsko gradivo NDH te objavljuje zbornike dokumenta o gospodarskoj problematiki *Zlato i novac Nezavisne Države Hrvatske što su izneseni u inozemstvo 1944. i 1945.* (1997.) i *Državno gospodarstveno povjerenstvo Nezavisne Države Hrvatske od kolovoza 1941. do travnja 1945.* (2001.).

Suradivao je u najutjecajnijim emigrantskim hrvatskim časopisima svoga doba, počevši od *JCS-a* i *CP-a* te *Hrvatske revije* do suvremenih znanstvenih časopisa nakon uspostave samostalne RH – uključujući *Globus*, *Časopis za suvremenu povijest*, *Vijenac*, *Kolo Marulić*, kao i Matičine časopise *Hrvatski iseljenički zbornik* i *Matica*. Jedan je od urednika *Sabranih djela 1945. -1956. Dž. Kulenovića* (Buenos Aires, 1978.) te urednik knjige *Sjećanja i zapažanja 1925. - 1945. E. D. Kvaternika* (Zagreb, 1995.). S Karlom Mirthom uredio je sjajnu knjižicu *The Croatian Academy of America. Highlights 1953 - 2003* (New York, 2003.), objavljenu u povodu 50. obljetnice djelovanja Hrvatske akademije Amerike. Bio je član nekoliko američkih znanstvenih udruga i uvršten je u ugledne svjetske i domovinske enciklopedije i biografske leksikone. ■

ENG *Jere Jareb, a political émigré, historian and eminent promoter of Croatian culture with roots in our southern region of Dalmatia passed away in Charlottesville, Virginia (USA). His over six decades of work have become an integral part of the fabric of Croatia's culture and her history.*

Predstavnici zborova sa spomenicama

Tekst/foto: Adolf Polegubić

Jubilarna, 20. smotra crkvenih zborova iz hrvatskih katoličkih misija (HKM) i zajednica (HKZ) u Njemačkoj, na kojoj su nastupili zborovi djece i mladih, održana je u subotu 18. studenoga u crkvi sv. Bonifacija u Metzingenu pokraj Stuttgarta, u organizaciji Hrvatskoga dušobrižničkog ureda iz Frankfurta na Majni i Hrvatske katoličke zajednice sv. Nikole Tavelića iz Metzingena. Susret je započeo svečanim misnim slavljem u punoj crkvi sv. Bonifacija, koje je predvodio domaćin, voditelj HKZ Reutlingen, Metzingen i Tübingen vlč. Ante Kulteša u zajedništvu s delegatom za hrvatsku pastvu u Njemačkoj vlč. Ivicom Komdinom, dušobrižnikom u tim zajednicama vlč. Ivicom Zrnom te s još sedmoricom hrvatskih biskupijskih i redovničkih svećenika, koji su došli u pratnji svojih zborova zajedno s pastoralnim suradnicama redovnicama i pastoralnim referentima (laicima). Misnom slavlju nazočio je i generalni konzul Generalnoga konzulata RH iz Stuttgarta Slavko Novokmet sa suprugom.

MOLITVA ZA VUKOVAR

Sve je na početku mise pozdravio vlč. Kulteša koji je okupljene pozvao na molitvu na dan 26. obljetnice tragedije grada Vukovara, Škabrnje i mnogih drugih mjesta diljem Hrvatske i Bosne i Hercegovine. U propovijedi je vlč. Ante Kulteša rekao

Misno slavlje u crkvi sv. Bonifacija predvodio je vlč. Ante Kulteša

'To je vaša žrtva i nemojte se u tome umoriti'

Susret je započeo svečanim misnim slavljem u punoj crkvi sv. Bonifacija, koje je predvodio domaćin, voditelj HKZ Reutlingen, Metzingen i Tübingen vlč. Ante Kulteša

Zbor iz Ludwigsburga

Zbor iz Frankfurta

Zbor iz Rüsselsheima

"Želimo vam, draga djeco i mladi, da uz pjesmu date Bogu ono najljepše, a nama koji ćemo vas slušati lijepu i duhovnu poruku."

radosti i uspjeha. Zatim je delegat vlč. Ivica Komadina prije otvorenja smotre zahvalio djeci i mladima što su se odazvali na smotru u tolikom broju, posebno roditeljima koji ih vode i voditeljima zborova koji s njima vježbaju.

PO DVIJE SKLADBE

Svaki zbor otpjevao je po dvije duhovne skladbe, a redoslijed nastupa zborova odredili su izvlačenjem iz košarice vlč. Kutleša, vlč. Zrno i s. Mirjam Laco. Tako su u nastavku nastupili zborovi iz HKM i HKZ sljedećim redoslijedom: Ludwigsburg, Wiesbaden, Balingen-Albstadt, Darmstadt, Mainz, Frankfurt, Esslingen-Nürtingen-Filderstadt-Kirchheim, Mannheim-Mosbach, Pforzheim-Bruchsal (Mittelbaden), Karlsruhe (Mittelbaden), Ingolstadt, Ludwigshafen am Rhein, Rüsselheim i Stuttgart-Zentrum. Nakon smotre vlč. Kutleša, vlč. Zrno i s. Mirjam Laco predali su predstavnicima zborova spomenice, a delegat vlč. Komadina zaslužnima za ostvarenje smotre uza zahvalnu riječ i prigodne darove. Program su vodili Magdalena Bekavac i Ivan Tulumović iz HKZ Reutlingen. Nakon smotre u župnoj dvorani ispod crkve za sve je priređen objed. Susret je nastavljen uz pjesmu i druženje. ■

kako smo se okupili na ovom susretu da bismo uobličili susret Krista i čovjeka uz glazbu i pjesmu. "Želimo vam, draga djeco i mladi, da uz pjesmu date Bogu ono najljepše, a nama koji ćemo vas slušati lijepu i duhovnu poruku. Zaslužujete veliku zahvalnost, osobito svećenika i pastoralnih suradnika (redovnica) i pastoralnih suradnika (laika), kao i voditelja vaših zborova. To je vaša žrtva i nemojte se u tome umoriti." Misno slavlje pjesmom i glazbom pratio je zbor mladih HKZ Metzingen, Reutlingen i Tübingen pod vodstvom Vlatke Vukašinac. Prije početka smotre, na kojoj je sudjelovalo četrnaest zborova, sudionice i sudionike pozdravili su vlč. Ante Kutleša i generalni konzul Slavko Novokmet koji su im zaželjeli puno

ENG The jubilee 20th church choir review of Croatian Catholic missions in Germany, featuring performances by children and youth choirs, was staged on Saturday the 18th of November at St Boniface church in Metzingen near Stuttgart.

U Njemačkoj započeo svjetsku karijeru

Osnivač je i generalni direktor njemačke tvrtke koja se bavi potporom organizaciji za pitanja strateškog upravljanja i zajedničko pronalaženje rješenja u grupama, uključujući pregovaranje i rješavanje sukoba

Nicolas Jose Ivandić i izvršni urednik časopisa Matice Željko Rupić

Tekst: **Naida Šehović**

U Hrvatskoj matici iseljenika 2. studenoga 2017. godine održan je susret i razgovor s Nicolasom Joseom Ivandićem, Hrvatom iz Argentine koji danas živi i radi u Njemačkoj. Na poziv glavne tajnice Hrvatske matice iseljenika Diane Mašale Perković, Ivandića je primio izvršni urednik časopisa Matice Željko Rupić.

Ivandić je rođen u Buenos Airesu 1959., oženjen je, ima dvoje djece i dvoje unučadi. U Argentini je završio *Santa Ana Conservatory* gdje je stekao titulu glazbenog učitelja (smjer piano), 1984. diplomirao je na Fakultetu poli-

tičkih znanosti i međunarodnih odnosa, a daljnje obrazovanje nastavio je u Španjolskoj (Barcelona) završivši MBA na *IESE Business School* (1987.). Govoreći o svojim korijenima rekao je da je njegov otac rodом iz Maglaja u Bosni,

Osim što ga vežu uspomene za domovinu, kao veliki gurman najviše mu nedostaje sarma i hrvatske slastice. Ljeti boravi u Istri, veliki je zaljubljenik u ronjenje i s prijateljima istražuje hrvatsko more.

završio je Geodetski fakultet u Zagrebu, a zatim i Građevinski fakultet u Italiji jer je morao pobjeći iz Titove Jugoslavije zbog smrtnе presude 1945. U to vrijeme Argentina je dopustila useljavanje velikog broja hrvatskih izbjeglica koje se događalo uz pomoć Međunarodnoga crvenog križa. Tako je otac stigao 1948. godine u Argentinu. Majka je rođena u Podravskoj Slatini, školovala se u Mariboru, neko vrijeme boravila u Berlinu, 1946. odlazi kod strica u Švicarsku, pješice preko Alpa dolazi u Austriju i na posljertku u Italiju (Rim). Majka također dolazi u Argentinu 1948. i dvije godine kasnije upoznaje oca.

HRVATSKA ŽUPA I HRVATSKI DOM

Nicolas je treći sin svojih roditelja, ima još dva brata i sestru. Odrastao u Argentini, svoje hrvatsko podrijetlo sačuvao je odlazeći u Hrvatsku župu i družeći se u Hrvatskom domu, a nedjeljom bi uvijek odlazio na hrvatsku misu. Upoznat je i s hrvatskim svećenicima koji su zaslužni za Hrvatsko vjersko središte *Sv. Nikola Tavelić* (fra Lino Pedišić, fra Marijan Zlovečer) i Hrvatsku župu *Sv. Leopold Mandić* (fra Josip Peranić). Stric je bio svećenik, drugi brat doktor, sestra ekonomistica, a otac inženjer zaslužan je za njihovo školovanje u Argentini. Posebno je ponosan na svoga kuma ing. Stjepana Horvata, koji je bio rektor Zagrebačkoga sveučilišta u godinama od 1944. do 1945. U Buenos Airesu, Horvat je radio u Vojnome geografskom institutu, pisac je više knjiga na španjolskome, njemačkome i hrvatskome jeziku. Nicolas Ivandić zato je posjetio zgradu Zagrebačkoga sveučilišta gdje se nalazi

slika rektora Horvata. S radošću govori o hrvatskoj kulturi i jeziku iako njegova djeca ne govore hrvatski, ali potajno se nada kako će s vremenom razviti osjećaj za domovinu svojih predaka. Nicolas je veliki ljubitelj klasične glazbe, tijekom boravka u domovini često posjećuje kazališta i koncertne dvorane. Osim što ga vežu uspomene za domovinu, kao veliki gurman najviše mu nedostaje sarma i hrvatske slastice. Ljeti boravi u Istri, veliki je zaljubljenik u ronjenje i s prijateljima istražuje hrvatsko more.

ODLAZAK U NJEMAČKU

Nakon stečenog obrazovanja odlazi u Njemačku (Ludwigshafen) i započinje svoju svjetsku karijeru. Osnivač je i generalni direktor *mutualGains Solutions GmbH*, tvrtke koja se bavi potpustom organizacijom za pitanja strateškog upravljanja i zajedničko pronalaženje rješenja u grupama, uključujući pregovaranje i rješavanje sukoba. Svojim bogatim iskustvom razvio je opsežnu, dugogodišnju međunarodnu karijeru kao lider u kemijskoj industriji, kako u velikim poduzećima, tako i u srednjim dioničkim društvima. Među značajnim iskustvima su razvoj i implementacija interdisciplinarnih funkcija međusektorske strategije za cijeli lanac vrijednosti

Ivandić drži predavanje na Ekonomskom institutu u Zagrebu

S rektorom Damirom Borasom prigodom posjeta Zagrebačkom sveučilištu

Prije dolaska u Hrvatsku maticu iseljenika na Ekonomskome institutu u Zagrebu održao je dva predavanja na temu *Politika stvaranja vještina i Profesionalne poslovne vještine*.

(akrilati, najlon, epoksidne smole), implementaciju novih poslovnih modela, razvoj i provedbu inovativnih marketinških koncepata prodaje kao što su dizajn, paneuropski distribucijski ugovori, iniciranje strateških partnerstva i uspješnih pregovora s ključnim kupcima, što je rezultiralo značajnim porastom prodaje i povećanjem profitabilnosti u najkraćem mogućem roku. Ivandić je također sudjelovao kao savjetnik u različitim projektima.

U ovom trenutku njegovo sudjelovanje kao koautora studija za BMW i istraživanja 'Drugi softver (u): IKT kao motor za električna vozila budućnosti' (2010.) i 'Digitalna transformacija – kako informa-

cijsko-komunikacijska tehnologija etablirane branše mijenja u osnovi' (2017.).

ČOVJEK TREBA BITI PLODONOSAN

Pohađao je nekoliko tečajeva u *Program on Negotiation* u Harvardu (2000. – 2004.) i zagovornik je *Mutual Gains* ili *Consensus Building* kao pristupa za promicanje suradnje u teškim uvjetima i zajedničkog pronalaženja rješenja u grupama.

Prije dolaska u Hrvatsku maticu iseljenika na Ekonomskome institutu u Zagrebu održao je dva predavanja na temu *Politika stvaranja vještina i Profesionalne poslovne vještine*. Dvodnevna predavanja obuhvatila su širok spektar teorijskih i empirijskih pitanja vezanih uz vještine, tehničke promjene i probleme. Kao ključ za uspjeh Ivandić smatra da prije svega čovjek treba biti plodonosan, uvijek treba ostaviti nešto iza sebe. ■

ENG *The Croatian Heritage Foundation headquarters was the venue for a meeting and Q&A session featuring Argentinean born Croatian and now German resident Nicolas Jose Ivandić. He is numbered among the world's leading strategic management experts.*

‘Jaslce su moja strast’

Paola kaže kako je oduvijek voljela izrađivati razne rukotvorine. Budući da izrada jaslca u Italiji ima posvuda veliku tradiciju, Paola se okušala i u tom ‘zanatu’ i to vrlo uspješno, kako zagrebačka izložba pokazuje

Sonja Zubović, Paola Palumbo i Nino Škrabe na promociji u Zagrebu

Tekst: Hrvoje Salopek Foto: H. Salopek; Arhiva Palumbo

U zagrebačkoj Knjižnici Bogdana Ogrizovića otvorena je 27. studenoga izložba božićnih jaslca koje je izradila moliška Hrvatica Paola Palumbo. Ujedno je prikazan njezin dokumentarni film o tradiciji živih jaslca u njezinu rodnom selu San Feliceu del Molise (Štifilić). O tome kako su svoj jezik i kulturni identitet moliški Hrvati njegovali stoljećima, uz tradiciju živih jaslca, govorili su na otvorenju izložbe književnici Nino Škrabe i Sonja Zubović te autorica Paola Palumbo, koja je za tu prigodu doputovala iz talijanske pokrajine Molise. Uz mnogobrojne goste na izložbi je nazočio i slikar Dimitrije Popović.

Paola Palumbo rođena je u Štifiliću 1961. Njezini roditelji, kao mnogi Moližani koji su se tijekom povijesti iseljavali u bogatije krajeve Europe i prekomorja, sele se dok je još bila beba u Belgiju. Pred polazak u školu roditelji su je vratili u rodno selo gdje nastavlja živjeti sa svojom bakom. Kaže da najviše zahvaljuje upravo baki, koja je rodom iz moliškohrvatskoga sela Kruča, što je za voljela i odlično naučila staro hrvatsko

narjeđe koje moliški Hrvati zovu “na našo”. Njezina umjetnička kreativnost počinje već u osnovnoj školi jer je voljela crtati. Zatim se u srednjoškolskim godinama počinje uz slikanje baviti izradom nakita od kože i malih ukrasnih predmeta za interijere.

SUPRUG ZAGREPCANIN

Velika prekretnica u Paolinu životu bila je kad je prihvatila ponudu da kao moliška Hrvatica nastavi uz stipendiju potkraj 1970-ih studirati tadašnju jugoslavistiku na zagrebačkome Filozofskom fakultetu. Uz studij na poliklinici SUVAG-u izučava rehabilitaciju osoba s teškoćama u govornoj komunikaciji. U Zagrebu je upoznala i svoga budućeg muža, rođenoga Zagrepčanina. Paola se sa svojim suprugom seli natrag potkraj 1980-ih u Italiju, s odličnim znanjem hrvatskoga književnog jezika. Danas oboje žive i rade u gradiću San Salvu na jadranskoj obali, koji je udaljen samo 20 kilometara od njezina rodnog mjesta, gdje posjeduje staru roditeljsku kuću koju često posjećuje.

Paola kaže kako je oduvijek voljela izrađivati razne rukotvorine. Budući da izrada jaslca u Italiji ima duboke korijene i posvuda je prisutna, i Paola se okušala i u tom “zanatu”. Izrada

jaslica bila je prirodni nastavak umjetničkoga puta, iz ljubavi prema rodnome mjestu koje oblikom i položajem pruža savršene ideje za realizaciju jaslica. "Jednostavno sam se zarazila jaslicama. To je moja strast. Došao je trenutak kad mi je kuća bila puna jaslica. Prijatelji su me nagovarali da ih izložim javnosti, ali ja sam tu zamisao uporno odbijala. Dok me jedan prijatelj, a da me nije ni pitao, prijavio na jednu skupnu izložbu. I tako je sve počelo." Od tada Paola je svoje radove izlagala na dvadesetak samostalnih i kolektivnih izložbi u Italiji. Godine 2011. svojim se jaslicama predstavila u Gradske muzeju Omiša, a izložba u Zagrebu njezino je drugo gostovanje u Hrvatskoj.

U ŠALICI ZA KAVU

Paola, koja je u svojem automobilu u Zagreb dovezla 23 jaslica koje su uz nju "putovale" više od tisuću kilometara, morala je dobro paziti kako će ih smjestiti da se neke od minijature jaslica ne bi "zavukle" među sjedala. U njezinoj kolekciji su jaslice napravljene u ljusci oraha, češeru, šalici za espresso, lanterni, lončiću za kavu, koricama knjiga... Jaslice,

U manifestaciji živih jaslica u Štifiliću, koja se održava u cijelome mjestu, na ulicama, u kućama i podrumima, sudjeluje do 150 mještana.

kaže, postavlja u sve što vidi, a njezina impresioniranost njima počela je još u djetinjstvu.

O tradiciji štifiličkih živih jaslica prikazan je i dokumentarni film. – Doku-

mentarac je o živim jaslicama. U mjestu koje ima 550 stanovnika, od kojih je većina Hrvata, u prikazu jaslica sudjeluje 150 ljudi. Manifestacija se održava na ulicama, u kućama i podrumima u središtu mjesta i to tri puta tijekom božićnog vremena, 26. 12. - na sv. Stjepana, na Novu godinu i na sveta Tri kralja, 6. 12. Jaslice pokazuju stare zanate, običaje i život predaka moliških Hrvata – kaže Paola i dodaje kako će iduće godine tradicija živih jaslica u Štifiliću proslaviti 20. obljetnicu.

Paola rado navraća u Zagreb iako je razdvaja nemalih tisuću kilometara. Ovdje ima puno prijatelja još iz studentskih dana. "Moja draga prijateljica, književnica Sonja Zubović, frendica s faksa, zaslužna je za ovu lijepu izložbu u Zagrebu. Uskoro ćemo se opet vidjeti u predbožićno okićenom Zagrebu. I zatim se moje najdraže jaslice, koje nisu bile na prodaju, vraćaju svojoj kući", kaže nam uz smijeh Paola. ■

ENG An exhibition of nativity scenes created by Paola Palumbo, an ethnic Croatian from the Molise region of Italy, opened at Zagreb's Bogdan Ogrizović Library on the 27th of November. The event also saw the screening of a documentary of the tradition of live crèche stagings in her native village of San Felice del Molise (Štifilić).

Tradicionalni Hrvatski bal u Lendavi

SLOVENIJA - Goste 12. Hrvatskoga bala u Lendavi u špaliru su dočekali gardisti Zrinske garde što je samom početku priredbe dalo dodatni dignitet i obilježje. Voditeljica Hrvatskoga bala Kristina Szoke na početku je pozdravila posjetitelje i mnogobrojne uzvanike iz Slovenije, Hrvatske i Mađarske, među kojima je bio izaslanik predsjednika Vlade RH Andreja Plenkovića, Darko Horvat, saborski zastupnik; Matija Posavec, župan Međimurske županije; mag. Anton Balažek, gradonačelnik Lendave i mnogi drugi. U pozdravnim govorima prisutnima su se obratili Matija Posavec i Anton Balažek te obećali pomoć Hrvatskome kulturnom društvu Pomurje u opremanju i otvaranju Hrvatskoga kulturnog centra - Zrinski u Lendavi, prvoga takvog u Sloveniji. Pjevač Mirko Švenda-Žiga sa svojim pratećim glazbenim sastavom Žiga-žaga *bendom* uvodnim valcerom *Da pak nam dojde to vreme* otvorio je Međimurski bal. U glazbenome dijelu bala, jednim setom izvedbe tradi-

cionalnih međimurskih i starogradskih melodija predstavio se tamburaški sastav HKD Pomurje iz Lendave sa solisticom Jasnom Vuradin Popović. Kuharska suradnja restorana hotela *Lipa* i *Međimurskih dvora* rezultirala je izborom dvije vrste tradicionalnih međimurskih jela na moderan način. Jela je predstavio Jože Horvat - voditelj kuhinje hotela *Lipa*. Poznato je da je na Hrvatskome balu u Lendavi plesni podij uvijek popunjen, ali kad Žiga vodi zabavu štimung je vrhunski, posebno urnebesno je bilo kad su krenuli čardaši, bečarci i *međimurska kola*. Izvlačenje 21 glavnoga tombolskog dobitka popularnog "Đokera" privuklo je pozornost posjetitelja, posebno glavna nagrada vikend-paket u Termama Sveti Martin. Nakon ponoćnog jela međimurskoga gulaša sa *šiškrinima* uz izmjenu plesnih i pjevačkih dionica *Žiga-žaga benda* i posjetitelja, ubrzo je stiglo jutro i oproštaj uz obećanje da se vidimo dogodine na 13. Hrvatskome balu u Lendavi. (Đ. Kutnjak; foto: N. Kutnjak)

Krenula serija radionica Hrvatskog društva Luksemburg

LUKSEMBURG - Hrvatsko društvo Luksemburg (HDL) pokrenulo je projekt učenja za hrvatsku djecu i mladež u Luksemburgu koji je u konkurenciji 862 prijave ušao među 78 projekata koje je podržala Vlada Republike Hrvatske. Cilj projekta je oformiti tim stručnjaka različitih profesija koji žive i rade u Luksemburgu i ponuditi program po 15 seminara i radionica kojima će se djeci i mladima prezentirati i s njima vježbati ključne kompetencije za uspjeh u 21. stoljeću.

Ovaj edukativni projekt HDL-a krenuo je u Centru za kulturu "Norbert Sassel" u Bettangeu seminarom "Kako potaknuti kreativnost" i radionicom "Kako napraviti dobru fotografiju?" koje su predvodili Anđelko Markulin, predsjednik HDL-a i stručni specijalist inženjer informacijske tehnologije te profesionalni fotograf Ivan Radman. "Kreativnost se uči od malih nogu. Odrasle osobe mogu je u djece poticati na mnogobrojne načine, od jednostavnog postavljanja pitanja pa do

korištenja raznih tehnika", istaknuo je Anđelko Markulin, koji je s pomoću verbalnih i vizualnih divergentnih igara, oluje ideja i umne karte potaknuo kreativnost i maštu posjetitelja tečaja, koji su se ujedno i odlično zabavili. Ivan Radman, koji je završio Školu primijenjene umjetnosti i dizajna u Zagrebu i profesionalno se bavi fotografijom, polaznike svoga tečaja upoznao je s osnovama fotografije i značenjem temeljnih pojmova. Radionica je iskorisćena za fotografiranje i zatim individualnu analizu fotografija. Radionice Hrvatskog društva u Luksemburgu nastavljaju se i tijekom idućih mjeseci, uvijek vikendom, sve u cilju pripreme djece i mladih za nikad brže gospodarske i društvene promjene, za radna mjesta koja još nisu ni stvorena, za korištenje tehnologija koje još nisu izumljene i za rješavanje društvenih izazova za koje još niti ne znamo da će se pojaviti. (MARIO KOLMANIĆ)

Proces raspadanja jugoslavenske države

"Prema postulatu avangardizma, član partije nisi zato što si bolji, nego si bolji zato što pripadaš partiji", rekao je Gjidara dodavši kako je takvo razmišljanje vrijedilo na političkom polju, u upravi i društvenome životu

Tekst: Hina

Knjiga pariškoga profesora emeritusa javnoga prava Marca Gjidare "Regards de France sur la Yougoslavie Socialiste (1980 - 1991) - Aspects institutionnels et administratifs" (Pogled iz Francuske na Socijalističku Jugoslaviju (1980. – 1991.) - Institucijski i upravni aspekti) koju su objavili Pravni fakultet u Splitu i Sveučilište Pantheon Assas, Pariz II., predstavljena je 20. studenoga u Hrvatskom institutu za povijest u Zagrebu. Knjigu su predstavili predstojnik Ureda predsjednika Vlade Zvonimir Frka-Petešić, profesorica Pravnoga fakulteta u Splitu Bosiljka Britvić Vetma i autor knjige Marc Gjidara.

Zvonimir Frka-Petešić podsjetio je kako je profesor Gjidara bio zauzet devedesetih godina kako bi se hrvatski glas mogao čuti u Francuskoj. "Govorio je na televiziji, radiju, pisao članke u tisku", rekao je dodavši kako je okupljao udruge i s njima razgovarao. Ocijenio je kako je uloga prof. Gjidare nezaobilazna u otkrivanju istine o našoj zemlji te dodao kako su pod njegovim vodstvom iz Francuske upućena 993 kamiona dobrotvorne pomoći.

Po Gjidarinim riječima, Titova Jugoslavija i njezin režim dugo su mogli izvan granica SFRJ, a osobito u Francuskoj, uživati laskav ugled, koji se nije nikad ozbiljnije provjeravao.

Ocijenio je kako se to ipak pokazalo posve nezasluženo te dodao kako je "životno načelo jugoslavenske države od njezina nastanka 1919., a još više poslije 1945., uvijek bila diktatura".

Gjidara smatra kako jugoslavenski čelnici nisu nikad prekinuli pupčanu vrpцу svojih dogmi u politici, ekonomiji, na razni uprave, kao što se nikad nisu odrekli ni ostavštine svoga staljinističkog razdoblja.

Professor emeritus javnoga prava Marc Gjidara

"Jugoslavija je htjela iz staljinizma prijeći u samoupravljanje s istom ideologijom, istim sustavom vlasti i istim čelnicima", istaknuo je Gjidara.

"Jugoslavija je htjela iz staljinizma prijeći u samoupravljanje s istom ideologijom, istim sustavom vlasti i istim čelnicima", istaknuo je Gjidara i uspjeh tog prijelaza objasnio parafrazom Einsteinove izreke: "Teorija, to je kad sve znaš i ništa ne funkcionira, praksa, to je kad sve funkcionira i nitko ne zna zašto, a u samoupravljanju je spojena teorija i praksa pa ništa ne funkcionira i nitko ne zna zašto." Ustvrdio je kako je upravljačka mjesta u bivšoj Jugoslaviji zaplijenila skupina ljudi koja zgrće političke i upravne funkcije ili s vremenom nasljeđuju jedni druge te dodao kako njima u biti nikad nije bilo u interesu da provedu reforme. Naglasio je kako je proces raspadanja jugoslavenske države započeo davno prije devedesetih godina, što su zapazili i pojedini promatrači u Jugoslaviji.

Oni su, tvrdi, isticali kako je "održavanje sustava i njegove ideologije omogućeno promicanjem neupućenih i osrednjih te negativno selekcioniranih".

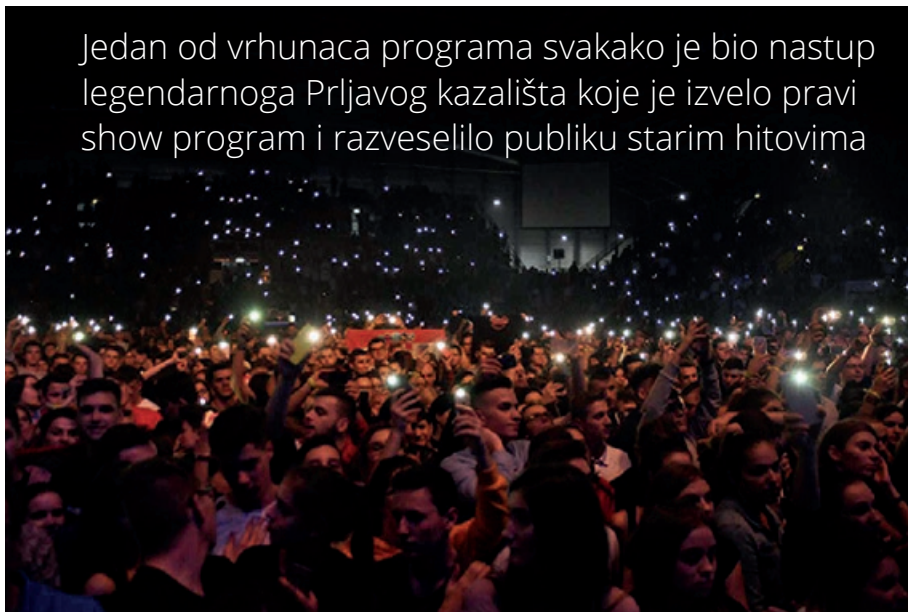
"Doista, prema postulatu avangardizma, član partije nisi zato što si bolji, nego si bolji zato što pripadaš partiji", rekao je Gjidara dodavši kako je takvo razmišljanje vrijedilo na političkom polju, u upravi i društvenom životu.

Ocijenio je kako je bilanca jugoslavizma kao sustava vlasti i kao državnoga oblika porazna. "On je uzrokovao pustošenje na materijalnoj i ekonomskoj te na mentalnoj i intelektualnoj razini", rekao je Gjidara dodavši kako su ta dijagnoza i bilanca i dalje životno nužne za hrvatsko suočavanje s budućnošću. ■

ENG *The French Perspectives on Socialist Yugoslavia (1980–1991) – The Institutions and Administrative Aspects is a book by Paris-based professor emeritus Marc Gjidara recently promoted in Zagreb.*

Najveći koncertni spektakl u hrvatskom iseljeništvu

Jedan od vrhunaca programa svakako je bio nastup legendarnoga Prljavog kazališta koje je izvelo pravi show program i razveselilo publiku starim hitovima

Miroslav Škoro

Svi izvođači zajedno na pozornici

Tekst: Mario Kolmanić

Foto: mediazzz agencija

Deveta po redu "Hrvatska noć" opravdala je svoj epitet najvećega koncertnog spektakla u hrvatskom iseljeništvu te je i ove godine okupila više od deset tisuća posjetitelja u Fraport Areni u Frankfurtu na Majni koji su stigli iz cijele Njemačke, ali i iz Austrije, Švicarske, Švedske, Luksemburga, pa čak i s Novoga Zelanda. Festival najpopularnijih hrvatskih izvođača otvorili su, također već tradicionalno, Dalibor Petko i fra Marinko Vukman.

Prvi na redu bio je Tiho Orlić koji je publiku oduševio žestokim zvukom i rokerskim nastupom. Jedan od vrhunaca programa svakako je bio nastup legendarnoga Prljavog kazališta koje je izvelo pravi show program i razveselilo publiku starim hitovima. "Već 30 godina gostujemo po Njemačkoj i surađujemo s hrvatskim katoličkim misijama. Puno ljudi i generacija dolazilo je na naše koncerte, u međuvremenu se poženilo, otišlo za svojim životima, ali i bilo s 'Prljavim kazalištem' svih ovih godina", rekao je 'prljavac' Mladen Bodalec.

DESET TISUĆA DUŠA

Publiku u Frankfurtu pozdravio je i dogradonačelnik Uwe Becker, a uslijedili su nastupi Jole, Pravila igre, Petra Graše, Mate Bulića, Miroslava Škore, Vigora i grupe Magazin.

Posebno dojmljivo i dirljivo bilo je vidjeti sve izvođače na pozornici kada su izveli pjesmu "Vjeruj u ljubav" šaljući poru-

Dirljivo je bilo kad su svi izvođači na pozornici izveli pjesmu "Vjeruj u ljubav" šaljući poruku i pozdrave ozdravljenja Oliveru Dragojeviću koji zbog teške bolesti nije mogao doći.

Priljavu kazalište

Dalibor Petko i fra Marinko Vukman otvaraju Hrvatsku noć

Projekt 'Zajedno'

Organizator Robert Martinović iz Neussa istaknuo je da je Hrvatska noć postala mjesto na kojem se susreću stari prijatelji iz godine u godinu, ali i događaj u sklopu kojeg je moguće unaprijediti poslovne odnose ili pokrenuti nove projekte. Najbolji primjer za to je prezentacija modnog brenda "Zajedno" koji su osnovali brat i sestra, Mirko i Eva Tadić iz Austrije u cilju povezivanja Hrvata u iseljničtvu, ali i otvaranja prema ostalim sugrađanima s kojima dijele svakidašnjicu. Potporu u toj ideji dao im je i dojučerašnji šef, poduzetnik Klaus Pohlhammer, koji je prepoznao dobru ideju i mladim austrijskim Hrvatima postao poslovni partner u projektu "Zajedno". "Nosimo hrvatske vrijednosti i pripadamo hrvatskom mentalitetu. Te vrijednosti držimo visoko, ali istodobno smo orijentirani kozmopolitski i građani smo svijeta", zaključili su brat i sestra Tadić iz Salzburga.

ku i pozdrave ozdravljenja Oliveru Dragojeviću koji zbog bolesti nije mogao doći na Hrvatsku noć 2017. "Nadamo se svi da ćemo Olivera vidjeti dogodi- ne ovdje na pozornici u Frankfurtu na jubilarnoj 10. Hrvatskoj noći", rekao je Dalibor Petko reprezentativno za svih deset tisuća duša u Areni koji su pjevali u glas do kasno u noć sa zvijezdama hrvatske estrade. ■

ENG The ninth annual Croatian Night once again earned its title of top concert event in the Croatian emigrant communities gathering over ten thousand at the Fraport Arena in Germany's Frankfurt.

Hrvatska pošta

Brzo, brže... web-brzo!

WEB-BRZOJAV

Najjednostavniji
i najbrži način
slanja brzojava!

Živate u inozemstvu, a želite poslati brzojav rodbini ili prijateljima u Hrvatskoj?

Pošaljite brzojav internetom, bez dodatnih troškova, a Hrvatska pošta dostavit će ga za vas krajnjem primatelju bilo gdje u RH!

Uz brzojav možete iz naše široke ponude prigodnih darova odabrati i poslati onaj koji odgovara vašoj poruci.

Za sve dodatne informacije posjetite:
www.posta.hr i pošaljite svoj brzojav!

Brzo, lako i zanimljivo ovladajte temeljima hrvatskoga jezika učite kada želite i gdje želite

*A fast, easy and interesting way to learn the basics of Croatian.
Learn when and where you want.*

Sveučilište u
Zagrebu

@ srce

HIT-1

Prvi sveučilišni on-line tečaj hrvatskoga kao drugoga i stranoga jezika

The first on-line course of Croatian as second and foreign language

5. ožujka – 27. svibnja 2018.

(prijava do 23. veljače 2018.)

March 5 – May 27, 2018.

(registration until February 23)

10. rujna - 2. prosinca 2018.

(prijava do 1. rujna)

September 10 – December 2, 2018

(registration until September 1)

- **7 nastavnih cjelina u sustavu MoD (utemeljen na Moodleu)**
- **150 nastavnih aktivnosti**
- **24 sata online nastave u živo**
- **iskusni lektori, stručnjaci za hrvatski kao ini jezik**
- **interaktivan, komunikacijski i individualiziran pristup učenju jezika**
- *7 learning units in the Moodle-based e-learning system*
- *150 learning activities*
- *24 hours of real-time communication online*
- *experienced language instructors, specialists in Croatian as L2*
- *an interactive, communicative and individual approach to language learning*

Pogledajte videopriloge o tečaju na mrežnoj stranici

Look at videos about the course at web page

www.matis.hr

Obavijesti i upisi

additional information and enrollment:

ecroatian@gmail.com

Božićni nakit iz fundusa zagrebačkoga Etnografskog muzeja

ZAGREB - U Etnografskome muzeju od 28. studenoga do 28. siječnja otvorena je izložba "Perje, jabuke i zrno soli" na kojoj je izložen božićni nakit iz fundusa ovoga muzeja.

Kraj godine obilježavamo proslavom Božića uz različite aktivnosti - ukrašavanje doma kićenjem bora, pripremu hrane i kupovinu darova... Etnografije različitih mjesta u Hrvatskoj bilježe posebnosti njegove proslave, ali i univerzalnu želju za svečanošću i isticanjem. Proces komercijalizacije znatno utječu na način slavljenja Božića, što je vidljivo i u vrstama i upotrebi božićnoga nakita. Još u 19. stoljeću kapitalističko društvo prvi put u značajnijem opsegu utječe na način proslave Božića kakav poznajemo danas, a uz njegovu komercijalizaciju, uvjetovanu tada procesima industrijalizacije, došlo je do ekspanzije trgovine te željezničkoga prometa.

Izložbom predstavljen božićni nakit potječe s kraja 19. i iz 20. stoljeća dok je ideja predstaviti njegove vrste, različite načine njegove izrade i ukrašavanja njime. Pritom se uzima u obzir i izostanak ovakvih praksi u pojedinim razdobljima i krajevima Hrvatske. Posjetiteljima predstavljamo ukrase izrađene različitim materijalima i tehnikama, podijeljene u dvije velike skupine, onu nakita izrađenog kod kuće za osobne potrebe i onog serijski izrađenog koji je namijenjen prodaji. Kao i sve druge tradicije, i običaji i načini slavljenja Božića u stalnoj su mijeni pa se tako protokom vremena mijenja i božićni nakit. Ova mijena uvjetovana je različitošću dostupnih materijala i tehnika izrade dok stil, mjesto te način izrade odražavaju duh i ukus vremena u kojem su nastali, ali i socijalno-ekonomske prilike.

Je li zelenilo samo ukras ili je ono imalo i određenu apotropejsku funkciju koja je s vremenom nestala? Izložbom se tematizira i božićno zelenilo te posebice božićno drveće s različitim značenjima koja su mu pridavana tijekom povijesti.

Dolaze i prolaze Božići i događaji...

U svom pozdravu na sv. misi otvorenja 4. Hrvatskih svjetskih igara u zagrebačkoj katedrali posebno mi se činilo važnim da je u ovome našem vremenu hrvatska država prvi put dočekala raširenih ruku ovalike mlade iz cijeloga svijeta

Piše: dr. fra Šimun Šito Ćorić, Švicarska
(sito.coric@gmx.net)

Nije toliko važno da čovjek nosi skupi švicarski sat koliko je važnije da za ono najvrjednije iskoristi svoje vrijeme jer ono kao rijeka samo naprijed nepovratno teče i natrag nikad neće! U svome uvodnom pozdravu na sv. misi otvorenja 4. Hrvatskih svjetskih igara (HSI) u zagrebačkoj katedrali 18. 7. 2017. posebno mi se činilo nezaobilazno važnim da je u ovome našem vremenu hrvatska država prvi put dočekala raširenih ruku ovalike mlade iz cijeloga svijeta. Bilo je to krajnje vrijeme za početak upravo takvog odnosa prema drugoj i sljedećim generacijama hrvatskih korijena diljem svijeta. Igre su tako postale planetarni susret predstavnika Hrvata, njihovih potomaka i s njima ženidbeno povezanih iz cijeloga svijeta, a održavaju se, eto, u organizaciji Državnoga ureda RH za Hrvate izvan RH i Hrvatskoga svjetskog kongresa (HSK). Kao i na dosadašnjim Igrama, sudjelovali su također mladi iz domovine, to jest iz naše dvije hrvatske države, RH i BiH. HSK je za troje održanih Igara prema svojoj ideji predvodio glavninu organizacije, dvaput u Zadru i jednom u Zagrebu, a sad smo zahvalni Bogu i dobrim ljudima u vodstvu domovine da je za ove 4. Igre hrvatska država prepoznala svekoliku vrijednost Igara i kao majka svoju djecu

širokogrudno nas dočekala. Naime, sve troškove Igara i natjecatelja u Zagrebu snosila je Hrvatska. Premijer Plenković na otvorenju nije u ime RH krio svoje oduševljenje zbog tih mladih iz cijeloga svijeta. Nazvao je to javno nezaobilaznim projektom za buduće odnose hrvatske domovine i njezina izvandomovinstva te potvrdio da će hrvatska država, kao što je i potpisano, i ubuduće svim sredstvima stajati iza svakih budućih Igara i njihova osnivača HSK. Sudionici Igara će sa svoje strane zasigurno biti stalni promicatelji onoga najboljeg iz hrvatske domovine u zemljama u kojima žive.

Na Igrama naši su ljudi počeli primjećivati da je ovo vjerojatno početak obnavljanja djelotvornog zajedništva domovinske i iseljene Hrvatske koje smo imali tijekom obnove i stvaranja hrvatske države u obrambenome Domovinskom

godom ovih Igara i nakon njih, kao i na dosadašnjima, opet je bilo mladih, iako u manjem broju, koji su našli mjesto u ovoj zemlji svojih roditelja i pradjedova, bilo kao studenti, bilo kao profesionalci u svome poslu, bilo kao oni koji su se tu zaljubili i zasnovali obitelj. Našoj domovini je potrebno jedno takvo demografsko, ali i gospodarsko pojačanje. U sličnom stilu, primjerice, kao kad nam Modrić, Mandžukić, Rakitić i drugi naši nogometni asovi iz svijeta dođu i pojačaju hrvatsku reprezentaciju!

Ove Igre su nam na svoj način "donijele" još jednu važnu stvar: za 25. obljetnicu postojanja Hrvatski svjetski kongres konačno dobiva u središtu Zagreba vlastite prostorije koje ćemo zasigurno znati na najbolji način koristiti! I ove Igre iza nas, kao i Božić pred nama, dođu i prođu, a ostaje temeljno pitanje: Koji nam

Ove Igre su nam "donijele" još jednu važnu stvar: Hrvatski svjetski kongres konačno dobiva u središtu Zagreba vlastite prostorije koje ćemo zasigurno znati na najbolji način koristiti!

ratu. Vjerujemo da je to znak da domovina stvarno počinje otvarati vrata i za druge dobre ideje koje mi iz svijeta predlažemo, a u sveopćem interesu cjelovitoga korpusa našega naroda. Svima je bilo jasno, osim možda kojem zavidniku i notornom negativcu, da su naše HSI puno više od sporta. One daju poticaj mladim generacijama po svijetu za njegovanje hrvatskoga identiteta i jačanje svekolikoga hrvatskog zajedništva. Uz sportski dio, bilo je tu upoznavanja hrvatske kulture, povijesti, ljepota naših krajeva, ali i gospodarskih i svih drugih mogućnosti.

Iz dosadašnjeg iskustva znamo da je dodatna vrijednost Igara i u tome što poznanstva i prijateljstva koja se stvaraju na Igrama počnu povezivati ljude naših korijena po cijelome planetu. A pri-

sve drugi odnosi između domovine i njezina izvandomovinstva još nisu proradili i možemo li ih po primjeru HSI-ja u interesu svoga naroda s obje strane granice konačno pokrenuti? Jer uz sve velike mogućnosti te veze, njezina učinkovitost na mnogobrojnim drugim poljima još nije optimalno proradila.

Neka nas, stoga, svi dobri događaji u ovoj godini iza nas i vječne poruke božićnih dana pred nama potaknu na svim narodnim razinama, privatnim i službenim, da još učinkovitije odgovorimo na svekolike potrebe domovine i njezina izvandomovinstva! U tom duhu neka nam na svim stranama i na svim poljima bude sretan, čestit i inspirativan blagdan Božića te uspješna i blagoslovljena 2018. godina! ■

Rođendanske povelje za *Srce* i CARNet

U čast 25. obljetnice Interneta u Hrvatskoj odlukom predsjednice RH Kolinde Grabar-Kitarović Sveučilišnome računskom centru (*Srce*) Sveučilišta u Zagrebu i Hrvatskoj akademskoj i istraživačkoj mreži – CARNet dodijeljene su povelje RH. *Srca* je uručena *Povelja za osobite zasluge u uvođenju i popularizaciji Interneta i internetskih tehnologija u Hrvatskoj*, dok je CARNet primio *Povelju za osobite zasluge u dugogodišnjem razvoju obrazovanja pojedinaca i hrvatskog društva u cjelini s pomoću novih informacijskih tehnologija i razvoja digitalno zrelog društva*, s posebnim naglaskom na obrazovnu i akademsku populaciju.

Prije četvrt stoljeća, 17. XI. 1992. u auli Rektorata Sveučilišta u Zagrebu, službeno je puštena u rad hrvatska akademska i istraživačka računalno-komunikacijska mreža, utemeljena na IP protokolu i njezina poveznica na globalnu mrežu Internet. Taj dan i službeno se računa kao dan kad je Internet zaživio u Hrvatskoj. Izgradnju mreže utemeljene na IP protokolu i uspostavu internetske veze RH sa svijetom (radilo se o vezi između *Srca* i Sveučilišta u Beču kapaciteta 9.6 kbps) ostvario je tim Sveučilišnoga računskog centra (*Srca*) u sklopu projekta izgradnje nacionalne akademske mreže - Hrvatske akademske i istraživačke mreže CARNet. Projekt CARNet pokrenulo je Ministarstvo znanosti, tehnologije i informatike u listopadu ratne 1991. odlukom doministra Branka Jerena. Osnovan je tako Odbor za akademsku mrežu koji je vodio Predrag Pale s Fakulteta elektrotehnike i računarstva, a članovi su mu bili Ivan Marić i Velimir Vujnović iz *Srca*, Darko Bulat s Instituta *Ruđer Bošković* i Ljubimko Šimičić s Prirodoslovno-matematičkoga fakulteta sa suradnicima. Klikni – Idem doma!

U NSK svečano obilježena 25. obljetnica Interneta u Hrvatskoj

Slavljenici i uzvanici na rođendanu interneta u RH u NSK, 17. XI. 2017.

Napisala: Vesna Kukavica Foto: Hina

Sveučilišni računski centar Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska akademska i istraživačka mreža – CARNet i Središnji državni ured za razvoj digitalnoga društva 17. studenoga 2017. godine obilježili su 25. obljetnicu Interneta u Lijepoj Našoj koja se održala u nazočnosti mnogobrojnih

uglednika iz javnoga života u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu. Priказan je dokumentarni film o razvitku Interneta u Lijepoj Našoj. Prigodne govore održali su, uz predsjednika Vlade Republike Hrvatske Andreja Plenkovića, ministrica znanosti i obrazovanja prof. dr. sc. Blaženka Divjak, državni tajnik Središnjega državnog ureda za razvoj digitalnoga društva Bernard Gršić, ravnatelj CARNeta Goran Kezunović i rav-

Uglednici iz javnog života digitalno doba RH

Rektorat Sveučilišta u Zagrebu - danas u RH ima oko 3,4 milijuna mobilnih priključaka na Internet

Povelje Predsjednice RH utemeljiteljima interneta u RH

natelj Sveučilišnoga računskog centra – Srce dr. sc. Zoran Bekić. (Klikni: <https://www.carnet.hr/>).

Premijer Plenković istaknuo je kako "brzina digitalne preobrazbe uvelike određuje našu budućnost i našu prilagodbu u digitalno društvo", dodavši da je digitalno vrijeme ubrzalo revoluciju djelovanja, rada, poslovanja, načina promišljanja i korištenja vremena. Govoreći o *Digital Summitu* održanom u Tallinnu u rujnu, premijer Plenković ustvrdio je da zemlje poput Estonije, koje su površinom manje od Hrvatske, a stvaraju prepoznatljivu nišu u digitalnoj ekonomiji, mogu biti poticaj stručnjacima u toj domeni kako bi RH dostigla suvremeni svijet. Predsjednik Vlade naglasio je da se Lijepa Naša ponosi postignućima u nekim

segmentima, kao što je usluga u zdravstvu *e-Recept*, kakva ne postoji u ostalim članicama Europske unije. "Hrvatska je, zahvaljujući ljudima poput vas i svima onima koji danas pridonose jačanju digitalnog društva, napravila izrazito pozitivne iskorake. Trenutačno smo svjesni svega pozitivnoga što Internet, digitalno društvo i informacijsko-komunikacijske tehnologije donose", rekao je premijer. Kao najveće prednosti i koristi Interneta premijer Plenković istaknuo je znanje, obrazovanje, mogućnost da se s bilo kojeg kraja svijeta steknu neposredne, brze, trenutne informacije o svemu što se događa globalno. "Zbog toga nam u smislu učenja i informiranosti ovaj iskorak koji je Hrvatska napravila prije 25 godina nepovratno mijenja način našega

života i komuniciranja", rekao je predsjednik Vlade iskreno zahvalivši svima koji su Hrvatsku otvorili svijetu i na nepovratni digitalni način u jedinstvenome povijesnom trenutku za našu zemlju. "U razdoblju pred nama moramo naglasiti segment odgovornosti i preciznijeg reguliranja kako bi svi dionici ovoga procesa imali odgovornost i djelovanje koje je zakonito i etično", zaključio je premijer.

U informatičkoj i telekomunikacijskoj industriji, koja ostvaruje rast od oko tri posto, zaposleno je više od 24.000 ljudi u Hrvatskoj, prihodi su veći od 22 milijarde kuna. Danas je u Hrvatskoj nešto manje od 1,1 milijuna fiksnih i oko 3,4 milijuna mobilnih priključaka na Internet, što potvrđuje da smo dio jedinstvenoga digitalnog tržišta. ■

A Quarter Century of the Internet in Croatia

News and letters that once travelled for months to loved ones at distant meridians and parallels, bearing tidings of joy or grief, have been supplanted by electronic messages connecting separated families in real time with voice and video, bridging great geographic expanses. Twenty-five years ago *Our Beautiful Homeland* discovered the power of the global web.

The experts at the CARNet Croatian Academic and Research Network made pioneering achievements that include the introduction of the national *.hr* domain and the first Internet connection between Croatia and the rest of the international community. This officially put Croatia on the world's Internet map and made it an integral part of this global computing network. CARNet currently offers users hundreds of services aimed at advancing culture, science, youth activity and information and communication technology based life-long learning open to the broader public.

(Click: <https://www.carnet.hr/>).

The Croatian Academic and Research Network saw its official launch at the rectorate of the University of Zagreb twenty-five years ago, on the 17th of November 1992, based on the IP protocol and its connection to the global Internet, marking the dawn of the Internet age in Croatia. The first link, established with the University of Vienna, had a capacity of 9.6 kbps (9600bit/s). The link was established in the frame of the building of CARNet, the national academic network.

A ceremony marking this anniversary was held under the auspices of the Croatian President and the science and education ministry and featured a short documentary on the history and development of the Internet in Croatia. The information and telecommunications industry, which is seeing growth of around three per cent, employs over twenty-four thousand people in Croatia and sees revenues in excess of 22 billion kuna.

Grad podno Martin brega

Današnja gospodarska slika Dugoga Sela temelji se na mnogobrojnom poduzetništvu koje okuplja više stotina malih i srednjih tvrtki koje se bave industrijom, poljoprivredom, uslužnim djelatnostima, trgovinom i prometom

kao i viteškome redu -Templarima. Šire područje Dugoga Sela bilo je jedno od najznačajnijih posjeda ovoga viteškog reda na području Hrvatske i Ugarske.

Današnjem nazivu Dugo Selo prethodila su imena Velika Sela, Mala Sela i Sela, a prvi put se spominju 1566. i 1622. godine kao posjedi feudalaca Tahija, Zrinskih te konačno Draškovića. O gospodarskome i upravnome značaju Dugoga Sela govori činjenica da je od 1850. do 1955. godine bio središte kotara koji su činile četiri općine: Brckovljani, Dugo Selo, Oborovo i Posavski Bregi. Dugo Selo je od 1955. do 1997. općina, nakon čega dobiva status grada u sklopu Zagrebačke županije. O značaju Dugoga Sela kao upravnog središta u drugoj polovici 19. stoljeća govori podatak da je 1858. godine otvoren Poštanski ured, dok gradnjom željeznice 1870. godine Dugo Selo dobiva značajne preduvjete za razvoj obrta, manufakture i trgovine. Početkom 20. stoljeća

Piše: **Zvonko Ranogajec**

Dugo Selo je grad u Zagrebačkoj županiji smješten u njezinu istočnom dije-lu (20 km istočno od središta grada Zagreba) na površini od 53 četvorna kilometra s 11 naselja. Dugo Selo je tipično satelitsko naselje koje gravitira prema metropolitanskom središtu Zagrebu, a smjestilo se na kontaktu Prigorja (južnih obronaka Medvednice) i posavske ravnice. Najviša točka na prostoru grada je Martin breg s 205 metara n.v., dok je samo naselje na 106 metara n.v. Dugo Selo na sjeveru i istoku graniči s općinom Brckovljani, na jugu općinom Rugvica, a na zapadu s Gradom Zagrebom. Dugo Selo sastoji se od jedanaest naselja, a to su: Andrilovac, Donje Dvorišće, Dugo

Selo, Kopčevac, Kozinščak, Leprovica, Lukarišće, Mala Ostrna, Prozorje, Puhovo i Velika Ostrna. Područje lokalne samouprave grada Dugoga Sela ima prema posljednjem popisu 17.466 stanovnika, dok samo naselje Dugo Selo ima 10.453 stanovnika. Više od tisuću stanovnika imaju Kozinščak 1.345, Velika Ostrna 1.271, Kopčevac 1.093 i Lukarišće 1.020 stanovnika. Prije stvaranja županija 1993. godine Dugo Selo je bila općina s više od 35.000 stanovnika.

'ZEMLJA SV. MARTINA'

Najstariji pisani dokumenti o Dugom Selu vežu se uz prostor Martin brega kao najstarijeg prostora naseljenosti s početka 13. stoljeća iz darovnice kralja Andrije II. Arpadovića iz 1209. godine kada se "zemlja sv. Martina" dodjeljuje hrvatskim redovnicima Božjacima,

Župna crkva sv. Martina

završena je gradnja nove župne crkve sv. Martina u neogotičkome stilu arhitekta Hermana Bollea. Tada je sjedište svetomartinske župe s Prozorja premješteno u Dugo Selo, čime se i simbolički profilira novo središte, nakon srednjovjekovnog značaja višeg Martin Brega, čija uloga u kasnijim desetljećima postaje vinogradarska i turistička. Dugo Selo dobiva električnu struju 1934. godine, dok 1962. godine dobiva vodovod, a 1966. i plin.

Željeznički kolodvor u Dugom Selu

SPORAZUM CVETKOVIĆ-MAČEK

Za povijest Hrvatske u 20. stoljeću značajan je sporazum Cvetković-Maček kojim je uspostavljena Banovina Hrvatska, a koji je potpisan 26. kolovoza 1939. godine u Božjakovini, nedaleko od Dugoga Sela. Drugi svjetski rat koji je započeo napadom Njemačke na Kraljevinu Jugoslaviju započeo je napadom i bombardiranjem Beograda, a nekoliko sati ranije kao prvi cilj bio je željeznički kolodvor u Dugome Selu. Recentnija povijest Hrvatske za Domovinskoga rata bilježi važan događaj da je u svibnju 1991. godine u Trsteniku pokraj Dugoga Sela ustrojena jedna od prvih četiri legendarnih aktivnih brigada ZNG-a, 2. gardijska brigada "Gromovi" u koju se uključuje i značajan broj stanovnika Dugoga Sela i koja je djelovala na po-

Početkom 20. stoljeća završena je gradnja nove župne crkve sv. Martina u neogotičkome stilu arhitekta Hermana Bollea.

dručju Banovine te koja je tijekom oslobodilačke akcije Oluje imala najveće ratne gubitke u ljudstvu.

Današnja gospodarska slika Dugoga Sela temelji se na mnogobrojnom poduzetništvu koje okuplja više stotina malih i srednjih tvrtki koje se bave industrijom, poljoprivredom, uslužnim djelatnostima, trgovinom i prometom. Dugo Selo razvijalo se u gospodarskome smislu zahvaljujući dobrome promet-

nom položaju na čvorištu željezničkih pravaca od Zagreba prema Koprivnici i Mađarskoj te prema Slavonskome Brodu i Tovarniku u smjeru Srbije, što su danas značajni paneuropski željeznički koridori V i X. Zbog toga se postojeće pruge posljednjih godina intenzivno moderniziraju.

ŠIROKA BAZA OBRTNIKA I TRGOVACA

Uz najveću tradiciju ratarstva, posljednjih desetljeća sve se više razvija vinogradarstvo i voćarstvo na južnim obroncima Martin brega. Od početka 20. stoljeća u Dugome Selu se razvijala industrija cigle, drvne građe, pekarskih proizvoda, a kasnije i proizvodnja metalnih proizvoda. Tada je stvorena snažna i široka baza obrtnika i trgovaca koji su danas osnovica gospodarskoga razvoja kraja.

Od proizvodnih djelatnosti najrazvijenija je proizvodnja pekarskih proizvoda te individualna poljoprivredna proizvodnja. Na dugoselskom području djeluje više od 400 tvrtki pri Trgovačkom sudu, što govori o značajnom privatnom poduzetništvu koje je temelj zaposlenosti i razvoja ovoga kraja.

Značajni stanovnici iz Dugoga Sela su glazbenik i političar Ivan Cerovac, prvi predsjednik Ustavnoga suda RH Jadranko Crnić, znanstvenik i političar Igor Dekanić, novinar Boguljub Lacmanović te rukometaši Zvonimir Bilić i Vlado Šola. ■

Spomenik kulture prve kategorije je crkva na Martin Bregu, koja datira od 1209. godine

ENG *Dugo Selo is a town in Zagreb County, Croatia. Its 53 square kilometres are made up of a series of settlements at the foot of the Martin Breg hills (205 m.a.s.l.), some twenty kilometres to the east of Zagreb.*

Hrvatski kartograf Stjepan Glavač

Usavršavanje kartografskog poznavanja dijelova Hrvatske pod osmanskom vlašću dovelo je hrvatske zemlje na prve atlasne karte i ujedno bilo povod za nastanak znamenite Glavačeve karte

ma. Na taj način skupljeno je gradivo za Ptolomejevu kartu Europe, na kojoj su određene zemljopisne koordinate i projicirana naselja uz liburnijsko i dalmatinsko primorje, naselja u unutrašnjosti Ilirika i Panonije te jadranski otoci. Na rimskim itinerarima, npr. Peutingerovoj tabli, ucrtane su uz naselja i prometnice: cesta od Neviodunuma do Sirmiuma, cesta od Tarsatike do Salone, cesta od Salone do Servicia, cesta od Salone do Epidaura, cesta od Salone do Graza, cesta od Tilurija do Argentaria i dr.

Ptolomejeva karta starog Ilirika

DOLAZAK HRVATA

Promjene u etničkoj strukturi Srednje i Jugoistočne Europe, vezane uz dolazak Hrvata u današnju domovinu i njihov ulazak u zapadni europski kulturni krug primanjem kršćanstva, omogućile su prikaze naših krajeva na ranokršćanskim i samostanskim kartama, ali je njihova vrijednost bila mala pa su i uvjeti za geografsko poznavanje Hrvatske u srednjem vijeku bili slabi. Nedostatak

Izum tiska i geografska otkrića značili su napredak u kartografskoj predodžbi Hrvatske na kartama europskoga humanizma i renesanse u 15. stoljeću.

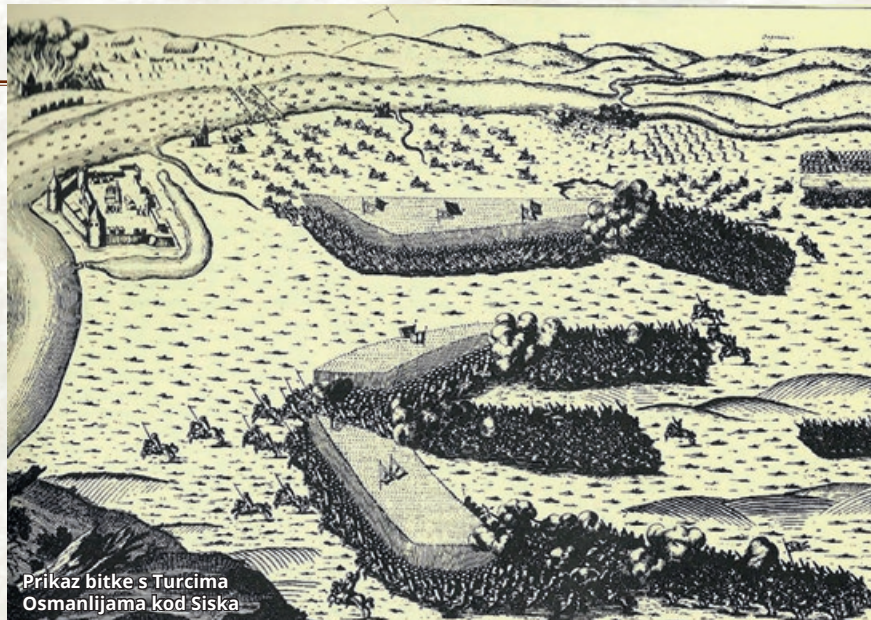
Piše: Željko Holjevac

Sve do sredine 17. stoljeća nije postojala cjelovita karta Hrvatske. Tog se posla prvi uspješno prihvatio isusovac Stjepan Glavač, rođen u Varaždinu 13. prosinca 1627., tj. prije 390 godina.

Počeci orijentacije u prostoru vezani su uz kretanja paleolitičkih ljudi koji su tako stjecali prostorna iskustva i razvijali svijest o prostornim relacijama. Stari Grci, osnivači geografije i kartografije, stvorili su prve vizualne predodžbe Ilirika koji je bio u sferi interesa starogrčkih geografa i kartografa. Nakon što su Rimljani osvojili Ilirik i Panoniju, kartirane su prve vijesti o ilirskim naseljima, gorama, rijekama i plemenskim skupina-

Hrvatska na Idrizijevoj karti iz 1154. godine

Prikaz bitke s Turcima
Osmanlijama kod Siska

kritične kartografije podizao je vrijednost pisanih isprava, npr. vijesti o Hrvatima i Hrvatskoj u bizantskog cara i pisca Konstantina VII. Porfirogeneta, ali to nije bilo ni izdaleka dovoljno. Vladalo je geografsko neznanje o opsegu i podjeli stare hrvatske države, dalmatinskim gradovima, zemlji Neretljana, Zahumlju, Bosni, hrvatskim župama i gradovima te diobi Hrvatske nakon ulaska u zajednicu s Ugarskom 1102. godine, a karte nisu registrirale promjene niti su odražavale novonastala stanja. Utoliko je veća vrijednost opisa Hrvatske od Istre do Dubrovnika na karti arapskoga geografa i kartografa Idrizija iz 1154. godine. Srednjovjekovne kartografske radionice u Veneciji, Anconi, Genovi i Mallorci crtale su jadransku obalu na kartama koje su se razvile korištenjem kompasa u navigaciji.

Izum tiska i geografska otkrića značili su napredak u kartografskoj predodžbi Hrvatske na kartama europskoga humanizma i renesanse u 15. stoljeću, tj. u vrijeme kada u Bosnu i Hrvatsku prodiru Turci Osmanlije. Oni nisu dopuštali nikakav kartografski rad, ali je zato Venecija pojačala napore oko kartografiranja Hrvatske koja se našla na renesansnim kartama talijanskih nakladnika. Svoj doprinos ranoj novovjekovnoj kartografiji dali su i prvi Hrvati poput Marina Rote Kolunića koji je izradio kartu okolice Šibenika. Razvoj bečke kartografske škole i potreba za kartom Hrvatske zbog obrane zemlje pred naletom Turaka Osmanlija doveli su do pojave hrvatskih zemalja i na renesansnim kartama austrijsko-nje-

mačkih nakladnika. Razvojem pomorske kartografije u 16. stoljeću tiskane su prve pomorske karte jadranskoga primorja, a za Hrvatsku su se zainteresirali i nizozemski nakladnici, napose oni u Antwerpenu kao središtu nizozemske kartografije. Istodobno je habsburška zainteresiranost za izradu što potpunije karte Hrvatske potaknula rad Ivana Klobučarića na prvome topografskom skiciranju zapadne Hrvatske, tj. Rijeke, Kvarnera i njegova zaleđa.

OSMANSKA EKSPANZIJA

Obrana hrvatskih zemalja od najezde Turaka Osmanlija utjecala je na preobrazbu feudalnih burgova u vojne utvrde i nastanak prve generacije planova utvrda kao sastavnih dijelova ratnih izvješća o stanju utvrda u razdoblju

osmanske ekspanzije. Osim na kartama krajiških i ostalih topografa, "ostatci ostataka" Hrvatske pojavili su se i na kartama "ilirskih zemalja" u 17. stoljeću. Isprva su to bile starije karte, ali je usavršavanje kartografskog poznavanja dijelova Hrvatske pod osmanskom vlašću dovelo hrvatske zemlje na prve atlasne karte i ujedno bilo povod za nastanak znamenite Glavačeve karte, unikatnoga tiskanog djela i kapitalnoga povijesnog dokumenta o stanju Hrvatske 1673. godine.

Stjepan Glavač, isusovac iz Varaždina, predavao je matematiku u Grazu, a od 1662. logiku na novopokrenutom isusovačkom tečaju filozofije u Zagrebu, iz kojeg se 1669. razvila isusovačka akademija, prethodnica današnjega zagrebačkog sveučilišta. Uz to se iskazao i kao sposoban slikar i grafičar, a kao matematičar posjedovao je potrebnu spremu za mjernički rad i konstrukciju karte. Rad na zemljovidu započeo je za vrijeme službe u obrani Hrvatske od Turaka Osmanlija. Nakon višegodišnjega rada na terenu, svoje skice uobličio je 1673. u prvi cjeloviti zemljovid Hrvatske. Karta je tiskana u dvorcu Wagenspergu (Bogenšperku) kraj Litije u okolici Ljubljane, u vojvodstvu Kranjskoj, u slovenskoga polihistora Johanna (Janeza) baruna Weicharda (Vajkarda) Valvasora i to u tehnici bakroreza i mjerilu 1 : 300 000.

Glavačeva karta s hrvatskim grbom

Bjelovar na katastarskom planu

PUSTOŠENJE HRVATSKIH KRAJEVA

Stjepan Glavač izradio je prvi cjeloviti domaći zemljovid Hrvatske na tehničkoj i znanstvenoj razini ondašnje europske kartografije. Taj zemljovid je važan i kao povijesni dokument koji svjedoči o pustošenju hrvatskih krajeva uz granicu s Osmanskim Carstvom sve do poraza Osmanlija pod Bečom 1683. godine. Glavačev rad nastavili su i drugi vrijedni historiografi, što je pridonijelo upoznavanju Hrvatske i zbližavanju njezinih odijeljenih krajeva. Turci Osmanlije su nakon 1683. napustili dijelove zaposjed-

nutih hrvatskih zemalja, a na kartama nastalim u povodu zaključivanja mira u Srijemskim Karlovcima 1699. i kartama razgraničenja prikazivani su pogranični sporovi i teritorijalne pretenzije. U tijeku 18. stoljeća kartirano je područje uže Hrvatske i Slavonije, a nastali su i topografski planovi civilne Hrvatske i Slavonije, jednako kao i zemljovidi i planovi Vojne krajine i primorske Hrvatske. Prve tematske prometne karte pratile su velike cestovne projekte: Karolinsku, Lujzijansku, Terezijansku i Jozefinsku cestu. Pojavile su se tematske vegetacijske karte kao izvor za proučavanje transformacije pokrova i tematske hidrografske karte kao izvor za proučavanje rijeka. Radom topografskih i ekonomskih ekipa na terenu u drugoj

polovici 18. stoljeća nastao je prvi sustavni zemaljski (jozefinski) premjer s kartama u mjerilu 1 : 28 800.

SUSTAVNA KATASTARSKA IZMJERA

Drugi zemaljski premjer u doba Franje I. u prvoj polovici 19. stoljeća, ujedno prva sustavna katastarska izmjera hrvatskih zemalja, rezultirao je topografskim kartama u mjerilu 1 : 144 000, a prelazak na metarski sustav i treći zemaljski premjer u doba Franje Josipa I. u drugoj polovici 19. stoljeća i karte u mjerilu 1 : 25 000 i 1 : 75 000. Epohalna vrijednost novih karata s prikazom reljefa i visinskih odnosa bila je ključna za izradu preglednih, školskih, upravnih i ostalih tematskih karata koje su danas važni izvori za hrvatsku povijest. ■

ENG *Croatian Jesuit Stjepan Glavač was born in Varaždin 390 years ago. In the seventeenth century he was the first Croatian to create a complete map of Croatia. It bears witness to the devastation suffered by Croatian lands that formed the ravaged bulwark against the advances of the Ottoman Empire up to the defeat it suffered at Vienna in 1683.*

VIJESTI

Predstavljen zbornik 'Zlatna nit HALUDA' u Sydneyu

AUSTRALIJA - Hrvatsko-australsko literarno i umjetničko društvo (HALUD) u Sydneyu predstavilo je svoj treći kolektivni Zbornik svojih članova "Zlatna nit HALUDA", a šesnaestu knjigu po redoslijedu izdanu u nakladi Društva. Zbornik je predstavljen u knjižnici Hrvatskoga doma "SYDNEY" u Punchbowlu, a predstavila ga je Vesna Žuro, koja je pohvalno govorila o Zborniku, kao i o udruzi HALUD u Sydneyu. HALUD djeluje skoro tri desetljeća stvarajući lijepu pisanu pjesničku riječ, šireći i njegujući književnu i duhovnu baštinu.

Zahvalni smo i Vesni Kukavici, rukovoditeljici Odjela za nakladništvo HMI-ja, za njezin proslav u Zborniku. Velika i srdačna hvala i urednici Zbornika, tajnici HALUD-a Nini Ljubin-McLeod, koja je bila spiritus movens da ovo književno djelo ugleda svjetlo dana. Gospođa Nina bila je voditeljica programa i ovoga popodneva, koji je izvrsno vodila. Program je započeo intoniranjem australske i hrvatske himne i minutom šutnje.

Pozdravno slovo u ime uprave domaćina srdačno je uputio la Višnja Šorak. Pozdravni govor u ime udruge HALUD uputio je Ante Glavor. Članovi udruge, sudionici u Zborniku, krasnoslovili su svoje pjesme. Pročitane su i pjesme; Maje Tomas iz Splita, Thomasa Potočkog, također iz Hrvatske, pokojnoga Mate Polegubića Šerifa i pokojnoga Vlade Pučaka. Vladinu pjesmu iz Zbornika pročitao je njegov sin John. U Zborniku "Zlatna nit HALUDA" nalazi se i jedan povijesni dokument. Taj dokument je iz knjige posjetitelja simboličnoga hrvatskog poslanstva u Canberri iz godine 1977. – 1979., prvoga takvog u svijetu toga vremena, a u kojem je bio otpravnik poslova Marijo Š. Dešpoja. Poslanstvo su posjetile i sestre klanjateljice Krvi Kristove i upisale se u knjigu posjetitelja. Marijo Š. Dešpoja napisao je osvrt za Zbornik "Dijelile su sudbinu svoga iseljeničkog naroda" i na predstavljanju knjige osvrnuo se na taj povijesni događaj. (Ante Glavor)

Tri dragocjena slova 'hrv'

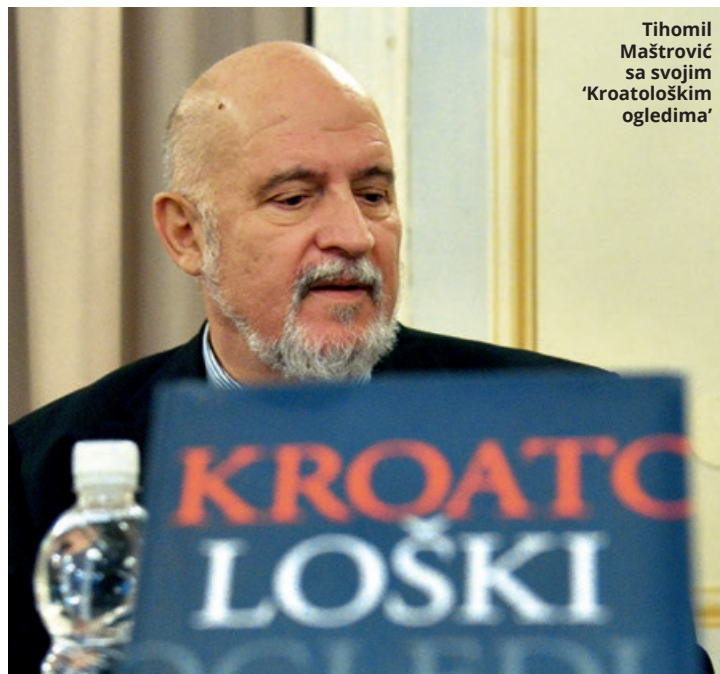
Kroatologija teme vezane uz hrvatsku kulturu i identitet promatra s gledišta šireg od filologije, vežući uz sebe i druge znanosti čiji rezultati mogu dati informacije o hrvatskome identitetu, dostignućima, vrijednostima i ostvarenjima

Tekst: **Marijan Lipovac**

U Preporodnoj dvorani Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u ponedjeljak, 20. studenoga, javnosti je predstavljena knjiga *Kroatološki ogledi* književnog povjesničara i kritičara prof. dr. sc. Tihomila Maštrovića. Knjigu je objavio izdavač *Leykam International* i u njoj se donose radovi vezani uz književnoznanstveni projekt *Hrvatski književni povjesničari* (prilozi o Ivanu Kukuljeviću Sakcinskom, Ivi Frangešu, Antunu Barcu i Đuri Šurminu), slijede prilozi u kojima se komentira međunarodno priznanje hrvatskoga jezika ostvareno 2008., a neki radovi posvećeni su književnim opusima hrvatskih književnika Milana Begovića, Ante Tresića Pavičića, Nike Andrijaševića i Joje Ricova te austrijske književnice hrvatskoga podrijetla Paule von Preradović. Objavljeni su i prilozi vezani uz sudbinu hrvatske knjige (*Croatica Mechitaristica*, Nikola Benčić – osnivač i promicatelj zbirke knjiga gradišćanskih Hrvata u Hrvatskoj i *Otpor memoricidu: Zbirka knjiga o Domovinskom ratu* Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu) te ostali prilozi: o Novigradu i novigradskom kraju u prirodoslovnome putopisu Spiridiona Brusine, o znanstvenim interesima Vjekoslava Maštrovića u svjetlu njegove bibliografije i prilog o 'Susretima', časopisu Hrvatsko-češkog društva. Riječ je o kroatističkim esejima i raspravama u kojima se teme obrađuju na filološki način, u najvećem dijelu književnopovijesni i književnokritički. No, u obradi se koriste i komparativno-kroatistički postupci pa ih treba smatrati kroatološkim prilozi, što je na tragu autorovih stvaralačkih postupaka prethodno iznesenih u njegovim knjigama *Nad jabukama vile Hrvatice* (2001.) i *Neukrotivo svoji* (2011.).

Predsjednik HAZU-a akademik Zvonko Kusić posebno je istaknuo Maštrovićeve zasluge za priznanje hrvatskoga jezika u međunarodnoj bibliotečnoj klasifikaciji 2008., što se smatra međunarodnim priznanjem hrvatskoga jezika, čime je omogućeno da hrvatski jezik postane službeni jezik Europske unije.

Osvrnuvši se na međunarodno priznanje hrvatskoga jezika, Maštrović je rekao da je odobrenje posebnoga koda za hrvatski jezik u međunarodnome ISO sustavu imalo dalekosežne učinke.

Tihomil Maštrović sa svojim 'Kroatološkim ogledima'

Akademik Mislav Ježić također je istaknuo Maštrovićeve zasluge za međunarodno priznanje hrvatskoga jezika, upozorivši da neki kroatisti i danas smatraju da hrvatski ne postoji kao poseban jezik. Književna povjesničarka dr. sc. Hrvojka Mihanović Salopek posebno je naglasila poglavlja vezana uz Maštrovićev rodni Zadar te poglavlje o sudbini knjige u Domovinske ratu.

Tihomil Maštrović objasnio je da kroatologija teme vezane uz hrvatsku kulturu i identitet promatra s gledišta šireg od filologije, vežući uz sebe i druge znanosti čiji rezultati mogu dati informacije o hrvatskome identitetu, dostignućima, vrijednostima i ostvarenjima. Osvrnuvši se na međunarodno priznanje hrvatskoga jezika, rekao je da je odobrenje posebnoga koda za hrvatski jezik u međunarodnome ISO sustavu imalo dalekosežne učinke. "Tri dragocjena slova hrv su poput JMBG-a ili OIB-a za pojedinca, ona čine hrvatski jezik osobom, jedinstvenom i samosvojom, a time je i 'bratski' zagrljaj sa srpskim jezikom popustio na čvrstini", istaknuo je Maštrović. ■

ENG *Croatological Commentaries (Kroatološki ogledi)* is a book by literary historian and critic Tihomil Maštrović PhD promoted on the 20th of November at the Revival Stateroom of the Croatian Academy of Sciences and Arts.

Katunarićeve pjesme u prijevodu Carmen Verlichak

ZAGREB - Hrvatsko-hispansko društvo i Knjižnica i čitaonica Bogdana Ogrizovića organizirali su u sklopu tribine "Kultura susreta" predstavljanje knjige "Dražen Katunarić – Izabrane pjesme" u prijevodu istaknute Hrvatice i spisateljice iz Buenos Airesa Carmen Verlichak, a u izdanju *Krivodol Pressa*, koja je održana u Zagrebu 31. listopada.

Uz potporu Ministarstva kulture RH, argentinski čitatelji sada mogu upoznati i pjesništvo suvremenoga hrvatskog književnika Dražena Katunarića (Zagreb, 1954.), autora

petnaest knjiga stihova te devet knjiga proze i eseja. Prevoditeljica Carmen Verlichak odlučila se za stihove i pjesme u prozi koje pokazuju Katunarićev dubok osjećaj vremena koje prolazi, ali se i zaustavlja upozoravajući nas na svoju vječnost, vrijeme koje nas "krade", ali nas i daruje, što pjesnik svjedoči posvuda, bilo u jednoj ladici komode, u Firenzi ili u pijesku rijeke La Plate u Buenos Airesu. Autor stihom gradi vlastiti katolički i katolički svjetonazor uz strpljenje u traganju za smislom, mediteranizam, pejzažni simbolizam te duhovni obzor s alegorijskim i psalmodičnim pečatom. Draženove pjesme u ovome izdanju su više prepjevane nego prevedene.

Dražen Katunarić dobio je desetak književnih nagrada u nas i u svijetu, među njima i nagradu "Tin Ujević" 1994. godine. Čitatelju je u rukama dvojezični izbor Katunarićevih pjesama iz knjige "Jednoga dana bila je noć (izabrane i nove pjesme 1983. - 2015.)", Stajergraf, Zagreb, 2015. U Argentini, srebrnom odredištu hrvatskih iseljenika, rijetko su prevedena i objavljivana djela hrvatskih književnika. Od dvojezičnih izdanja na hrvatskome i španjolskome jeziku treba istaknuti Alesandra Zoričića koji je 1982. objavio pjesmu i dramu "Hasanaginica" koja je zatim doživjela četiri izdanja. (Uredn.; izvor: Mladen Vuković, HIA.com.hr)

Studenti Hrvatskih studija ponovno u Gradišću

GRADIŠĆE - I ove jeseni, u sklopu svoga predmeta 'Jezik Hrvata u dijaspori', na znanstvenome smjeru Odsjeka za kroatologiju Hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu prof. dr. sc. Sanja Vulić organizirala je terensku nastavu. Nastava se održala od 1. do 3. prosinca na području austrijskoga Gradišća i zapadne Mađarske. Zahvaljujući gostoprimstvu načelnika Vince Hergovića odsjeli smo u njegovu Plajgoru, a prvoga dana posjetili smo i nedaleki Hrvatski Židan. Jutro drugoga dana bilo je rezervirano za glasovitu benediktinsku opatiju Pannonhalmu u sjeverozapadnoj Mađarskoj, u kojoj ima i značajnih hrvatskih tragova. Pannonhalmom nas je proveo dr. Šándor Horvat. Poslijepodne smo se odvezli u Cogrštof u austrijskome Gradišću, gdje smo u sklopu terenske nastave održali Okrugli stol o hrvatskoj književnici Ani Šoretić. Pozdravnu riječ u ime organizatora Okrugloga stola održala je prof. Vulić, a zatim su slijedila četiri izlaganja. Studentica Dajana Taradi govorila je o igrokazima Ane Šoretić.

Drugo izlaganje, koje je održao student Lucijan Borić, bilo je posvećeno Kazališnoj grupi Cogrštof koju je vodila Ana Šoretić. Treći referat o narodnoj književnosti u djelu Ane Šoretić održala je autorica ovoga izvješća, koja je kroatologiju diplomirala prošle godine, a bila je studentica prof.

Vulić. Posljednja je izlagala prof. Vulić o poemi *Zamotana duša* Ane Šoretić, a zatim smo riječ prepustili našoj književnici, koja je bila dirnuta našim trudom. Posljednji dan terenske nastave počeo je obilaskom grada Kisega u zapadnoj Mađarskoj, u kojem smo također slijedili hrvatske tragove, posebice one Mate Meršića Miloradića i Senjanina Nikole Jurišića, branitelja toga grada od Turaka. Slijedio je posjet Pinkovcu u južnom Gradišću u Austriji. Prvo naše odredište u tome mjestu bio je Panonski institut, gdje nas je srdačno dočekaio predstojnik dr. Robert Hajszan te nam održao kratko izlaganje o nakladničkoj djelatnosti Instituta. Terensku nastavu završili smo posjetom pinkovskoj obitelji Schwarz-Jandrišić. (Nina Turić)

Uz tamburaše iz Amerike u Sibir

Naseljavanje Hrvata u zapadnome Sibiru u Sovjetskoj Rusiji još je jedna zanemarena epizoda iz povijesti hrvatskog iseljeništva koja je bitno odredila sudbinu ne samo doseljenih Hrvata, nego i prostora koji su naselili

Slika biltena Kemerovo koji je pozivao nove koloniste iz SAD-a

Tekst: Marin Knežević

Seljenje, mijenjanje mjesta boravka, jedno je od temeljnih obilježja ljudske vrste. Nema naroda, nema ljudske skupine koje nisu obilježile migracije. Hrvatski narod pripada onim nacijama koje su kretanja njegovih pripadnika osobito obilježila. Ovo i nije posebna novost. Svi znaju za seobe Hrvata primjerice na područje današnje Austrije, Sjedinjenih Američkih Država, Australije i sl. Premda puno znamo o hrvatskim seljenjima, to znanje i dalje je nedostatno. Što zna-

te o seljenju Hrvata u Sovjetski Savez? Riječ je o seljenju u razdoblju između dvaju svjetskih ratova, pri čemu je Hrvate posebno privlačilo, ni manje ni više, nego zapadni Sibir.

Razlozi seljenja Hrvata u Sovjetski Savez bili su različiti, a osobitost im daje činjenica da se Hrvati u Sovjetski Savez nisu toliko selili iz same Hrvatske koliko iz Sjedinjenih Država i Kanade. Hrvati su se selili iz gospodarski i društveno najnaprednijih zemalja u područja u koje je civilizacija jedva doprla.

OBEĆANJE BOLJEG SVIJETA

Oktobarska revolucija i uspostava vlasti boljševika u Rusiji privukla je pozornost Hrvata kako u domovini tako i u inozemstvu. Obećanje boljeg i pravednijeg društva, bijeg od otvorene diskriminacije i izgledi za osobni materijalni probitak privukli su mnogobrojne naše sunarodnjake u Sovjetsku Rusiju (kasnije Sovjetski Savez).

To je dio jednoga šireg fenomena fasciniranosti Hrvata ruskim boljševicima 1920-ih godina. Osim obećanja pravednijeg društva, boljševici su obećavali Hrvatima i nacionalno oslobođenje. Hrvati su se vrlo brzo razočarali u novoj jugoslavenskoj državi (Kraljevstvu odnosno Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca). Počela su se tražiti rješenja hrvatskoga nacionalnog pitanja izvan jugoslavenske zajednice. U tome su mogli računati na potporu Komunističke internacionale (Kominterne).

Kominternu, osnovanu 1919., predstavljala je međunarodnu organizaciju koja je trebala proširiti komunističku revoluciju, začetu u Rusiji, na cijeli svijet. S vremenom ona se pretvorila u puko sredstvo sovjetske vanjske politike. Jedan od njezinih ciljeva bilo je i razbijanje Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca (dalje Kraljevina SHS) koja je tvrdoglavo podržavala političke i vojne planove ruske, carske emigracije protiv Sovjetske Rusije (Sovjetskog Saveza). Kraljevinu SHS trebale su zamijeniti nezavisne države pojedinih južnoslavenskih naroda, pa tako i hrvatskoga naroda. Ovdje leže korijeni parole o uroti Vatikana i Kominterne protiv srpskoga naroda koja je obilježila buđenje srpskoga nacionalizma 1980-ih godina.

Godine 1923., već tada neosporivi vođa hrvatskoga naroda, Stjepan Radić odlazi u Moskvu gdje je potpisao pristu-

Obitelj Blaškić u Kemerovu

Hrvati su se selili iz gospodarski i društveno najnaprednijih zemalja u područja u koje je civilizacija jedva doprla.

Tvoronica Kemerovo

The Chemical Plant, Kemerovo. Can produce 150,000 tons of coke annually and by-products.

Amerikanci iz Kuzbasa na izletu

panje Hrvatske republikanske seljačke stranke tzv. Seljačkoj internacionali (Kresinterna), organizaciji europskih agrarnih stranaka pod boljševičkom kontrolom. To je bio jedan od povoda za njegovo uhićenje od jugoslavenskih monarhističkih vlasti 1925. Vrhunac hrvatskog "oduševljenja" boljševizmom našao je svoj izraz u djelu Miroslava Krleža "Izlet u Rusiju" iz 1926. U ovom razdoblju treba tražiti korijene povremene pojave ideja o stvaranju nezavisne Hrvatske uz pomoć Sovjetskoga Saveza.

RADIĆ ODLAZI U MOSKVI

Većinu Hrvata – emigranata u Sovjetsku Rusiju (Sovjetski Savez) činili su ne Hrvati iz Hrvatske, nego Hrvati s područja Sjeverne Amerike (SAD-a i Kanada). Pa zašto se Hrvati, koji su se netom preselili u Ameriku, sada nastoje iseliti u prvu zemlju komunizma?

Položaj Hrvata doseljenih na područje Sjeverne Amerike bio je iznimno težak. Neobrazovani, bez znanja jezika, bili su osuđeni na obavljanje najtežih poslova. Rudnici, teška industrija, klaonice, bila su u pravilu mjesta gdje su nalazili posao. Ove poslove, osim što su bili razmjerno slabo plaćeni, pratile su i česte ozljede pa i smrtni slučajevi na radu. Činjenica da su ta radna mjesta bila loše plaćena i da su iziskivala veliki fizički i psihički napor, nisu ih činila i sigurnima. Kako su se izmjenjivala razdoblja ekonomskoga napretka s pojavama krize, opasnost od gubitka posla bila je stalno prisutna.

Tom se pridružila i diskriminacija koju su bili izloženi od civilizacijske i jezične engleske većine. Predrasude prema

Hrvatima znali su dobivati i javni pa i službeni oblik. One su se izrazile u radu tzv. Dillinghamove komisije. Komisiju je predvodio američki senator William P. Dillingham i ona je imala zadatak pozabaviti se uzorcima i posljedicama velikog useljavanja u Sjedinjene Države krajem 19. i početkom 20. st. Rezultat rada komisije bio je "Rječnik europskih i drugih useljeničkih rasa ili naroda" iz 1911. U njemu su Hrvati opisani kao nepismene osobe sklone divljačkom ponašanju, svađama i nasilju. Rječnik odriče pravo Hrvatima da su nacija jer dolaze iz šest različitih zemalja, već su nešto što rječnik naziva "Srpsko – Hrvatskom rasom". Zbog navedenih razloga useljavanje Hrvata u Sjedinjene Države proglašava se nepoželjnim.

RADNICI SVIJETA

Glavnu ulogu u poticanju migracije američkih radnika, a time i američkih Hrvata u Sovjetsku Rusiju, tijekom 1920-ih imala je organizacija "Industrial Workers of the World" utemeljena 1905. Svoj vrhunac doživjela je između 1910. i 1920. obećavajući "revolucionarni sindikalizam". Osnovna ideja, koja je stajala iza ove organizacije, bila je vjera u mogućnost društvenog prevrata uz pomoć generalnoga štrajka i zatim uspostava društva u kojem bi sindikati upravljali gospodarskim resursima.

Pripadnike ove organizacije tzv. *wobbliese* posebno su privlačili revolucionarni događaji u Rusiji i novouspostavljani boljševički režim. To se posebno odnosi na njihova karizmatičnog vođu Williama D. ("Big Bill") Haywooda, koji se na kraju i preselio u Sovjetski Savez.

Isto tako, same boljševičke vlasti u potrazi za kvalificiranom radnom snagom, koja je bila prijeko potrebna za njihove planove brze industrijalizacije, stvaraju u Sjevernoj Americi mrežu organizacija koje su trebale vrbovati vješte radnike da se presele u Sovjetski Savez

SUDJELOVANJE U EKSPERIMENTU

Boljševici, nakon preuzimanja vlasti, nemaju jasnu predodžbu kakvo društvo i gospodarstvo žele. Tako su 1920. razdoblje kada komunističke vlasti Sovjetskoga Saveza dopuštaju, pa i potiču različite oblike društvenoga i gospodarskoga organiziranja. Poseban tip društvenoga eksperimenta bili su pokušaji radničkog samoorganiziranja bez uplitanja države. Najpoznatija takva zajednica bila je, smještena u zapadnome Sibiru, Sibirska autonomna industrijska kolonija (AiK) "Kuzbass".

Sam Lenjin bio je pokrovitelj ovoga društvenog i gospodarskog eksperimenta. Osnivač kolonije bio je nizozemski inženjer i ljevičarski teoretičar

Hrvati su u Americi bili izloženi diskriminaciji od civilizacijske i jezične engleske većine. Predrasude su znali dobivati i javni, pa i službeni oblik.

Sebald Justus Rutgers, no glavnu ulogu u osnivanju "Kuzbassa" imali su pripadnici spomenutih "Industrial Workers of the World" koji su regrutirali najveći broj stručnih radnika za ovaj pothvat. Tako se u Kuzbasu našli i Hrvati iz SAD-a.

"AiK Kuzbass" utemeljen je 1921. Američke koloniste Rusi su dočekali euforično. Ovi su pak očekivali uspostavu zajednice u kojoj će svi biti jednako plaćeni i u kojoj će zamjena dobara za mijeniti novac. Sve odluke u "autonomnoj komuni" trebala je donositi skupština radnika.

Prvi gospodarski rezultati kolonije bili su iznenađujući. Proizvodnja ugljena i koksa napredovala je daleko brže od sovjetskoga prosjeka. Unatoč tome, metode upravljanja američkih kolonista boljševičke vlasti promatraju sa sumnjom. Američki kolonisti proglašavaju se "lumpenproleterskim" elementima protiv kojih bi trebalo poslati vojsku.

EUFORIČNO OZRAČJE

Kada poslije Lenjinove smrti ideja državnog upravljanja gospodarstvom dobiva prevagu, odlučna je i za sudbinu autonomne komune Kuzbas. Godine 1926. ona je ukinuta, a njezini pogoni postali su dio državnih poduzeća.

Ljevici sklon hrvatski iseljenički tisak početkom 1920-ih stvarao je euforično ozračje oko preseljavanja hrvatskih stručnih radnika u sovjetsku Rusiju. Tako u travnju 1922. list "Znanje", pozivajući Hrvate iz Amerike da se presele u Kuzbas, ističe: "Svaki radnik koji želi vidjeti slobodnu Rusiju i koji želi da se pobjeda dobivena nad neprijateljima radničke države osigura i zemlja podigne, neka pođe onamo i neka pomogne tom podizanju."

Onima koje je privukla ovakva promidžba organiziraju se "farewell party" uz tamburice. Nakon što bi tamburaši odsvirali "Internacionalu", hrvatski radnici odlazili su u neizvjesnost pustoši Sibira. Pri tome su bili obvezni sa sobom ponijeti i vlastiti alat, kao i namirnice kojima bi se sami mogli prehraniti u sljedeće dvije godine. Neki su išli i dalje od toga. Tako je Franjo Takač prije nego što se preselio u Kuzbas 1922. kao poljoprivredni tehničar u komunu uložio

Kuzbaški rudari – doseljenici iz SAD-a raznih nacionalnosti

"Svaki radnik koji želi vidjeti slobodnu Rusiju i koji želi da se pobjeda dobivena nad neprijateljima radničke države osigura i zemlja podigne, neka pođe onamo i neka pomogne tom podizanju."

više od 90.000 dolara vlastitih sredstava. To je u današnjem novcu milijun i dvjesto tisuća dolara! Drugi istaknuti Hrvat u Kuzbasu bio je Tomo Butorac iz Hrvatskoga primorja koji je obavljao dužnost rudarskoga inspektora.

Pojedini američki Hrvati kolonisti u Kuzbasu pokušavali su potaknuti i svoju rodbinu u Hrvatskoj na seljenje u Sibir, opisujući Kuzbas kao područje u kojemu već živi puno Hrvata.

'NEKI ZAVEDENI LJUDI'

Odlazak hrvatskih iseljenika iz Amerike u Rusiju imao je vidan odjek i u domovini, pri čemu je dobio zanimljive pa i iznenađujuće oblike. Tako u veljači 1921. Predsjedništvo kraljevske hrvatsko-slavonske vlade šalje lokalnim vlastima dopis koji navodi kako: "Iz Amerike šalju neki zavedeni ljudi – nesumnjivo u službi narodnih neprijatelja – na adresu općinskih činovnika neke 'oglas' s prijetnjama, kako će 15.000 Hrvata iz Amerike poći u Rusiju, ondje od boljševika dobiti oružje i onda njihovom pomoći 'osloboditi' Hrvatsku."

U Kuzbasu su američke Hrvate dočekali životni uvjeti koji su bili daleko lošiji

nego oni u kojima su živjeli na području Sjeverne Amerike premda su oni bili bitno bolji od uvjeta u kojima je morao preživljavati sovjetski radnik. Središte Kuzbasa Kemerovo dobilo je prve metre vodovoda tek 1939.!

Strani radnici, pa tako i Hrvati, odigrali su važnu ulogu u počecima industrijalizacije Sovjetskoga Saveza. Unatoč tome bili su prve mete Staljinovih progona. Kao strance njih je bilo najlakše optužiti za navodnu špijunažu, sabotaže, atentate, simpatiziranje Trockog i sl. Tako je i veliki broj Hrvata zatočen po "gulazima", podvrgnut mučenjima i ponižavanjima. Dio njih je i nestao u sustavu Staljinove represije.

SJEĆANJE NA HRVATE

Unatoč tome sačuvana je u zapadnome Sibiru uspomena na autonomnu komunu "Kuzbass" i njegove "Amerikance". "Američko" podrijetlo naselja u tom području bitna je odrednica lokalnog identiteta. Tu svoje mjesto imaju i Hrvati. Uz malobrojne potomke Hrvata kolonista sačuvalo se i sjećanje na Hrvate kao na ljude "koji znaju sve popraviti".

Naseljavanje Hrvata u Sovjetskoj Savezu, a posebno zapadnome Sibiru, još je jedna zanemarena epizoda iz povijesti hrvatskog iseljeničtva koja je bitno odredila sudbinu ne samo doseljenih Hrvata, nego i prostora koji su naselili. ■

ENG *The relocation of Croatians, predominantly emigrants from the USA and Canada to western Siberia in Soviet Russia between the two World Wars is yet another of the forgotten episodes in recent Croatian history.*

Borba iseljene Hrvatske ne smije biti zaboravljena

Hrvatskoj javnosti treba reći istinito i znanstveno o tome što su sve hrvatski politički emigranti u razdoblju poslije Drugoga svjetskog rata pa do stvaranja neovisne Hrvatske pridonijeli za slobodu svoga naroda

Tomislav Krolo prigodom predstavljanja knjige u prostorijama Hrvatskog slova u Zagrebu

Tekst: Miljenko Žagar, Ivan Čizmić

Foto: Željko Rupić

Knjiga "Tomislav Krolo: Hrvatski politički emigrant 1941. - 1991." nije samo prikaz životnoga puta jedne osobe među mnogobrojnim sličnim sudbinama u hrvatskome narodu. Ona ima daleko veće i sveobuhvatnije značenje. Ovo, dakle, nije samo jedna od mnogih monografija osobe među sličnima takve vrste. Ona je knjiga jedne epohe u kojoj se zrcali povijesna sudbina ne samo jednog

naroda u određenome povijesnom trenutku, već i njegovih budućih generacija. Kad se malo pozornije promotri sudbina obitelji Krolo i izdvoje samo muški potomci njegova oca i strica, dakle njegovih šestoro braće i devetero rođaka, otkriva se zapanjujući podatak. Svi su rođeni u jednome malom i zapuštenome mjestu Kamensko, u općini Trilj, kotar Sinj, u siromašnim obiteljima, i svima je sudbina gotovo ista. Teško su se probijali kroz životne nepogode izvan svoga rodnog mjesta i do sada su gotovo svi tragično skončali od nevidljive ruke njihovih neprijatelja.

Autor je u ovoj knjizi uz velike napore predočio razdoblje svoje političke emigracije koja je potrajala 31 godinu. Od 1959. kada je sa svoja tri brata ilegalno napustio komunističku Jugoslaviju u kojoj je njegova obitelj teško nastradala niti on, a niti njegova braća nisu pristali utopiti se u anonimnosti milijunske iseljene Hrvatske. Od prvoga dana u emigraciji aktivno su se uključili u hrvatske političke organizacije koje su poslije Drugoga svjetskog rata nastajale u slobodnome svijetu. Odmah poslije bijega iz Jugoslavije, u izbjegličkome logoru "San Sabba" pokraj Trsta Krolo je pristupio "Hrvatskom oslobodilačkom pokretu" u kojemu će kasnije obnašati važne dužnosti. Godine 1976. pristu-

Ova knjiga govori o jednoj epohi u kojoj se zrcali povijesna sudbina ne samo jednog naroda u određenome povijesnom trenutku, već i njegovih budućih generacija.

pio je "Hrvatskom narodnom odboru", čiji predsjednik je postao godinu dana prije rušenja Berlinskoga zida.

Poglavlar hrvatske države, dr. Franjo Tuđman, bio je u pravu kad je tvrdio kako ne bi bilo neovisne Hrvatske bez političke, moralne i materijalne potpore hrvatske emigracije. Ove u potpunosti točne Tuđmanove tvrdnje u Krolo su potaknule spoznaju kako beskompromisna borba iseljene Hrvatske ne smije biti zaboravljena. Hrvatskoj javnosti treba reći istinito i znanstveno o tome što su sve hrvatski politički emigranti u razdoblju poslije Drugoga svjetskog rata pa do stvaranja neovisne Hrvatske pridonijeli za slobodu svoga naroda. To je razlog zbog kojeg je odlučeno u suradnji i uz pomoć dr. Ivana Čizmića i dr. Marina Sopte, vrsnih poznavatelja povijesti hrvatskog iseljeničtva, prirediti ovu knjigu. Dr. Čizmić tome je pridodao mnogo arhivske građe. Prolazeći kroz ove povijesne izvore Krolo je osvežio mnoga sjećanja iz svojega političkog rada i unio ih u ovu knjigu.

Dakako, u ovoj knjizi Tomislav Krolo pisao je o onome dijelu političkog rada hrvatske emigracije u kojem je sam sudjelovao. Svjestan je da su političke aktivnosti hrvatskih emigranata daleko sveobuhvatnije. Ako ova knjiga bude poticaj mlađim hrvatskim povjesničarima da nastave istraživati i nadopunjavati bogat i uspješan rad hrvatskih emigranata, knjiga će postići svoj pravi cilj. ■

ENG *Tomislav Krolo - Croatian Political Émigré 1941-1991 is a book that not only describes the life of a prominent political emigrant, but is also the first time some of the suppressed documents and data from the period of the early 1990s in Croatia's have come to light.*

Matičin vremeplov

Pismo iz Uruguaya:

Rad mladog „Tamburaškog Zbora“ u Montevideo

Pronašli smo
u Matici za mjesec
prosinac godine...

Priprema:
Hrvoje Salopek

1953. Pismo Matici s fotografijom uputili su naši iseljenici iz glavnoga grada Urugvaja Montevidea. Pišu da su nedavno osnovali „Tamburaški zbor“ koji je uvježbao desetak pjesama. „Teškoće su u tome što nemamo note naših pjesama, a ono što znademo po sjećanju, moramo sami uglazbiti. Vama se obraćamo s molbom da nam pošaljete muzičkih nota, partitura narodnih igrokaza, nešto gramofonskih ploča, slika naših krajeva itd.“, navodi se u pismu.

SPOMENIK
»NAJVEĆEM
VINODOL-
CU«
U
DRIVENIKU
POKLON
ISELJENIKA

1969. „U Driveniku, malome selu u Hrvatskom primorju, 12. listopada otkriven je spomenik slikaru i čuvenome minijaturisti Juliju Kloviću koji je rođen u Driveniku godine 1498., a umro u Rimu godine 1578. Brončani spomenik ovog velikana hrvatske i evropske umjetnosti izradio je akademski kipar Zvonko Car iz Crikvenice, a rodnome mjestu Driveniku darovao ga je Mate Petrinović – naš ugledni iseljenik iz SAD-a.“

Ovacije Vici Vukovu u »Lisinskom«

Dugo očekivani solistički koncert Vice Vukova u Koncertnoj dvorani »Vatroslav Lisinski« u Zagrebu pretvorio se u trijumf povratka jednog velikog pjevača. Nakon gotovo dvadeset godina šutnje Vice je svojim »baršunastim« baritonom digao na noge zagrebačku publiku — staru, ali i novu koja ovog vrsnog pjevača poznaje samo sa ploča. Svih dvanaest uzastopnih koncerata bilo je rasprodano, što je novi rekord »Lisinskog«. Za vrijeme tih nastupa Vicu Vukova je slušalo više od dvadeset tisuća posjetilaca koji su svoga »idola šezdesetih« pozdravljali burnim ovacijama. Uz pratnju ansambla »Ex Panonia« i Velikog revijskog orkestra RTZ Vice je otpjevao niz pjesama iz svog starog repertoara (Dobro mi došao prijatelju, Bokeljska noć, Pismo čali, Moja zemlja), ali i mnoge nove pjesme s ploča i kasete što ih je u godinama prisilne šutnje objavljivao uglavnom u inozemstvu.

Vice Vukov ovih dana u
»Lisinskom« —
trijumfalni povratak
velikog pjevača.

1989.

„Dugo očekivani solistički koncert Vice Vukova u Koncertnoj dvorani »Vatroslav Lisinski« u Zagrebu pretvorio se u trijumf povratka jednoga velikog pjevača“, piše Matica i dodaje kako je Vice postavio rekord rasprodavši 12 uzastopnih koncerata s više od 20.000 posjetitelja. Vici Vukovu su nakon sloma hrvatskog proljeća 1971. bili zabranjeni javni nastupi u Jugoslaviji.

BOŽIĆ 2017.

Povodom blagdana Božića Hrvatska pošta izdala je prigodnu poštansku marku Božić s motivom voštane figure Isusa iz crkve bezgrešnog začeća Blažene Djevice Marije u Lepoglavi.

Božićnu marku možete kupiti u internetskoj trgovini Hrvatske pošte: www.epostshop.hr, pojedinačno ili u praktičnim karnetima od 10 samoljepljivih maraka.

Hrvatska pošta želi vam sretan i blagoslovljen Božić!

Zlatna formula hrvatskoga jezika Drage Štambuka

Ako se u obitelji njeguje mjesni govor on će ostati očuvan, a nedovoljno znanje normiranoga jezika tek je pokazatelj manjkavosti u obrazovanju, a nipošto pokazatelj nečega pozitivnoga

Prosinac, koji je upravo počeo, i ove godine donosi uobičajenu živost profanih adventskih događanja na zagrebačkim trgovima i ulicama, a za nama je ostala još jedna jesen bogata znanstvenim i nastavnim aktivnostima te kulturnim događajima različitih vrsta. S radošću se prisjećamo kajkavske verzije Molièreove komedije *Silom liječnik*, odnosno *Liječnik protiv volje* koja, u zajedničkoj izvedbi Hrvatskoga narodnoga kazališta iz Varaždina i Teatra Kerekesh, već gotovo dvije godine istinski uveseljava publiku na različitim hrvatskim govornim područjima, nipošto ne samo kajkavskim. Pritom je važno naglasiti da se razdragana publika u nekajkavskim sredinama ne žali kako ne razumije tekst, nego u njemu uživa. Unatoč tomu, pojedini naši intelektualci u kajkavskim krugovima sustavno nastoje uvjeravati mlade kako su kajkavci u hrvatskoj zapostavljeni i u podređenu položaju. To na žalost rezultira sve slabijim znanjem normiranoga hrvatskoga književnoga jezika. Nedavno sam jednu svoju studenticu upozorila da bi trebala bolje znati govoriti normirani književni jezik. Odgovorila mi je da sam joj dala kompliment jer da je to dokaz kako nije posve zaboravila svoj materinski kajkavski govor. Pogođena takovim odgovorom napomenula sam joj kako su u mojoj generaciji intelektualci, koji su bili rodом čakavci ili kajkavci, izvrsno znali i svoj rodni govor i normirani jezik, te da jedan nipošto ne ugrožava drugi. Ako se u obitelji njeguje mjesni govor on će ostati očuvan, a nedovoljno znanje normiranoga jezika tek je pokazatelj manjkavosti u obrazovanju, a nipošto pokazatelj nečega pozitivnoga. Na

Piše: Sanja Vulić

žalost, razmišljanje moje studentice rezultat je pogubnoga utjecaja na mlade u tom pogledu. Nedavno sam u jednoj nama susjednoj državi, koja se ne može podičiti dobrosusjedskim odnosom prema Hrvatima i hrvatskomu narodu, s beskrajnom tugom slušala mladu hrvatsku intelektualku, rodом kajkavku. Pred znanstvenicima iz susjednih naroda, među kojima su neki u svojim izlaganjima svojatali pojedine hrvatske književnike, objašnjavala je kako kajkavci imaju vrlo snažan zavičajni identitet, ali ne i hrvatski nacionalni jer su u Hrvatskoj podcijenjeni. U raspravi je čak izjavila da su u mnogočem srodniji Slovencima nego Hrvatima. Politika podijeli pa vladaj na njoj je savršeno primijenjena, na žalost ne samo na njoj. Nedvojbeno bi nam trebalo više kulturnih događanja kao što je *Croatia rediviva* (Hrvatska oživljena), manifestacija koju od 1991. svake godine u Selcima na Braču organizira ugledni hrvatski pjesnik i diplomat Drago Štambuk. Na toj manifestaciji naš pjesnik promiče "zlatnu formulu hrvatskoga jezika *ča – kaj – što*" kao temelj svehrvatskoga zajedništva, te svake godine okuplja pjesnike sa svih hrvatskih govornih područja. Premda rodом čakavac ikavac, D. Štambuk kao istinski hrvatski domoljub ne protežira ni jedan hrvatski dijalekt, ni jedno hrvatsko narječje, nego se prema svima odnosi jednako. Svojom zlatnom formulom naglašava jednak značaj svih triju hrvatskih narječja te želi što snažnije povezati Hrvate, kako sam kaže, "jezično i politički", a pritom njegovati normirani književni jezik. Izvrsna je to smjernica za sve naše mlade intelektualce, i ne samo za njih. ■

U fokusu iseljenički turizam Međimurske županije

ZAGREB - Međimurska županija i Institut za migracije i narodnosti potpisali su u Zagrebu, 30. studenoga ove godine, Sporazum o suradnji na području društvenih djelatnosti koje obuhvaćaju turizam, iseljeničku i povratničku populaciju, nacionalne manjine i zdravstvo na području ove županije. Dvije strane Sporazumom su se obvezale na suradnju u aktivnostima vezanim uz organizaciju znanstveno-stručnih skupova, konferencija, kongresa i okruglih stolova, kao i za promidžbu svih tih aktivnosti u medijima. Planirana je i izdavačka djelatnost pa će ova suradnja iznjedriti i vrijedne publikacije, zbornike i monografije.

Sporazum su potpisali mag. ing. Matija Posavec, župan Međimurske županije i dr. sc. Marina Perić Kaselj, v. d. ravnatelja Instituta, a strane potpisnice imenovale su dr. sc. Sonju Tošić Grlač, voditeljicu Odjela za zdravstvo, socijalnu skrb i nacionalne manjine Međimurske županije te doc. dr. sc. Rebeku Mesarić Žabčić, znanstvenu savjetnicu u Institutu za migracije i narodnosti, za odgovorne suradnike u smislu dogovaranja projekata i njihove realizacije na području društvenih djelatnosti. Svakako će se najznačajniji dio suradnje Županije i Instituta odnositi na istraživanja i projekcije u sklopu projekta "Iseljenički turizam Međimurske županije i grada Čakovca" s temeljnom premisom da se iseljenici i potomci iseljenika koji održavaju kontakte s domovinom pojavljuju u ovom smislu u ulozi ulagača ili konzumenata sadržaja iseljeničkog turizma. (Željko Rupić)

SOPARNIK

Staro tradicionalno jelo iz Poljica (Omiškog zaleđa, između rijeka Žrnovnice i Cetine). To je vrlo tanka i vrlo ukusna pita od blitve (ili špinata) koja se izvorno peče u pepelu (sopar = pepeo), pod pekom u kominu ili u pećnici. Nekad uobičajeno jelo siromaške kuhinje, koje se pripremalo u dane posta, danas se nudi gostima i prijateljima u svečanim prigodama. Ovaj specijalitet stare Poljičke Republike upisan je na Listu zaštićenih nematerijalnih kulturnih dobara.

SASTOJCI ZA TIJESTO: 500 g brašna • 3 žlice maslinova ulja • 1/2 žličice soli • 2,5 dcl vode

SASTOJCI ZA NADJEV: 1 kg blitve • 1 svežanj peršina • 1 vezica mladog luka • 3 češnja češnjaka • maslinovo ulje • sol po guštu

PRIPREMA: Blitvu očistiti, odrezati bijelu stabljiku tako da ostane samo zeleni dio lista, oprati i dobro osušiti pa narezati na trakice, odložiti u duboku zdjelu i dodati usitnjeni mladi luk i peršin. Sve zajedno posoliti i preliti maslinovim uljem. Promiješati i odložiti na stranu. Zatim zamijesiti tijesto: brašno, dvije žlice maslinova ulja, malo soli i vode po potrebi. Tijesto se tradicionalno mijesilo rukom, ali može se umijesiti mikserom dok se ne dobije polutvrdo tijesto. Podijeliti na dva dijela jednake veličine pa malo ostaviti na stranu da odstoji. Prebaciti tijesto na pobrašnjenu dasku i jednu po jednu razvući u oblik kruga da stane u lim za pečenje. Razvaljanu polovicu tijesta staviti na pobrašnjen lim za pečenje uz pomoć valjaka za tijesto paziti da kora ne pukne. Rasporediti blitvu pa preklopiti soparnik drugom korom. Drugu koru prstima razvući da bude jednake veličine kao i donja kora pa obje zajedno podviti prema limu za pečenje. Vilicom izbosti gornju koru na nekoliko mjesta da izlazi para. Soparnik peći u već zagrijanoj pećnici na 200°C oko 20 minuta. Soparnik je pečen kad porumeni. Izvaditi ga iz pećnice te premazati maslinovim uljem u koji se doda protisnuti češnjak.

CMC TV TOP 30

1. **Mia** - Kiša
2. **Ž. Bebek & O. Dragojević** - Ako voliš ovu ženu
3. **Mejaši ft. Lana Jurčević** - Duplo slađe
4. **Zsa Zsa & Vanna** - Tragom tvojih tragova
5. **Kedzo** - Ljubavi moja
6. **Leteći odred** - Non stop
7. **Sergej & Hauser** - Oči nikad ne stare
8. **Ante Cash** - Ante
9. **J. Pađen & Aerodrom** - Ja te jednostavno volim
10. **Buđenje** - Budi moja
11. **Mladen Grdović** - Jubim dan kad san te srija
12. **Vedran Ljubenko** - Vrijeme da se trgnem
13. **T. Huljić & Madre Badessa Band** - Tipo primitivo
14. **Colonia** - Maskenbal
15. **Kumovi** - Isti je grad
16. **Domenica** - Vidi se iz aviona
17. **Markiz** - Sve što sada želim
18. **Marko Vukes** - Žedan tvoje ljubavi
19. **Teška industrija feat. G. Karan** - Nikola Tesla
20. **Vladimir Kočiš Zec** - Malena
21. **Boris Novković** - Čista ljubav
22. **Saša Lozar** - Tajno
23. **Danijela** - Telefon
24. **Adastra** - Neraskidivi
25. **Parni Valjak** - Ljubav
26. **Flyer** - Kako da te ne volim
27. **Dino Merlin** - Sve dok te bude imalo
28. **Gea** - I to će proći
29. **Dominik** - Kišobran za dvoje
30. **Komuna feat. Medley teatar i Don Bambino** - Himna

'Devet baba po ledu se valja'

"Shvatili smo da ljude trebamo podsjetiti na tradiciju i na stare, zaboravljene običaje. Izložba pokazuje kako su prije ključni bili ljubav, sreća i zajedništvo, koji su se prožimali i u siromašnim i u bogatim kućama"

Tekst/foto: Hina

Izložba Muzeja i galerija Konavala "Devet baba po ledu se valja" autorice Jelene Beželj otvorena je 24. studenoga u žitnici Rupe Dubrovačkih muzeja, a predstavlja svojevrsan podsjetnik na stare i gotovo zaboravljene konavoske božićne običaje koje se želi oteti zaboravu, sačuvati i oživotvoriti.

Autorica izložbe Jelena Beželj iz Muzeja i galerija Konavala istaknula je zadovoljstvo što je stvorena prilika da se prikažu stari, ali lije-

"Sva razdoblja u pripremi Božića započinju i završavaju s 'babama', a to su 'prikle' od posljednjeg tijesta u 'kačuliću' koje se baci na ulje."

pi konavoski blagdanski običaji. "Izložba je u Zavičajnome muzeju u Konavlima prvi put predstavljena prije godinu dana, a tada smo primijetili da je u javnosti jako dobro primljena. Shvatili smo da ljude trebamo podsjetiti na tradiciju i na stare, zaboravljene običaje. Izložba pokazuje kako su prije ključni bili ljubav, sreća i zajedništvo, koji su se prožimali i u siromašnim i u bogatim

kućama", izjavila je Beželj. "Sva razdoblja u pripremi Božića započinju i završavaju s 'babama', a to su 'prikle' od posljednjeg tijesta u 'kačuliću' koje se baci na ulje. Značaj je broj 9, jer se 'babe' prigaju devet puta u blagdansko doba. Tako je i izložba dobila naslov", rekla je Beželj.

Ravnateljica Dubrovačkih muzeja Pavica Vilać izjavila je kako je izložba prvo gostovanje Muzeja i galerija Konavala u Dubrovačkim muzejima. "Dubrovčani se mogu prisjetiti starih i dobrim dijelom zaboravljenih običaja. Vjerujem da će se suradnja dvaju muzeja nastaviti i ubuduće. Drago mi je da smo izložbu uspjeli upriličiti u predblagdansko vrijeme, a uoči svete Kate, jednog od blagdana u nizu koji najavljuju proslavu velikoga blagdana Božića", rekla je Vilać. ■

ENG Jelena Beželj's *Nine Grandmothers Rolling About on the Ice* is an exhibition in Dubrovnik staged by the Konavle museum and gallery that aims to revive ancient Konavle Christmas customs and preserve them from oblivion.

Udruga “Stari hrast”

Nakon novinske vijesti da je načelnik berlinske općine Dobri dol svečano otvorio obnovljenu drvenu baraku, veselom društvu “pod starim hrastom” svakog dana pristizali su novi simpatizeri da vide što se to događa pod krovom obnovljene “hrvatske kuće”. Korektno i kulturno ophođenje pridonijelo je popularnosti male grupice hrvatskih “gastarbajtera” koji su se unatoč čestim razmimoilaženjima u mišljenjima uspjeli održati na okupu, što baš i nije naš specifikum. Naime, poznato je da se u Hrvata uvijek nađe onih koji bi vodili glavnu riječ, a ako u toj namjeri ne uspiju, onda nastoje u društvo, pa i u državu, unijeti neslogu i nemir. Doduše, nije ni u junaka “berlinskih priča” baš uvijek sve štitilo, bilo je i u njih pokušaja “liderstva”, no kad su vidjeli da za to nemaju nikakve šanse, otišli su “tamo gdje je sve po mom”. Poseban je slučaj “glasnogovornika” Jure koji na tu dužnost nije ni od koga izabran, zapravo ta dužnost među našim prijateljima ni ne postoji, ali bi kao najstariji bio jedini kandidat za to mjesto ako bi se, jednog dana, održala osnivačka skupština udruge “Stari hrast” građana hrvatske nacionalnosti koji žive i rade u Berlinu.

Naime, u dugim raspravama što su se znale voditi u hladovini staroga hrasta bilo je prijedloga za osnivanje neprofitne, nestranačke udruge kojoj bi zadatak bio okupljati hrvatske umirovljenike i one koji će to uskoro postati kako bi se što više družili i jedni druge savjetima tješili i pomagali. Međutim, te i takve prijedloge nitko nije uzimao za ozbiljno jer se uz spomen osnutka i registracije odmah postavljalo pitanje prostorija i financija. No, sada je situacija potpuno drukčija. Naime, dobivanjem uporabne dozvole za korištenje prostorija stare barake i načelnikovih pohvala porasli su apetiti naše “škvadre” pa je senzibilni Matek dobio zadatak ispitati mogućnost dobivanja financijske potpore od općinskih vlasti. Doduše, bili su svjesni da ni Njemačka više nije što je nekad bila, da je pritišće recesija i nezaposlenost - ali treba pokušati jer pokušaj ne košta ništa. Matek je po naravi bio vrlo uporan čovjek i nije se lako predavao, a i znalački je znao koristiti svoju prirodnu manu - drhtav i plačljiv glas, kojim bi smekšao i najtvrdjeg pregovarača. Dok je obavljao povjereni mu zadatak, nije dolazio u baraku na uobičajene “seanse”, već je radio u tišini svoje sobe spremao taktiku kojom će postići željeni rezultat. Jedne večeri, dok su pajdaši s podijeljenim simpatijama pratili derbi utakmicu Bundeslige Bayern - Hertha, u baraku, poput vihora, uleti Matek i pobjedonosno vikne: Uspjeli smo! Od toga trenutka prijenos nogometne utakmice nikog više nije zanimao jer su svi htjeli čuti kako je i na koji način “Senzibil-

ni” uspio. “Znate, najveće probleme stvaral mi je referent za strance - da kaj mi Hrvati opet hoćemo, kaj nemamo dosta udruga, klubova i društva u Berlinu, a ako baš toliko inzistiramo na aktivnosti nek’ se pridružimo nekom društvu i financijski će problem biti automatski riješen. Kad sam videl da ga nemrem slomiti, ravno sam otišiel k načelniku koji mi je obećal potporu pod uvjetom da nam se udruga zove ‘Stari hrast’”, slavodobitno izvijesti Matek pajdaše i ne mogavši svladati emocije - zaplače. ■

“Vojska u civilu”

Vesela družina udruge “Stari hrast” bila je vrlo dobro upućena u njemačku svakidašnjicu, ali isto tako u domovinska aktualna zbivanja. Od mnoštva reformi koje užurbano provodi (uz opozicijski blagoslov) savezna Vlada, jedna od “najškakljivijih” je reforma civilnoga služenja vojnoga roka. Naime, priprema se plan postupnoga ukidanja svojevrstne “vojske u civilu” tj. služenje vojnoga roka u vidu njege bolesnih u bolnicama te starih i nemoćnih u staračkim domovima. Namjeru savezne Vlade oštro su osudile humanitarne, socijalne pa i crkvene institucije zamjerivši vlastima da žele ukinuti dobro uhodani općekorisni rad o kojem ovise stotine tisuća starih i nemoćnih. Što će od svega toga biti teško je reći, ali je sigurno da namjera Vlade neće tako brzo i lako proći. “Gledajte”, obrati se Jura pajdašima, “s kakvim je problemom suočena snažna Njemačka, kakva se bura podigla samo zbog jednoga prijedloga za kojega je upitno hoće li uopće doći na dnevni red Bundestaga. Vidi se da je naša druga ‘Vaterland’ (prva je Hrvatska) ne samo demokratska, nego i snažna socijalna država u kojoj javnost odmah digne ‘frku’ ako su u pitanju stari, bolesni i nemoćni”. Za vrijeme kratke stanke povratnik Frenki reče da bi trebalo ukinuti civilno služenje vojnoga roka jer ima dosta nezaposlenih pa neka, za plaću, njeguju stare i bolesne. Još je rekel da kakvi su to današnji mladići, pod izlikom da su pacifisti ili da im to vjera brani, koji odbijaju nositi uniformu i oružjem braniti domovinu. “Baš sam štel o tome govoriti”, nastavi Jura “međutim, nas ne treba brinuti kaj se događa kod njih jer pametni Nijemci buju to riješili, ali mi bi morali biti i te kako zabrinuti

zbog sve većeg izbjegavanja služenja vojnoga roka u našoj domovini Hrvatskoj. Njemačkoj nitko ne prijete dok je nestabilno, istočnobalkansko okruženje stalna prijetnja Lijepoj Našoj. Nekako je postalo in ne ići u HV jer su njihovi djedovi, očevi i stričevi branili domaju pa nije potrebno da djeca i unuci oblače maskirnu odjeću. Uostalom, dovoljno je, po nekima, što moraju dva ili

tri mjeseca dulje, u odnosu na ročnike, civilno služiti domovini. Međutim, to služenje se bitno razlikuje od ovdašnjega, njemačkoga, gdje mladi čovjek radi puno radno vrijeme i ne može se dogoditi da nestane s radnoga mjesta u bolnici, domu ili gradskome parku. Zato ti, Frenki, dajem za praf i pristaša sam tvog prijedloga da se svim vojnim obveznicima, koji za to imaju valjane razloge, omogući civilno služenje vojnoga roka, a sve druge (zdravstveno sposobne!) obuči u uniformu i deset mjeseci učiti kako se brani dom". Burnim pljeskom pajdaši nagrade Glasnogovornika koji je sijao od zadovoljstva i sreće. "Sjećam se riječi moje pokojne mame da mladić koji nije odslužio vojsku ne bu pravi muž jer ne zna kaj su red i disciplina", reče šankerica Bara i vragolasto namigne Vjetreku-nemirnjaku. Vidjevši Lojzeka kako širom otvara usta u želji da nešto kaže, Marko mu zaprijeti šakom i reče neka samo šuti jer se oglušio na sve molbe za pomoć domovini. Usprkos prijetnji Lojzek mu odbrusi da je kakav Hrvat i katolik ne bi imal posla s vračarom Vavom koja se obogatila "gatajući" našim, lakovjernim sunarodnjacima. Biba i Ante u sebi su se zadovoljno smijali dobro pazeći da ih netko iz društva ne prokuži jer i njihova kuća na otoku sagrađena je na nepošten način. "Kad sve to čujem", uključ se u razgovor Senzibilni, "zaboli me srce jer se i danas dobro sjećam odlazaka u tadašnju jugoarmiju kada su roditelji, ispraćajući sina, priređivali prave gozbe i veselice, a današnji (nadam se rijetki) traže poznanstva i veze da im sinovi ne odjenu časnu, vojničku uniformu". Dok su pajdaši Mateku pljeskali Bara zvonkim glasom zapjeva "dobro mi došla, stara ljubavi...". ■

"Kaj kompliciraš" prekine Matekovo izlaganje Vjetrek - nemirnjak dodavši da se je to moglo samo s nekoliko riječi objasniti, odnosno reći što se s "Tjednima" želi, u konačnici, postići. Senzibilni se snuždi i

plačnim glasom reče da je baš zbog takvih, kao što je Viki, odaziv na kulturne priredbe slab i da je našim kulturnim radnicima i diplomatima (kao suorganizatorima) vrlo nelagodno kada na inače dobro posjećene priredbe dođe jako malen broj Hrvata. Matek predbacij pajdašima ne brigu za kulturu jer im je mnogo važnije kartanje i gledanje nogometnih utakmica i siguran je da ih više od polovice ne zna o čemu se tu zapravo radi i kakav to ima značaj za našu državu i sve Hrvate koji žive i rade u prijateljskoj Njemačkoj. "Evo donio sam" reče glasnije "punu torbu prospekata, plakata, brošura i programa koje ću kasnije podijeliti ali sam mišljenja da i usmenim putem objasnim što to sve skupa znači za afirmaciju naše domovine. Uvjeren sam, da će naši domaćini, nakon Tjedana hrvatske kulture, imati sasvim drugu sliku o nama i da nas više neće gledati kao narod koji samo ima prekrasno more, dobru šljivovicu i janjetinu ispod peke. Mi bismo, kao pojedinci i udruge, trebali upoznati naše njemačke prijatelje s pojedinostima te velike, kulturne manifestacije i po mogućnosti ih što aktivnije uključiti u nju". "Kak bi ih mogli aktivnije uključiti, pa nisu naše radne kolege glumci ili pjevači" iz kuta dobaci škrti Tomaš pak umjesto jedne, uzme dvije ponuđene cigarete. Šutljivi Ivić podrži Tomaša i primijeti da kaj to sada Matek spelava, da nas je prije tri deset i više godina trebao, ako zna, podučiti o kulturi a ne sada kad su već ostarjeli i polako se spremaju na odlazak na onaj svijet. Glasnogovornik Jura uzme Mateka u zaštitu, rekavši da je bolje sad, nego nikad saznati nešto više o kulturi naroda kome pripadamo pa zamoli pajdaše neka saslušaju Senzibilnoga do kraja. "Fala Jura, ti si najpametniji među ovim lajbekima koji su, nažalost, moji prijatelji. Samo bih štel znati da li su Vjetrek, Tomaš, Ivić i ostali ikad čuli za primadonu Dunju Vejzović, baritona (našeg sugrađanina) Nevena Belamarića, svjetski poznatog Zagrebačkog kvarteta ili književnike Nedjeljka Fabria i Miru Gavrana? Kaj me tak bedasto gledite, recite je li ste čuli za bar jednoga od njih i odmah bu mi lakše pri srcu. Moram istaći, da nije nevažno znati da su pokrovitelji Tjedana hrvatske kulture Predsjednici Stjepan Mešić i dr. Johannes Rau i da su većinu financijskih troškova na sebe preuzela njemačka Ministarstva kulture i vanjskih poslova. Kao što vidite, sve je organizirano na vrlo visokoj razini, a na nama je, da tu veliku kulturnu manifestaciju aktivno podržimo i na taj način budemo dostojni ambasadori naše zemlje". Nakon ovih Matekovih riječi nastane muk, samo se čulo šuštanje papira iz kojega je Viki vadio debeli sendvič sa šunkom. ■

Tjedni hrvatske kulture

Vbježeći pred hladnom, jesenskom kišom, senzibilni Matek sav zadihan uleti u zadimljenu drvenu baraku i na stol baci punu torbu brošura, prospekata i ostaloga promidžbenog materijala što ga je netom dobio u Veleposlanstvu RH u Berlinu. Duboko dišući, pozove nazočne, neka ga malo saslušaju jer ima mnogo toga za priopćiti. Kada su se malo utišali Matek reče da mnogi nemaju pojma da se u Berlinu i gotovo cijeloj Njemačkoj održavaju "Tjedni hrvatske kulture", da je to izuzetno važan događaj i da nije mala stvar kada jedna Njemačka organizira, zajedno sa našim Ministarstvima (kulture i vanjskih poslova) predstavljanje cjelokupne kulture našega naroda. To je još jedna potvrda prijateljstva i želje da se njemačka javnost upozna s dostignućima na polju književnosti, filma i glazbe. Na "Tjednu" su predstavljeni najpoznatiji hrvatski glumci, redatelji, književnici, dirigenti i operni umjetnici kao i istaknuti slikari.

BOŽIĆNA GASTRO MAGIJA

HRVATSKA

PHOTO BY MAJA DANICA PEČANIĆ

Hrvatska je zemlja gdje se dobro jede cijele godine, ali za Božić kreće prava gastro magija koja nikoga ne ostavlja ravnodušnim. Dok vani pada snijeg, huče vjetar ili vije bura, božićno vrijeme definira blagostanje, topli dom, rodbina i prijatelji, a najbolje se opustiti i zaboraviti na sve probleme uz fantastičnu trpezu.

MODNA REVIIJA MONTURA SA STILOM

Modna revija *Montura sa Stilom* 2017. - 2018. održana je u staroj tiskari Slobodne Dalmacije. Interijer nije izabran slučajno, industrijski ugođaj velikih hala pokazao se kao odlična kulisa za iskazivanje raskoši modnoga svijeta. Uz već ugledna modna imena, betonskim podom stare rotacije prodefilirala su i nova modna lica. Ukupno gledano, donijeli su priču u kojoj je svatko od nazočnih, mahom žena, mogao pronaći određeni ovozimski adut.

NAGRADE HRVATSKOGA GLUMIŠTA

Jubilarni 25. Nagrade hrvatskoga glumišta, nazivane i "hrvatskim Oscarom", svečano su dodijeljene u Hrvatskome narodnom kazalištu u Zagrebu, a još jedno slavlje hrvatskoga glumišta uveličalo je i uručenje nagrada za svekoliko umjetničko djelovanje u području drame, odnosno opere glumici Zdenki Heršak i maestru Vladimiru Kranjčeviću. Pijanistu, dirigentu i glazbenome pedagogu Vladimiru Kranjčeviću nagradu za svekoliko umjetničko djelovanje u području opere donijela je nemjerljiva uloga u hrvatskome kulturnom životu u 56 godina dugoj i bogatoj profesionalnoj umjetničkoj karijeri tijekom koje je odgojio naraštaje hrvatskih glazbenika i promicao glazbenu umjetnost i stvaralaštvo hrvatskih autora te bio ravnatelj, umjetnički voditelj i šef-dirigent značajnih ustanova vezanih uz operu i klasičnu glazbu u Hrvatskoj.

ISPRAĆAJ VOJNIKA IZ PETRINJE U LITVU

U petrinjskoj vojarni "Pukovnik Predrag Matanović" ispraćen je prvi hrvatski kontigent s ukupno 182 pripadnika na misiju ojačane prednje sigurnosti, u sklopu NATO aktivnosti u Republici Litvi. Na ispraćaju pripadnika prvoga hrvatskog kontigenta bili su mnogobrojni uzvanici, koje je predvodio potpredsjednik Vlade i ministar obrane Damir Krstičević, koji je ujedno bio i izaslanik predsjednice RH kao vrhovne zapovjednice OS RH.

POČEO ADVENT U SPLITU

Konačno su i Splićani dočekali početak adventskog programa u svome gradu. Gradonačelnik Splita Andro Krstulović Opara i Alijana Vukšić, direktorica Turističke zajednice grada Splita, upalili su prvu adventsku svijeću te obilježili početak adventskih događaja u Splitu. Poslije paljenja adventske svijeće, na rivi je održan koncert duhovne glazbe sastava Cro Patria, a zatim je mnogobrojne Splićane uveseljavao Goran Karan.

POREČKA BISKUPIJA SLAVI SVETKOVINU SV. MAURA

Porečka biskupija slavi svetkovinu svoga zaštitnika svetoga Maura. Ove godine ujedno se obilježava i 70. obljetnica uspostave Pazinske apostolske administrature te 40. obljetnica ujedinjenja Crkve u Istri. Svečano misno slavlje u porečkoj prvostolnici predvodio je predsjednik Hrvatske biskupske konferencije, zadarski nadbiskup mons. Želimir Puljić. Nakon mise uslijedila je procesija ulicama grada Poreča s relikvijama svetoga Maura. Svetoj misi nazočila je te sudjelovala u procesiji i predsjednica Republike Hrvatske Kolinda Grabar-Kitarović.

LEDENI PARK NA TRGU KRALJA TOMISLAVA

U Zagrebu je uz spektakularan umjetnički program svečano otvoren Ledeni park na Trgu kralja Tomislava. Glavno klizalište, površine 800 četvornih metara, postavljeno je iza Umjetničkoga paviljona, a projektirano je po uzoru na klizališta u Beču, Parizu i New Yorku. Na svečanom programu u povodu otvorenja Ledenog parka nazočili su premijer Andrej Plenković, gradonačelnik Zagreba Milan Bandić, predsjednik Sabora Gordan Jandroković i ministar turizma Gari Cappelli. Prigodnim riječima nazočnima se obratila direktorica TZ Grada Zagreba Martina Bienenfeld koja je rekla: "Danas počinje najveća i najopsežnija turistička manifestacija TZ Grada Zagreba i partnera na kojoj sudjeluje više od 2.500 sudionika i danas počinju mnogobrojni događaji koji će nas uvesti u predivan prosinac u Zagrebu."

SP: U SKUPINI S ARGENTINOM, ISLANDOM I NIGERIJOM

Hrvatska nogometna reprezentacija osigurala je svoj peti nastup na svjetskim prvenstvima. Hrvatska će igrati u skupini D svjetskog prvenstva u Rusiji 2018. zajedno s Argentinom, Islandom i Nigerijom, odlučeno je na ždrijebu u Moskvi. U prvom kolu 16. lipnja u Kalinjingradu igrat će protiv Nigerije, u drugom kolu odmjerit će snage protiv Argentine 21. lipnja u Nižnji Novgorodu, dok će u trećem kolu igrati 26. lipnja u Rosotvu na Donu protiv Islanda. Vizu za Rusiju naši su nogometaši izborili nakon dvije utakmice dodatnih kvalifikacija protiv Grčke. Sve je praktički bilo riješeno nakon čudesne pobjede na Maksimiru u prvoj utakmici (4 : 1), dok je u uzvratu u Pireju završilo 0 : 0. Iako je izbornik Dalić najavlji-

vao da će 'vatreni' igrati kao da igraju u Zagrebu, to se nije dogodilo. Hrvatska nije pokazala napadačke ambicije,

prepustila je inicijativu Grcima. Bilo je to daleko od odlične partije od prije tri dana kada su Hrvati pomeli Grke s 4 : 1. Unatoč tome, Hrvatska je kontrolirala utakmicu i rezultat te je zasluženo prošla na SP u Rusiji. Bile su ovo šeste kvalifikacije za SP za Hrvatsku od samostalnosti, a jedini neuspjeh naša je reprezentacija doživjela u borbi za odlazak u JAR 2010. godine.

Bit će to peto svjetsko prvenstvo za hrvatsku reprezentaciju. U svome premijernom nastupu 1998. godine u Francuskoj smo osvojili treće mjesto, međutim na iduća tri World Cupa u Japanu i Južnoj Koreji (2002.), Njemačkoj (2006.) i Brazilu (2014.) nismo prošli skupinu, dok se u Južnu Afriku 2010. nismo niti plasirali.

NOVI PORAZ HRVATSKIH KOŠARKAŠA

Hrvatska muška košarkaška reprezentacija u susretu 2. kola skupine D kvalifikacija za odlazak na Svjetsko prvenstvo u Kini 2019. godine pretrpjela je 26. studenoga drugi poraz, u KC "Dražen Petrović" izgubila je od Italije sa 64 - 80 (23 - 15, 9 - 20, 15 - 25, 17 - 20). Dva dana nakon neočekivanog poraza od Nizozemske izabranici Ivice Skelina izgubili su i na domaćem terenu i to s uvjerljivih 16 razlike od Italije. Darko Planinić je s 20 koševa i 10 skokova bio najbolji u Hrvatskoj, dok je Della Valle završio dvoboj s 25 bodova u momčadi Italije. Nakon prva dva kola Hrvatska ima dva poraza, a Italija dvije pobjede. Hrvatska će sljedeće dvije utakmice u kvalifikacijama igrati na svom terenu, 23. i 26. veljače ugostit će Rumunjsku pa Nizozemsku. Prolazak u drugi krug kvalifikacija izborit će tri prvoplasirane reprezentacije iz skupine.

RUKOMETAŠI ZAGREBA UVJERLJIVO POBIJEDILI NJEMAČKI LÖWEN

U sjajnome nastupu PPD Zagreb je uvjerljivo pobijedio njemački RN Löwen. Nijemci su u prvome susretu u Mannheimu slavili sa sedam razlike (31 : 24), no Zagreb je u Areni uzvratio. Promjena za kormilom očito je urodila plodom jer je Zlatan Saračević vratio izgubljeno samopouzdanje i živost u momčad Zagreba. Napokon je proradila obrana te profunkcionirao napad. PPD Zagreb do pobjede su predvodili Zlatko Horvat s osam golova, Damir Bičanić s pet i Mario Vuglač s četiri gola, dok su Matevž Skok i Urh Kastelic ukupno imali devet obrana. U njemačkim redovima najefikasniji je bio Gudjon Valur Sigurdsson s devet golova, dok su Hendrik Pekeler i Andre Schmid postigli svaki po četiri gola. "Probudio se inat u momčadi. Dečki su pokazali želju, a kvalitetu imaju. Na dobrom su putu i drago mi je zbog toga. Čestitam dečkima", rekao je Saračević. Ovom pobjedom Zagreb je prepuštao začelje ljestvice Wisli Plock koja je ostala na dva boda, dok Zagreb ima pet bodova. U vodstvu je Vardar sa 16 bodova.

VELESLALOM BEAVER CREEK: ZUBČIĆ OSMI

Hrvatski skijaš Filip Zubčić zauzeo je odlično osmo mjesto na veleslalomu Svjetskog kupa u američkom Beaver Creeku i drug put u karijeri ostvario plasman među deset najboljih u ovoj disciplini. Zubčić (24) je sa startnim brojem 21 u prvoj vožnji bio šesti, a u drugoj je pao za dvije pozicije. Osmo mjesto iz Beaver Creeka drugi mu je najbolji rezultat u karijeri nakon što je 2013. godine bio sedmi na veleslalomu u Alta Badiji. "Nisam znao što mogu očekivati, nove su skije pa je moj plan bio ulazak među prvih petnaest. Na kraju je ispao odličan rezultat, konačno sam opet u TOP 10", rekao je Zubčić.

MILE JEDINAK ODVEO AUSTRALCE NA SP U RUSIJI

Nogometna reprezentacija Australije je izborila je plasman na Svjetsko prvenstvo u Rusiji 2018. godine nakon što je u uzvratnome susretu dodatnih kvalifikacija u Sydneyu pobijedila Honduras 3 - 1. Junak utakmice

bio je australski Hrvat Mile Jedinak (33) koji je zabio sva tri gola za "Socceroose". Obitelj sportskoga junaka Australije Mile Jedinaka je iz Požege, a on je rođen u Sydneyu, gdje je i počeo igrati nogomet. Jedinak nije usamljen kao Hrvat u australskoj reprezentaciji. Naime, tamo igra i Matthew Jurman, podrijetlom Hrvat, igrač kluba *Suwon Bluewings* te Tomi Jurić, koji je od 2010. do 2013. igrao za Hrvatsku, Lokomotivu i Inter. Poziv su dobila još dvojica nogometaša hrvatskog podrijetla - Matthew Spiranovic te Eugen-Josip Galekovic. (*narod.hr*)

OTKRIJTE SVOJU PRIČU NA hrvatska.hr

Puna života

Ne ispunjavajte život danima, ispunite dane životom.

HRVATSKA

PHOTO BY MATIJA ŠPILJČIĆ

PHOTO BY MAJA DANICA PEČANIĆ